
Изследване и анализ на потребностите от дигитални умения по икономически сектори въз основа на разработената методология

*Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови
ястия (код 10.3 по КИД-2008)*

РЕЗЮМЕ

Доклад за „Изследване и анализ на потребностите от дигитални умения по икономически сектори въз основа на разработената методология“ в Сектор 10.3 – „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“, е разработен като част от първи етап на проект за „Готови за дигитална трансформация чрез съвместни действия на социалните партньори за развитие на специфични дигитални умения на работната сила в предприятията“.

Докладът съдържа информация за състоянието на сектора по отношение на дигиталните умения на човешкия капитал, като се фокусира в три направления:

- Анализ и степен на готовност за внедряването на дигитални технологии;
- Определяне на ключови длъжности/професии в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“, в контекста на дигиталната трансформация на бизнеса;
- Потребности от развитие на дигитални умения/компетентности на работната сила в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“

Първото направление дава информация относно икономическото състояние на сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ и включва прогнози за развитие, очаквания за промяна в търсените дигитални умения, както и стратегии, мерки и подходи за повишаване на дигиталните умения.

Втората тема дискутира подходите и дейностите на секторния екип във връзка с определяне на ключовите длъжности в сектора и включва описание на избрания подход, списък на анализирана информация и методика за определяне на ключовите длъжности.

Третото направление анализира и определя нивата на търсените и притежавани общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността

Съдържание

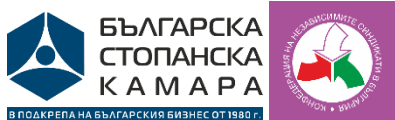
Резюме	2
Раздел 1. Въведение	6
1.1. Цел на проекта.....	6
1.1.1. Общи цели на проекта	6
1.1.2. Специфична цел.....	6
1.2. Цел на изследването и анализа на състоянието и потребностите от развитие на дигиталните умения в сектора	6
1.3. Обхват на изследването и анализа	6
1.4. Използвани инструменти, подходи и методи.....	7
Раздел 2. Анализ на икономическата дейност/сектор и степен на готовност за внедряването на дигитални технологии.....	7
2.1. Подраздел А. Анализ на икономическата дейност/сектор – потребности и стратегия за развитие по отношение на дигитализацията.....	7
2.1.1. Описание на сектора	10
2.1.1.1. Основни икономически показатели.....	10
2.1.1.2. Производство	14
2.1.1.3. Продажби	15
2.1.1.4. Външна търговия	17
2.1.1.5. Рентабилност, Ликвидност, задлъжнялост	18
2.1.2. Прогнози за развитие на сектора	19
2.1.3. Очаквания за промяна в търсените дигитални умения	21
2.1.4. Изводи относно настоящите и бъдещи дефицити на професии	23
2.1.5. Стратегии, мерки и подходи за повишаване на дигиталните умения	25
2.1.6. SWOT анализ	26
2.1.7. Основни изводи.....	27
2.1.8. Препоръки.....	28
2.2. Подраздел В. Изследване и анализ на нивото на дигитализация и готовността за процесите по дигитална трансформация на икономическата дейност/сектор	31
2.2.1. Равнище на дигитализация на сектора.....	32
2.2.2. Въвеждане на дигитални технологии	44
2.2.3. Изводи	56
Раздел 3. Определяне на ключови длъжности/професии в икономическата дейност/сектора, в контекста на дигиталната трансформация на бизнеса	57
Етап 1: Създаване на първоначален списък от длъжности/професии в сектор “Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“	58
Етап 2. Избор на критерии за подредба (ранжиране) на ключови длъжности/ професии	60

----- www.eufunds.bg -----

Етап 3. Оценка на всяка длъжност/професия от първоначалния списък, по избраните критерии за оценка	61
етап 4. Финализиране на избора на ключови длъжности/професии за сектор “ Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия „	65
Раздел 4. Потребности от развитие на дигитални умения/компетентности на работната сила в икономическата дейност/сектор	66
4.1. Подраздел А. Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността	67
4.1.1. Търсени общи и специфични дигитални компетенции за ключовите длъжности в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“	69
4.1.1.1 Технолог, производство на плодове и зеленчукови консерви	69
4.1.1.2. Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци..	74
4.1.1.3 Началник ПРОИЗВОДСТВО	77
4.1.1.4 УПРАВИТЕЛ, ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ	80
4.1.1.4 РЪКОВОДИТЕЛ/ МЕНИДЖЪР КАЧЕСТВО	84
4.2. Подраздел В. Изследване и анализ на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими за успешното изпълнение на трудовите задачи и задължения на лицата, заемащи изследваните длъжности/професии. Установяване на дефицитите и потребностите от развитие в дигиталните умения	88
4.2.1. ТЕХНОЛОГ, ПЕРЕРАБОТКА НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ	90
4.2.1.1. Ниво на търсени и притежавани компетенции по DIGCOMP 2.....	90
4.2.2. ТЕХНИЧЕСКИ СЪТРУДНИК	94
4.2.2.1 Ниво на търсени и притежавани компетенции по DIGCOMP 2.1.....	94
4.2.2.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции	96
4.2.3. Началник ПРОИЗВОДСТВО	98
4.2.3.1 Ниво на търсени и притежавани компетенции по DIGCOMP 2.1.....	98
4.2.3.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции	100
4.2.4. УПРАВИТЕЛ ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ	102
4.2.4.1 Ниво на търсени и притежавани компетенции по DIGCOMP 2.1.....	102
4.2.4.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции	104
4.2.5. РЪКОВОДИТЕЛ КАЧЕСТВО	106
4.2.5.1 Ниво на търсени и притежавани компетенции по DIGCOMP 2.1.....	106
4.2.5.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции	108
Раздел 5. Заключение	111
Раздел 6. Приложения	113
6.1. Приложение 1: Инструкция 1	117
6.2. Приложение 2: Инструкция 2.....	122
6.3. Приложение 3: Формат на приложение 10.....	128
6.4. Приложение 4: Формат на приложение 14.....	156

Използвани съкращения:

Съкращение	Описание на съкращението
МСП	- малки и средни предприятия;
НСИ	- Национален статистически институт;
ПОО	- професионално образование и обучение;
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-
	-

Раздел 1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. ЦЕЛ НА ПРОЕКТА

Настоящият документ е разработен в рамките на Проект BG05M9OP001-1.128-0007-C01 „Готови за дигитална трансформация чрез съвместни действия на социалните партньори за развитие на специфични дигитални умения на работната сила в предприятията“.

1.1.1. ОБЩИ ЦЕЛИ НА ПРОЕКТА

- Да се подпомогне процеса на адаптиране на предприятията и работната сила към динамично променящата се пазарна среда в резултат на технологичното развитие и дигиталната трансформация на икономиката чрез съвместни действия на социалните партньори
- Да се ускори процеса на преодоляване на дисбалансите в областта на дигиталните знания и умения на работната сила чрез осигуряване на връзката между необходимите знания и умения и изискванията на бъдещия пазар на труда..

1.1.2. СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ

- Създаване на специфична среда, модели и инструменти за повишаване на специфичните дигитални умения на работната сила в 16 икономически дейности/поддейности по КИД 2008, която е в пряка връзка с целта на процедурата "Развитие на дигиталните умения" по отношение на компонент 2.

1.2. ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО И АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ РАЗВИТИЕ НА ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ В СЕКТОРА

Целта на дейността е да се осигурят изходни данни и информация, както и да се извърши анализ на потребностите от дигитални умения на работната сила по икономически дейности/поддейности. Изследването ще се осъществи в съответствие с изискванията на Методология за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения/компетентности, разработена в рамките на Компонент 1 на Операция „Развитие на дигиталните умения“.

1.3. ОБХВАТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО И АНАЛИЗА

Този анализ изследва потребностите от дигитални умения и предоставя нови емпирични данни доколкото тези умения са реално притежавани сред служителите в предприятия (предмет на изследването) от сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови

www.eufunds.bg

ястия“. За целта са използвани дефиниции на дигитални, компетенции, общи компетенции, специфични компетенции, дефицити, дигитална трансформация, дигитализация, базирани по същност, смисъл, приложимост, поставени върху явлението. Анализът формулира рамка на състоянието на дигитална компетентност в сектора, като обект на изследването са дефицитите в общите и специфични дигитални умения на заетите. Като резултат са очертани и насоки за подобряването уменията както на служителите, така и на нивото на дигитализация на работодателите, което е от полза за по-нататъшното разрастване на бизнеса.

1.4. ИЗПОЛЗВАНИ ИНСТРУМЕНТИ, ПОДХОДИ И МЕТОДИ

Изследването и анализът използват инструментариума, предвиден в Методологията:

- Документален метод (Desk research)
- SWOT анализ
- Стандартизирано интервю
- Онлайн анкета

Раздел 2. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ/СЕКТОР И СТЕПЕН НА ГОТОВНОСТ ЗА ВНЕДРЯВАНЕТО НА ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

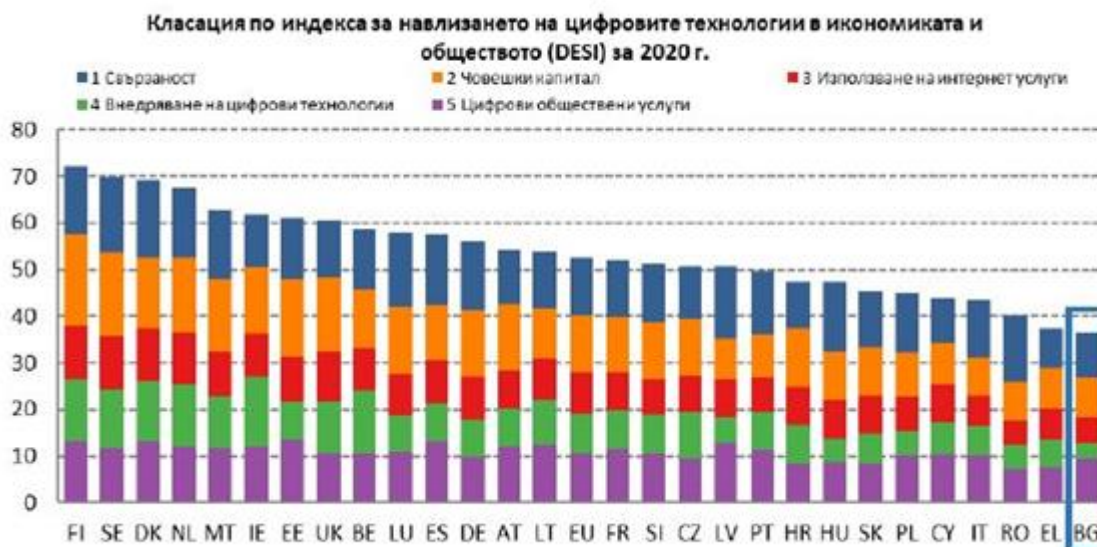
2.1. ПОДРАЗДЕЛ А. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ/СЕКТОР – ПОТРЕБНОСТИ И СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА

В началото на юни 2020 година Европейската комисия публикува ежегодния доклад Индекс за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI), 2020 г. (The Digital Economy and Society Index – DESI 2020). Той сравнява държавите-членки на Европейския съюз и напредъка им в областта на цифровите технологии по пет показателя – свързаност, човешки капитал, използване на интернет услуги, внедряване на цифрови технологии и цифрови обществени услуги.

Тъй като 2020 година е по-различна от предходни години, имайки предвид пандемията от COVID-19, цифровизацията, цифровите умения и използването на онлайн услуги от гражданите е от изключително значение за умелото справяне с кризата.

----- www.eufunds.bg -----

Въпреки това, през 2020 година България отново се нарежда на 28-мо място в индекса.

Фигура 1. Класация по индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото за 2020 г. Източник: Институт по публична администрация

По някои от показателите, като свързаност, се отбелязва покачване на резултатите. При широкия достъп до свръх високоскоростни и мобилни широколентови мрежи, през 2020 година 75 % от населените места са обхванати от високоскоростния интернет (100 Mbps), но едва 58 % от домакинствата имат абонамент.

По показател човешки капитал, България се е изкачила с 2 места в класацията, но въпреки това уменията на гражданите в областта на цифровите технологии е сред най –ниските в ЕС. Основни цифрови умения притежават 29 % от възрастното население (за сравнение средно за ЕС този дял възлиза на 58%), а малко над средното равнище – 11%.

Според DESI 2020, България има нужда от повишаване на цифровите умения, повишаване на квалификацията и преквалификация на възрастното население, а участието в ученето за възрастни е слабо.

По показател използване на интернет услуги, 24% от населението на България никога не е използвало интернет, а едва 64% са ползватели (за сравнение средните стойности на ЕС са 85%). Важно относно повишаването на цифровите умения е и изключително ниския процент от населението, използващо интернет, което участва в онлайн курсове – 3%. От друга страна България показва по-високи стойности от средните за ЕС относно провеждането на видео разговори (85%) и използването на социални мрежи (78%).

www.eufunds.bg

Цифровите умения вървят ръка за ръка с интегрирането на цифрови технологии, където България отново е на последно място. Вижда се, че само 7% от малките и средни предприятия продават онлайн (18% за ЕС), а едва 3% от тях реализират трансгранични продажби.

В областта на обществените цифрови услуги, България постига добри резултати при предоставянето на цифрови услуги с резултат от 91% , като 61% от потребителите на интернет подават формуляри онлайн.

При своите изчисления DESI взема предвид предприетите стратегически документи от страна на правителството в сферата на цифровизацията: Концепция за цифрова трансформация на българската индустрия (индустрия 4.0) на Министерски съвет от 2017 г.; програмата Цифрова България 2025 от 2018 г., проектът на националния стратегически документ Цифрова трансформация на България за периода 2020-2030г., публикуван 2020 г. на Strategy.bg; актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023.¹

МСП са изправени пред сериозни предизвикателства, свързани не само с икономическото възстановяване от пандемията и приспособяването към новите обстоятелства след нея, но и с дигиталната и зелената трансформация и демографските промени. Новата ситуация създава също и възможности за МСП, по-специално, ако има подходящи мерки за подкрепа, специално пригодени за значителните различия в характеристиките на МСП и техния капацитет за възстановяване, дигитализация и по-голямо екологизиране.

В актуално проучване, озаглавено “Дигитализацията в хранително-вкусовата индустрия: от предизвикателствата и тенденциите до възможностите и решенията”², пазарни и технологични анализатори открояват 14 основни тенденции във връзка с трансформацията на сектора през последните години. Изследването, публикувано през 2018 г. от Международната федерация по автоматично управление (IFAC), обхваща периода 1992-2016 г. и посочва най-важните области, в които производствените компании от тази промишленост концентрират усилията си.

Това са: управление на водните ресурси; проследимост; устойчивост; роботизация; управление на риска; повишаване на производителността; оптимизиране на продуктовия дизайн; Internet of Things; внедряване на “зелени” технологии и преход към “зелени” фабрики;

¹ Институт по публична администрация, Индексът DESI по време на COVID-19 и къде е България, <https://www.ipa.government.bg/bg/indekst-desi-po-vreme-na-covid-19-i-kde-e-blgariya>

² ТЕНДЕНЦИИ В ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ХВП, <https://www.engineering-review.bg/bg/tendencii-v-digitalizacijata-na-hvp/2/4047/>

опазване на околната среда; стимулиране прилагането на възникващи технологии; цялостна ефективност; биотехнологии; управление на големи масиви данни.

Екологичната устойчивост в сектора е свързана с употребата на природни ресурси с темпове, по-ниски от тези на естественото им обновяване или заместването им с алтернативи, намаляване на въглеродните емисии и отказ от участие в дейности, застрашаващи глобалната екосистема. Макар на пръв поглед тези мерки да не са изцяло и пряко свързани с хранителните продукти, те могат да доведат до значителна трансформация на производствените процеси, технологии и програми, до необходимост от преоборудване, обновяване на съоръжения, промяна на политики и т. н.

Водещи стандарти в хранително-вкусовия отрасъл както в миналото, така и днес са високата безопасност на продукцията и стриктният контрол на качеството. Те са задължителни и не подлежат на преговаряне. Безопасността е абсолютна категория и тя е необходимо да гарантира, че даден продукт не може по никакъв начин да навреди на потребителя. Качеството, от друга страна, е по-субективен показател, като основна база в това отношение са действащите регулаторни изисквания. Тези две тенденции продължават да предопределят технологичното развитие на предприятията от сектора и да диктуват изискванията към хигиенния дизайн на оборудването, управлението на процесите, системите за мониторинг и контрол, измервателната апаратура и останалите елементи от производствените системи.

2.1.1. ОПИСАНИЕ НА СЕКТОРА

2.1.1.1. Основни икономически показатели

Сектор „10.3. Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ е група³ от раздел „Производство на хранителни продукти“ съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008). В група 10.3 са включени следните подсектори (класове), съгл. КИД:

- **10.30 Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци без готови ястия**
- **10.31 Преработка и консервиране на картофи:** вкл. се преработка и консервиране на картофи: производство на замразени картофи . производство на сухи картофени

³ За целите на анализа, навсякъде където се използва „сектор 10.3 Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“, се има предвид **група 10.3**, съгл. КИД-2008, а където се използват „подсектори **10.30, 10.31, 10.32, 10.39**“ се предвид съответните **класове, съгл. КИД-2008**.

пюрета; производство на картофени закуски (снакс); производство на чипс; производство на картофено брашно и грис;

- **10.32 Производство на плодове и зеленчукови сокове:** вкл. се производство на производство на натурални плодове и зеленчукови сокове
- **10.39 Преработка и консервиране на други плодове и зеленчуци без готови ястия:** производство на храни, състоящи се предимно от плодове или зеленчуци, без замразените или консервираните готови ястия - преработка и консервиране на плодове, ядки или зеленчуци: замразяване, изсушаване, консервиране с мазнини или оцет и други - производство на хранителни продукти от плодове или зеленчуци - производство на конфитюри, желета, мармалади, пюрета и каши от плодове - печене на ядки - производство на паста и хранителни продукти от ядки

През 2020 г. в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ са работили 377 предприятия.

Преобладават предприятията с под 10 заети (микропредприятия) – повече от 50%от всички предприятия в сектора.

Таблица 1 Брой и групи предприятия според броя на заетите в тях лица, сектор "преработка и консервиране на плодове и зеленчуци" (2011-2020)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо	342	339	344	348	366	386	399	414	399	377
До 9 заети	181	200	211	212	232	241	252	266	254	:
От 10 до 19 заети	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59
От 20 до 49 заети	54	41	43	51	43	49	53	55	:	:
От 50 до 249 заети	:	:	:	:	:	:	:	:	38	:
250 и повече заети	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Източник: Eurostat, “: - липсват данни”

Няма данни за броя на големите предприятия (със заети от 50 до 249 и с 250 и повече). През 2019 г. продължава намалението на приходите от продажби в сектора – макар и минимално, на годишна база намалението е с 0.3%.

Обемът на промишленото производство в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ през 2020 г., на база предварителните данни от краткосрочната бизнес статистика,

показват намаление с 0.3% спрямо 2019 г. Оборотът от продажби на стоки и услуги в сектора обаче нараства с 2.5%.⁴

Окончателните данни за 2019 г. показват увеличение с 4.8% на обема на произведената продукция в сектора спрямо 2018 г. и намаление с 0.6% на годишния оборот от продажба на стоки и услуги, по текущи цени. Делът на продукцията на консервната промишленост в преработващата промишленост на страната за 2019 г. е 1.26%.

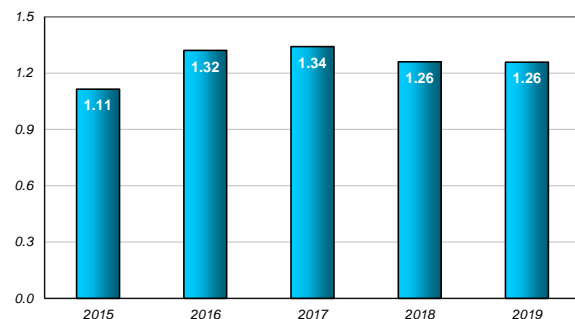
Производителността на труда през 2019 г., измерена чрез физическия обем на продукцията, нараства с 8.4% спрямо 2018 г.

Броят на наетите по трудово и служебно правоотношение лица в сектора през 2019 г. намалява с 3.3%, а средната месечна заплата на работещите в сектора нараства с 11.2% спрямо 2018 г. В сравнение с преработващата промишленост на страната, делът на наетите лица от консервната промишленост през 2019 г. е 1.4%, а средната месечна заплата в сектора е по-ниска с 12.1%.⁵

Чуждестранните преки инвестиции в сектора са се увеличили с 1.8% в сравнение с 2018 г., а делът им от преките чуждестранни инвестиции в преработващата промишленост, е 2%.

Делът на продукцията в сектора от преработващата промишленост в страната за 2019 г. е 1.26%.

■ Дял на продукцията на консервната от преработващата промишленост, %

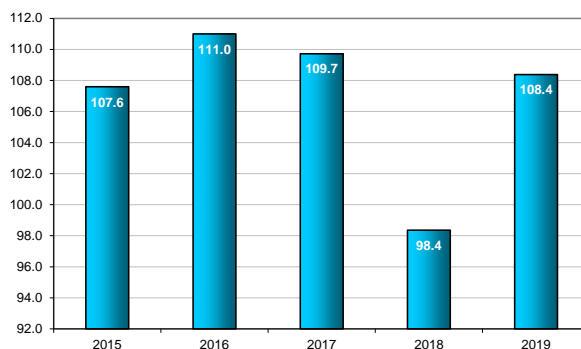

Фигура 2 Дял на продукцията на консервната от преработващата промишленост
Източник: СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

⁴ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

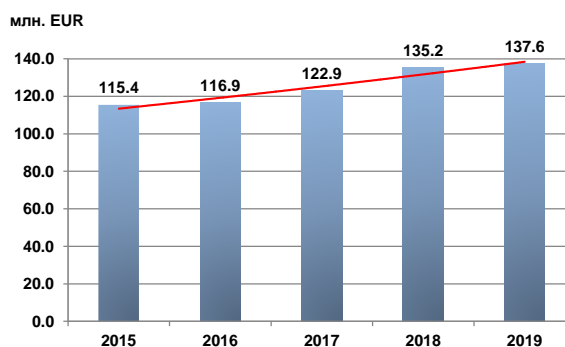
⁵ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

Производителността на труда, измерена чрез физическия обем на произведената продукция, нараства с 8.4% спрямо 2018 г.

Фигура 3 Производителност на труда, измерена чрез физическия обем на произведената продукция
Източник: СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г..

Чуждестранните преки инвестиции в сектора са се увеличили с 1.8%.

Фигура 4 Чуждестранни преки инвестиции, млн. евро
Източник: СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

2.1.1.2. Производство

През 2020 г. производството на преработени и консервирани зеленчуци нараства с 1.6%, с 14% нараства производството на преработени и консервирани плодове и с 3.2% е нарастването в производството на сосове и подправки, показват резултатите от месечно наблюдавани продукти за 2020 г.⁶

Тенденцията от последните години на увеличение на производството на преработени и консервирани плодове и зеленчуци продължава – увеличението на годишна база е с 4.1%, според окончателните годишни данни за 2019 г. При производството на плодови и зеленчукови сокове и на сосове и подправки обаче има намаление на годишна база - със 7.4% при соковете и с 4.6% при сосове и подправки.⁷

Таблица 2 Производство, предварителни месечни данни (2019-2020)

Продукт	мярка	2019	2020	Индекс %
Преработени и консервирани зеленчуци	тона	49 093	49 890	101.6
Зеленчуци (без картофи) и смеси от зеленчуци, неварени или варени във вода или на пара, замразени	тона	10 756	8 229	76.5
Доматено пюре и паста, концентрирани (с тегловно съдържание на сухо вещество > =12%)	тона	6 155	5 271	85.6
Зеленчуци, несмесени (без картофи, грах, фасул, аспержи, маслини и кисело зеле) и смеси от зеленчуци, незазамразени, приготвени или консервирани по начин, различен от този с оцет или оцетна киселина, без готови зеленчукови ястия	тона	21 684	25 528	117.7
Зеленчуци (без картофи), плодове и други годни за консумация части от растения (вкл. смесите), приготвени или консервирани с оцет или оцетна киселина	тона	10 497	10 862	103.5
Преработени и консервирани плодове	тона	48 263	55 068	114.1
Плодове, неварени или варени във вода или на пара, замразени	тона	11 973	13 672	114.2
Конфитюри, мармалади, желета, сладка, мус, пюрета и каши от други плодове (без тези от цитрусови плодове и хомогенизирани продукти от плодове)	тона	9 493	9 411	99.1

⁶ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

⁷ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

Плодове и зърна, годни за консумация, приготвени или консервирани, със или без прибавка на захар или други подсладители или алкохол (вкл. компоти, череша в алкохол и пуканки за микровълнови фурни)	тона	26 797	31 986	119.4
Плодови и зеленчукови сокове	хил.л.	29 937	35 869	119.8
Натурален сок от портокали, със стойност Брикс <= 67, незамразен	хил.л.	..	5 614	-
Натурален сок от ябълки	хил.л.	10 567	5 316	50.3
Смеси от плодови и зеленчукови натурални сокове	хил.л.	..	8 318	-
Натурален сок от друг плод или зеленчук (без смеси от сокове и без сок от портокал, грейпфрут, ананас, домати, грозде и ябълки), със стойност Брикс <= 67	хил.л.	19 370	16 621	85.8
Сосове и подправки	тона	11 818	12 199	103.2
Майонеза, готови сосове и препарати за сосове; комбинирани подправки	тона	11 818	12 199	103.2

Източник: СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

2.1.1.3. Продажби

Увеличават се продажбите на вътрешния пазар - резултатите за месечно наблюдаваните продукти през 2020г. показват увеличение на продажбите на вътрешния пазар от предприятията, включени в месечното наблюдение, с близо 18% на преработени и консервирани плодове, с 8.1% на преработени и консервирани зеленчуци, с 3.7% увеличение в продажбите на сосове и подправки и с 2.1% на плодови и зеленчукови сокове.⁸

Количествата преработени и консервирани зеленчуци, продадени от българските производители през 2019 г., намаляват с 6.1%, на годишна база, показват окончателните годишни данни. Стойността на продажбите им също намалява – с 5.8%. Намаляват продажбите на всички продукти в групата, като най-голямо намаление в общите продажби на производителите се наблюдава при сушените зеленчуци – с 42.6%. В структурата на общите продажби за 2019 г. най-голям дял от продадените количества заемат консервираните без оцет или оцетна киселина зеленчуци – с дял от 58.4%. На вътрешния пазар през 2019 г. производителите са продали с 5.8% повече количества преработени и консервирани

⁸СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

зеленчуци. Делът на продажбите на вътрешния пазар от общите продажби на производителите е 66.2% за 2019 г. в количествено изражение, при 58.8% за 2018 г.

Общите продажби на преработени и консервирани плодове, реализирани от българските производители през 2019 г., показват нарастване на годишна база в количествено изражение с 5.7%, а стойностно – с 5.2%. В структурата на общите продажби за 2019 г. най-голям дял от продадените количества заемат черупковите плодове, фъстъци и други ядки и семена – с дял от 76.2%. Спрямо 2018 г. продадените на вътрешния пазар количества преработени и консервирани плодове бележат ръст от 27.1%. Делът на продажбите на вътрешния пазар от общите продажби на производителите в количествено изражение за 2019 г. е 47.6%, при 39.6% за 2018 г.⁹

През 2019 г. производителите на плодови и зеленчукови сокове са продали с 2.6% по-малко количества спрямо 2018 г., но стойността на общите им продажби нараства с 2.4%. В структурата на общите продажби за 2019 г. най-голям дял от продадените количества имат сокове и смеси от други плодове и зеленчуци – с дял от 56%. Делът на продажбите на вътрешния пазар на плодови и зеленчукови сокове от общите продажби на производителите е 75.1% за 2019 г. в количествено изражение, при 83.7% за 2018 г. Спрямо 2018 г. реализираните на вътрешния пазар плодови и зеленчукови сокове са намалели с 12.5%.

Намаляват и общите продажби на сосове и подправки – през 2019 г. производителите са продали с 1.6% по-малко количества на годишна база, а стойностният обем на продажбите им намалява с 0.9%. На вътрешния пазар през 2019 г. производителите са продали сосове и подправки с 4.7% по-малко спрямо 2018 г. Делът на продажбите на вътрешния пазар от общите продажби на производителите в количествено изражение е 94% за 2019 г., при 97% за 2018 г.¹⁰

⁹ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

¹⁰ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

Таблица 3 Общи продажби на производителите на консервирани плодове и зеленчуци в България (2015-2019г)

	2015г		2016г		2017г		2018г		2019г	
	мярка	хил. EUR	мярка	хил. EUR	мярка	хил. EUR	мярка	хил. EUR	мярка	хил. EUR
Преработен и и консервиран и зеленчуци, тона	82 012	100 481	89 488	110 459	83 414	104 653	83 414	104 653	84 806	110 110
Преработен и и консервиран и плодове, тона	114 900	180 259	187 342	242 261	269 160	299 175	269 160	299 175	282 738	295 802
Плодови и зеленчукови сокове, хил. л.	51 164	35 872	44 709	29 629	46 247	32 893	46 247	32 893	45 956	33 847
Сосове и подправки, тона	21 198	38 598	20 334	32 573	20 804	34 789	20 804	34 789	20 555	34 567
Общо, стойност, в хил. EUR		355 210		414 922		471 509		471 509		474 326

Източник: НСИ

2.1.1.4. Външна търговия

Стокообменът с консервирани плодове и зеленчуци през 2020 г. нараства с 1.9% на годишна база. Външнотърговското салдо за периода 2015-2020 г. е положително. Внесените през 2020 г. в страната количества преработени и консервирани плодове и зеленчуци са с 5% повече на годишна база, а стойностният им обем се увеличава с 19%. Делът във вноса на страната за 2020 г. е 0.8%, като се запазва приблизително постоянен за периода 2015-2020 г.¹²

През 2020 г. има спад на износа – изнесените количества преработени и консервирани плодове и зеленчуци са с близо 62% по-малко от 2019 г., а стойностният им обем намалява с

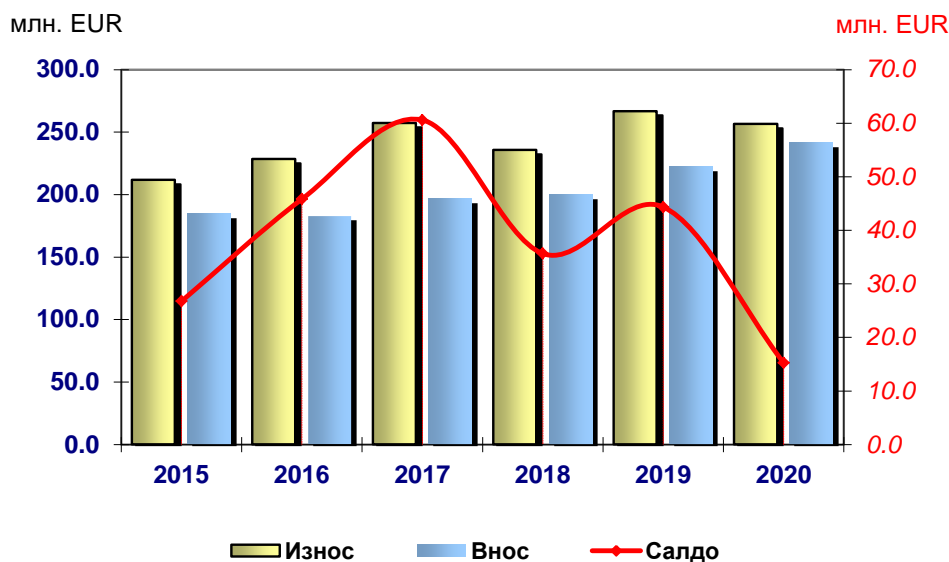
¹² СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

3.8%. Делът на изнесените консервирани плодове и зеленчуци в общия износ на страната през 2020 г. е 0.92%, а за 2019 г. е 0.89%.

Таблица 4 Външнотърговски баланс с преработени и консервирани плодове и зеленчуци (2015-2020г.), в млн. EUR

	2015г	2016г	2017г	2018г	2019г	2020г
Стокообмен	396.6	411.2	454.0	435.6	488.8	497.9
Износ	211.7	228.5	257.3	235.7	266.6	256.5
Внос	184.9	182.7	196.7	200.0	222.2	241.3
Салдо	26.8	45.8	60.6	35.7	44.4	15.2

Източник: НСИ

Фигура 5 Външнотърговски обмен с преработени и консервирани плодове и зеленчуци (2015-2020), млн. EUR

Източник: СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

2.1.1.5. Рентабилност, Ликвидност, задлъжнялост ¹³

За периода 2015 - 2019г. рентабилността на предприятията от сектор “Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия” е положителна и през 2019 г. нараства на годишна база – рентабилността на продажбите нараства с 30%, на собствения капитал – с 21.3% и на привлечения капитал – с 26.4%. Нараства и ликвидността на предприятията – общата

¹³ СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.

ликвидност на годишна база нараства с 11%, а бързата ликвидност – с 9.8%. Задлъжнялостта на предприятията на годишна база намалява с 4.1%. В периода 2015 – 2019 г. коефициентът на финансова стабилност е най-висок през 2019 г.

2.1.2. ПРОГНОЗИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОРА

Според статията „Тенденции в дигитализацията на ХВП“ на изд. Инженеринг ревю - българското техническо списание за индустрия през последните години производствените компании в хранително-вкусовата промишленост са изправени пред сериозни предизвикателства във връзка с колебанията в търсенето и динамично променящата се култура на съвременния потребител. Наред с тези пазарни фактори се налагат и нови технологични парадигми, които изискват преосмисляне на производствените системи и възможностите им да взаимодействат с останалите елементи във веригите на стойността на предприятията.

Чрез внедряване на широка гама иновации в областта на информационните и комуникационни технологии в производствата си компаниите в отрасъла се стремят да увеличат икономическия си потенциал и да отговорят на изискванията на нови глобални концепции като Industry 4.0 и Internet of Things.¹⁴

Масщабната трансформация на хранително-вкусовата промишленост по пътя към интелигентната фабрика на бъдещето е свързана с една основна технологична стратегия – дигитализацията. Към традиционните тенденции в тази индустрия, сред които устойчивост, водна, ресурсна и енергийна ефективност, безопасност на продукцията и качествен контрол, се добавят и белези на все по-висока степен на автоматизация и роботизация, внедряване на свързани и интелигентни производствени системи, облачни платформи, събиране и обработка на големи масиви данни и т. н.¹⁵

Иновациите в сектора се популяризират и възприемат от глобалните производители с изключително динамични темпове. Платформите за планиране на ресурсите (ERP) вече са масово утвърден инструмент за бизнес управление в хранително-вкусовата промишленост, но внедряването им в по-малките предприятия продължава да е сред водещите тенденции на развитие и през последната година, сочат данни от актуално проучване на Nextec. Сред останалите модерни технологии, набиращи популярност в ХВП, са мобилните приложения, които все повече компании внедряват и използват за управление на производствените активи, включително и в отдалечен режим. Достъпът в реално време от всяка точка до изчерпателна

¹⁴ Статия „Тенденции в дигитализацията на ХВП“ на изд. Инженеринг ревю, брой 1/2019 • 05.03.2019

¹⁵ Статия „Тенденции в дигитализацията на ХВП“ на изд. Инженеринг ревю, брой 1/2019 • 05.03.2019

информация за технологичните процеси, статуса на оборудването и качеството на продукцията помага за по-ефективно и гъвкаво управление на производственото приложение.¹⁶

Друга водеща технология в бранша са облак-базираните решения, които елиминират много от разходите, свързани с изграждането и поддръжката на хардуерна инфраструктура и съответното ѝ софтуерно обезпечаване. Облачните платформи за съхранение и обработка на данни се предлагат и под формата на абонаментни планове със заплащане месец за месец, а за много производители в хранително-вкусовата промишленост това позволява пренасочване на средства към други по-ключови инвестиции.¹⁷

Хартиената администрация в сектора е сред практиките, които постепенно остават в миналото. Интегрирането на IoT-базирани сензори и измервателни средства в производството позволява автоматизираното събиране на големи масиви от данни за всяка машина, технологична линия или процес. Това позволява непрекъснат мониторинг, прецизно управление и детайлно документиране на всеки аспект от производствената дейност в дигитален формат.¹⁸

Модерните предприятия от хранително-вкусовия отрасъл фокусират инвестициите си върху подобряване на производителността и ефективността, повишаване степента на автоматизация, улесняване на управлението, почистването и дезинфекцията на оборудването, оптимизиране на качеството и безопасността на продуктите и разширяване на производствените си програми. В много компании ретрофитът на морално и материално амортизираните машини и системи не се счита за рентабилно решение, тъй като новите модели обикновено са проектирани и конструирани така, че да възвръщат инвестицията в изключително кратки срокове. Ето защо експоненциално нараства търсенето в глобален мащаб на модерни машини за всички отрасли на ХВП, снабдени с интелигентни функции, мрежова свързаност, IoT-съвместимост и т. н.¹⁹

¹⁶ Статия „Актуални производствени технологии в хранително-вкусовата промишленост“, на изд. Инженеринг ревю, брой 7/2019г 04.11.2019, <https://www.engineering-review.bg/bg-aktualni-proizvodstveni-tehnologii-v-hranitelno-vkusovata-promishlenost/2/4192/>

¹⁷ Статия „Актуални производствени технологии в хранително-вкусовата промишленост“, на изд. Инженеринг ревю, брой 7/2019г 04.11.2019, <https://www.engineering-review.bg/bg-aktualni-proizvodstveni-tehnologii-v-hranitelno-vkusovata-promishlenost/2/4192/>

¹⁸ Статия „Актуални производствени технологии в хранително-вкусовата промишленост“, на изд. Инженеринг ревю, брой 7/2019г 04.11.2019, <https://www.engineering-review.bg/bg-aktualni-proizvodstveni-tehnologii-v-hranitelno-vkusovata-promishlenost/2/4192/>

¹⁹ ТЕНДЕНЦИИ В ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ХВП, <https://www.engineering-review.bg/bg/tendencii-v-digitalizaciyata-na-hvp/2/4047/>

Все повече производители закупуват специализирани машини, предназначени за конкретно производствено приложение, тъй като те осигуряват много по-големи ползи в дългосрочен план в сравнение с универсалното оборудване от миналото. Друго предимство на новите машини и системи е, че те са в пъти по-енергийно ефективни от по-старите поколения, което ги прави по-рентабилни за експлоатация и поддръжка.

2.1.3. ОЧАКВАНИЯ ЗА ПРОМЯНА В ТЪРСЕНИТЕ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ

Дигиталните технологии във всичките им форми драстично променят лицето на производството в хранително-вкусовата промишленост и в частност сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“. Все по-често, поради иновациите на продуктите и конкурентоспособността на пазара, се изискват нови умения в широк спектър от области.

Едно общо заключение за въздействието от адаптирането на технологии 4.0 към индустрията за храни и напитки е следното: **без работна сила няма производство!** Осигуряването на адекватна работна сила е фундаментално и се нуждае от вниманието както на работодателите, така и на работниците. Това поставя социалните партньори в централна позиция за осигуряване на социално стабилна адаптация към хранителната промишленост 4.0;

20

Според статията „Дигитални технологии в производството на храни | Преодоляване на пропастта между автоматизацията и хората“ на Европейската федерация на профсъюзите в секторите на храните, селското стопанство и туризма и свързаните с тях клонове преодоляването на разликата между автоматизацията и хората е от решаващо значение за успешния преход към Хранителна индустрия 4.0. Много голям дял от работната сила в индустрията за храни и напитки се нуждае от значително **преквалифициране или повишаване на квалификацията**. Тази ситуация подчертава значението на **осигуряването на подходящо обучение и необходимостта от включване на доставчици на образование и обучение в диалога за това как да се оборудва работната сила със съвременни умения**. Компаниите, произвеждащи цифрови системи и автоматизирани производствени линии, могат да се възползват от това да знаят повече за работещите рутинни в производството на храни, а хранителните компании могат да научат повече за това как решенията на Индустрия 4.0 могат

²⁰ Статия „Дигитални технологии в производството на храни | Преодоляване на пропастта между автоматизацията и хората“, Европейската федерация на профсъюзите в секторите на храните, селското стопанство и туризма и свързаните с тях клонове, 15.10.2019г <https://effat.org/bg/in-the-spotlight/digital-technology-in-food-manufacturing-bridging-the-gap-between-automation-and-people/>

да бъдат внедрени в съществуващ контекст. Това изисква открит и разширен диалог, включващ повече групи от заинтересовани страни - включително доставчици на образование и доставчици на обработващо оборудване и цифрови решения.

Когнитивните умения, заедно с ръчните такива, е категорията на уменията чието относително значение в производството на храни и по-конкретно преработката на плодове и зеленчуци и логистиката се очаква да нарасне най-много в резултат на внедряване на автоматизирани и дигитализирани системи. Когнитивните умения са свързани със **способността за мислене, действие и общуване, следователно четене, писане и изчисленията** и са основни в тази категория. **Уменията за работа с дигитализирано производствено оборудване ще са от съществено значение**, както и поемането на някои традиционно подчинени на ръчния труд задачи. Това предполага, че има нужда от осигуряване на работници с **умения за работа с модерно производствено оборудване**. Например, **умения за разбиране на процеса, ограниченията и опциите на машините**. Има нужда от осигуряване и на необходимите превантивни и защитни мерки като, например гарантиране, че всеки работник е получил необходимата информация и обучение за здравето и безопасността. Изискванията също така сочат необходимостта от интегриране на **цифрови компетенции в задачи като наблюдение, регистрация или управление на оборудване**. Необходимо е да се осигурят **основни дигитални умения за всички работници**. Очакваните умения, зададени към бъдещия работник в хранителната индустрия 4.0 и в частност „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, са идентифицирани по следния начин:

- Бъдещият работник ще бъде високоспециализиран „супер техник“ с адекватни **ИТ умения, гъвкавост, капацитет за интерпретиране** на възникващите и постоянно променящи се нужди на съвременната хранителна обработка и висока склонност към промяна.
- Бъдещият работник в хранително-вкусовата индустрия и в преработвателните предприятия за плодове и зеленчуци ще трябва да се справя с въпроси с увеличена сложност и по-голяма отговорност; ще трябва да овладее **по-широк набор от умения и да бъде достатъчно гъвкав**, за да превключва безпроблемно между различни задачи (многофункционалност срещу специализация).
- Бъдещият работник ще трябва да се справи с повишеното чувство за **външен контрол** поради онлайн потоци от данни в реално време и дейности за наблюдение в резултат на хранителната индустрия 4.0.

----- www.eufunds.bg -----

Индустрията за производство на преработени плодове и зеленчуци ще остане централен и голям производствен сектор с огромен и полезен принос за обществото. Социалните партньори трябва да играят роля за осигуряване на тази позиция в хранително-вкусовата промишленост и конкретно в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“. Съчетаването с доставчици на образование, доставчиците на производствени системи и създателите на политики биха могли да направят силен път към социално сплотена и просперираща консервна индустрия 4.0²¹.

2.1.4. ИЗВОДИ ОТНОСНО НАСТОЯЩИТЕ И БЪДЕЩИ ДЕФИЦИТИ НА ПРОФЕСИИ

Съвременните технологии доведоха до големи промени, свързани с професиите. Тенденциите на пазара на труда в света и в България са пряко свързани с тези промени – необходими са нови професии, които ще помогнат да се адаптира бизнесът по-успешно към новите реалности. Длъжностите през следващите години ще са нови по съдържание, с повече функции и с по-различни задължения и отговорности. Новите професии в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ ще бъдат свързани основно с промените, свързани с начина на хранене, навлизането на биопродуктите, с новите хранителни опаковки, необходими за опаковане и съхранение на хранителните продукти. Наименованията на новите професии, също могат да бъдат нови или дори странни, но във всички случаи ще са полезни за хората.

На база на проведени структурни интервюта с представители на предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ тенденцията по отношение на дефицитните длъжности, професии и професионални области са следните:

1. **Технолози** – това са специалисти, завършили висше образование в Университет хранителни технологии, гр. Пловдив /УХТ/ – единственото учебно заведение в България с такива специалности. Все по-малко от завършващите се насочват към преработката на плодове и зеленчуци. Мотивите са, че заплащането е ниско, нисък е авторитетът на професията и общественият статус. Към момента, една голяма част от работещите са в предпензионна или пензионна възраст и нямат интерес за кариерно развитие. Те владеят добре занаята си и в много от случаите са ценени от работодателите и колегите си. Голяма част от тях имат желанието да предадат своя опит на по-младите си колеги, но споделят, че интересът е незначителен и установяват сериозен дефицит в знанията, както в професионална насока, така

²¹ Дигитални технологии в производството на храни | Преодоляване на пропастта между автоматизацията и хората, <https://effat.org/bg/uncategorized/digital-technology-in-food-manufacturing-bridging-the-gap-between-automation-and-people/>

и от общ характер. Друг интересен аспект, който се установи от проведените разговори с работещите в момента технолози в трудоспособна възраст е, че вече притежават теоретичен и практически опит, но не намират достатъчна мотивация да се развиват и задълбочават и надграждат придобитите до момента знания. Считат, че тяхното поле за изява е ограничено и е само в рамките на бранша.

2. **Оператори на машини** – при различните процеси – необходими са добре подготвени хора, които да познават технологичния процес с неговите изисквания и особености, както и самата техника. Поради липса на интерес сред младите хора и средните училища тези специалности вече ги няма. Повечето от операторите се учат на място, но по мнението на работодателите и технолозите това не е достатъчно добра основа за работа в сектора.

3. **Мениджъри** – Възможностите за развитие на предприятията са ограничени, тъй като обемите на продажбите се определят отвън /партньори или търговските им представители/. В повечето случаи мениджърите от сектора на производството на преработка на плодове и зеленчуци са и собственици на фирмите. Но специално подготвени за бранша мениджъри, с всички необходими за това знания и умения почти няма.

В същото време, се установява макар и в малко предприятия, че има много добре работещи ръководители, израснали на базата на добрата си обща и професионална култура и сериозния практически опит, както и интуитивното им отношение към хората, което често се доближава до професионалните критерии за ръководител. За съжаление бе установено, че добри мениджъри с професионална подготовка и знания за бранша определено липсват.

4. **Лаборанти** - завършващите тази специалност рядко се насочват към бранша поради пониското заплащане, високата отговорност, тежестта на работата /сезонна изразеност/. Голяма част също вече са в пенсионна или предпенсионна възраст. Рядкост са и лаборантите със средно специално образование, защото никъде вече не се подготвят такива специалисти. В резултат от дефицита на важни за консервопроизводството професии, в близко бъдеще браншът е застрашен да стане без необходимите му специалисти.

5. **Машинни инженери** – специалисти, които при съвременните условия и технологии трябва да имат необходимите познания и да могат да поддържат в постоянен режим всички апаратури и съоръжения.

6. **Техници** – в повечето случаи тези специалисти заместват машинните инженери. Но с навлизането на електрониката, високите технологии и съвременните технологии техният опит и

----- www.eufunds.bg -----

познания стават все по-недостатъчни. Както машинните инженери, така техниците в преобладаващата си част са възрастни хора. Повечето са израснали професионално в самата система, докато за младите хора преработката на плодове и зеленчуци е непривлекателна дейност.

7. **Еколози** – все още не намират своето място в преработката на плодове и зеленчуци, но проблемите и промените в климата **постепенно ще ги превърнат в едни от най-значимите специалисти**. Има млади хора, които добре познават проблемите в сектора, но засега тези проблеми се решават чрез външни фирми или дейностите в това отношение са поверени на други специалисти.

От казаното дотук може да се направи изводът, че липсват достатъчно подготвени и мотивирани кандидати притежаващи необходимите умения за заемане на търсените и значими за сектора длъжности и професии.

2.1.5. СТРАТЕГИИ, МЕРКИ И ПОДХОДИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ

В настоящата точка са представени основно мерки и подходи за повишаване на дигиталните умения, а конкретни стратегии на предприятията от сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ са разгледани в Подраздел В. Изследване и анализ на нивото на дигитализацията и готовността за процесите по дигитална трансформация на икономическата дейност, точка 2.2.2. Въвеждане на дигитални технологии.

Възможните мерки и подходи за преодоляване на дефицитите са свързани с образователната система и тясното сътрудничество между бизнес и образование. Професионалното образование и обучение трябва да включват предоставяне на дигитални умения, обучение за работа с автоматизирано оборудване и намиране на начини за укрепване на т. нар. меки умения (напр. организация на процесите, процесно мислене, сътрудничество и работа в екип). От изключителна важност е работниците да имат силни социални умения, способности да общуват и да могат да взаимодействат с много различни типове и групи служители в една компания.

Следните теми могат да бъдат включени в професионалното обучение и образования, които да бъдат конкретно насочени към преработката на храни в цифровата ера:

- Придобиване на умения за контролиране на производствения процес чрез интерфейс човек-машина, приложен към процеси за производство на храни;

----- www.eufunds.bg -----

- Разбиране на интеграцията на веригата за доставки и системи за инвентаризация и придобиване на умения за работа с RFID маркери или други модерни технологии за наблюдение на дигитализираните производствени процеси и логистика;

Много голям дял от работната сила в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ се нуждае от значително преквалификация или повишаване на квалификацията. Тази ситуация подчертава важноста на предоставянето подходящо обучение и необходимостта от включване на образованието и обучението в диалога за това как да се оборудва работната сила със съвременни умения.

В компаниите, произвеждащи цифрови системи и автоматизирани производствени линии, могат да се възползват от знанията, които предприятията могат да им предоставят за рутинни процедури в производството на храни и хранителните компании, а те от своя страна могат да научат повече за това как решенията на Индустрия 4.0 могат да се приложат в съществуващия контекст. Това води към необходимостта от осъществяването на открит и разширен диалог, включващ повече групи от заинтересовани страни – включително обучителни институции и доставчици на оборудване за обработка и цифрови решения²².

2.1.6. SWOT АНАЛИЗ

Сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ като част от ХВП заема важен дял в създаваната брутна добавена стойност и в заетостта на промишлеността, като значителна част от аграрните суровини се преработват от нея. Затова и нейното развитие оказва голямо влияние върху икономиката, особено в селските райони, където земеделието е основен поминък на населението. Тази традиционна индустрия, която притежава добър прием на продукцията у нас и в чужбина, ще може да запази и разшири своите пазари, да наложи по-високи стандарти и да осигури стабилни пазарни позиции, само ако продължават да се влагат необходимите инвестиции за развитие и модернизирание.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> - Все още има наличие на хора с опит и знания, както в селското стопанство, така и в преработката на плодове и зеленчуци, които 	<ul style="list-style-type: none"> - Застаряващо население; - Липса на достатъчно работна ръка; - Лошо финансово-икономическо състояние

²² Дигитални технологии в производството на храни | Преодоляване на пропастта между автоматизацията и хората, <https://effat.org/bg/uncategorized/digital-technology-in-food-manufacturing-bridging-the-gap-between-automation-and-people/>

<p>могат да ги предават на новоназначените служители;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Богат опит в производството на машини и съоръжения и линии за преработката на плодове и зеленчуци; - Инвестиционни възможности, подкрепени от програми за европейско финансиране; - Широко навлезнали цифрови технологии при машини и апарати; - Оптимизация на разходите – наличие на ясен и конкретен финансов план, отчитащ всички възможни приходи и разходи на предприятието - Адаптиране към нуждите на клиентите – гъвкавост на производствените системи - Автоматизирано производство; 	<p>на фирмите;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниска цифрова грамотност; - Внедряване на ИКТ: Ниско ниво на автоматизация, внедряване и използване на ИКТ; \ S\2 - Употребява се и остаряло оборудване; - Липсата на обособен сегмент от ИКТ за индустриални решения; - Недостатъчно прилагане на съвременни управленчески методи;
<p style="text-align: center;">Възможности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нарастващ достъп до вътрешния, европейски и световен пазар; - Увеличаване на доходите чрез модернизация на производството; - Интелигентно производствено предприятие автоматизиране и оптимизиране на повтарящите се операции - Привличане на външни експерти от областта, в т.ч. и от българската диаспора; - Сравнително голям брой специалисти в ИКТ; - Използване на добри европейски практики; 	<p style="text-align: center;">Заплахи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Влошаване на цялостната бизнес среда; - Липса на инвестиции; - Недостиг на специалисти; - Ниско качество на работната сила; - Ниско ниво на цифрова грамотност; - Влошаващо се качество на образованието;

2.1.7. Основни изводи

Цифровите технологии в съчетание с интегрираната информация позволяват на компаниите да получат глобален синергичен ефект, при това запазвайки способността си да реагират на локалните изменения. Тези компании извличат полза от центровете за колективно обслужване при предоставяне на финансови услуги, при управление на персонала и дори от

www.eufunds.bg

основни компетенции – промишлено производство и дизайн. Центровете за колективно обслужване позволяват да се повиши ефективността и снижи риска. Те спомагат също за постигане на гъвкавост на глобално ниво. По този начин един производител може буквално за няколко дни да промени направлението на своето производство, да реагира бързо на прекъсвания или на повишено търсене.

За да се поддържа високо ниво на дигитална компетентност не трябва да се забравя, че дигиталните професионални умения са комплексни и свързани с взаимодействието на фактори и характеристики различни за всеки бранш и сектор. Необходимо е създаването на план за подобряване на резултатите, който трябва да представи последващите действия, които компанията трябва да предприеме, за да се възползва от силните си страни и да елиминира дефицитите си, като ги съобрази с настоящата си дигитална компетентност.

Дигиталната трансформация на сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ е процес, който му осигурява конкурентно предимство. Но той е възможен и ефективен, чрез въвличането на всички служители в процеса, ръководени от дигитално грамотни лидери на всички организационни нива. Това изисква дигитална стратегия за организационно лидерство, която води до трансформация на персонала, до нови пазари и по-високо ниво на печалба. Необходимо е да се постигне обвързаност между: стратегия, структура и култура на организацията. Необходимо е да се изследва въздействието на липсата на такава грамотност върху организациите и работещите в тях. Развиващият се потенциал на нови информационни, образователни и комуникационни технологии и дигитални инструменти изисква преразглеждане на отговорността за учене, която излиза извън образователни заведения и обхваща всички пространства – формални и неформални, образователни институции и работни места, лична ангажираност за учене през целия живот.

2.1.8. ПРЕПОРЪКИ

В днешно време дигитализацията има смисъл на пазара с това, че предоставя възможност на производителите да се адаптират бързо, осигурявайки гъвкавост, устойчивост и видимост във всички канали на доставки. Онези, които са имали шанса да дигитализират части от своята дейност преди кризата, са в много по-добра позиция да се адаптират бързо по време на кризата и след нея. Всъщност в неотдавнашно проучване на LNS Research се посочва, че 20% от

www.eufunds.bg

анкетиранияте производители ускоряват дейността си по дигитализация по време на кризата, за да отговорят на новото търсене²³.

Предприемането на стъпки към дигитализация не означава непременно високи капиталови разходи или големи промени в инфраструктурата. С крайна цел за бързо внедряване и бърза възвръщаемост на инвестициите ключови са онези решения, които могат лесно да бъдат адаптирани към текущите системи. За да се ускори внедряването и да се улеснят промените и настройките по време на работа, е необходима тясна връзка между функциите за контрол и супервизия. Именно тя може да спести време и пари при проектирането, инсталацията и експлоатацията на нови производствени линии.

Много голям дял от работната сила в индустрията за храни и напитки и в частност сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“ се нуждае от значително преквалифициране или повишаване на квалификацията. Тази ситуация подчертава значението на осигуряването на подходящо обучение и необходимостта от включване на доставчици на образование и обучение в диалога за това как да се оборудва работната сила със съвременни умения.

Необходими са също така действия за подобряване на т. нар. когнитивни умения /способността за мислене, действие и общуване, следователно четене, писане и изчисленията/, заедно с ръчните такива. Трябва да бъдат положени усилия за повишаване качеството на уменията за работа с дигитализирано производствено оборудване, които ще са от съществено значение за дигитализацията на сектора. Това от своя страна обуславя и нуждата от осигуряване на работници с умения за работа с модерно производствено оборудване, което е пряко свързано. Наложително е интегриране на цифрови компетенции в задачи като наблюдение, регистрация или управление на оборудване. Препоръчително е да се осигурят основни дигитални умения за всички работници.

Всяко едно от тези направления може да работи по-бързо и по-качествено, чрез част от предложените препоръки в настоящия доклад:

- Да се ангажират предприятията и организационните в процеса на дигитализация, с оценки и мнения, ако се налага и с експертна помощ;

²³ Как дигитализацията помага на компаниите за пакетирани стоки в коронакризата?, <https://www.investor.bg/analizi/262/a/kak-digitalizaciata-pomaga-na-kompaniite-za-paketirani-stoki-v-koronakrizata-311245/>

- Да се наемат по-малко на брой, но висококвалифицирани кадри, които да отговарят за развитието и функционалността на процесите свързани с новите технологии;
- Предоставянето на услуги на мобилни платформи е друг начин, с който предприятията съгласуват дигиталните предпочитания и поведение на своите клиенти;

Необходимо е създаването на стратегически документ за поетапно създаване и приемане на норми, уреждащи отношенията и отговорностите при въвеждането на изкуствения интелект и роботите в търговския и гражданския оборот с участието на широк кръг заинтересовани от МСП, тесни специалисти и правителството.²⁴

Основните области, в които са необходими действия от страна на държавната администрация за въвеждане на цифровите технологии, са: подкрепа на мерки за допълнителна квалификация на служителите, данъчни стимули при планиране на мерки и цифровизиране на дейността, насърчаване на млади специалисти, въвеждане на международно признати процеси за стандартизация и сертифициране, адаптиране на законодателството в областта на защита на данните, подsigуряване на високонадеждни и високоскоростни мрежи. Препоръчваме повишаване на дигиталните умения чрез онлайн отворени курсове, насочване на бюджетни средства към университети и колежи, които полагат усилия в посока подкрепа на предприемачеството и иновациите, включване на курсове по предприемачество в програмите на университетите и стимулиране на инициативи като хакатони, състезания, предизвикателства от различен характер, водещи до създаване на продукт.

Препоръките включват и разширяване на обхвата и качеството на електронните публични услуги, повишаване на съществуващия капацитет на отделните административни структури да обменят информация и документи по електронен път.

²⁴ „Предложения на правни аспекти, конкретни дейности и мерки за активизирането на участието на МСП в реализирането на политики за дигитализация на икономиката“, Проект "ДИГИТАЛНИ МСП - Стимулиране приноса на МСП в реализирането на политиките за дигитализиране на икономиката"

2.2. ПОДРАЗДЕЛ В. ИЗСЛЕДВАНЕ И АНАЛИЗ НА НИВОТО НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ГОТОВНОСТТА ЗА ПРОЦЕСИТЕ ПО ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ/СЕКТОР

Използването на интернет и информационни технологии и приложения бързо навлиза в преработвателната индустрия. В България обаче липсва статистика за степента на използване на компютри и дигитални технологии, което силно затруднява изучаването и управлението на този процес.

В рамките на Дейност 1 на настоящия проект се проведе онлайн анкетно проучване насочено към изследване и анализ на нивото на дигитализация и готовността за процесите по дигитална трансформация в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, с участието на 40 служители от структуроопределящи предприятия в бранша. В анкетата са използвани въпроси от проучване за нивото на дигитализацията в България, осъществено съвместно от Siemens България и Германо-българската индустриално търговска камара в периода юни-юли 2021г.

Допълнително за целите на анализа през февруари 2022 г. се осъществи и проучване чрез структурирани интервюта (А1) с 15 респонденти, представители на водещи предприятия, извършващи дейност в сектор 10.3 по КИД-2008.) насочено към изследване и анализ на нивото на дигитализация и готовността за процесите по дигитална трансформация в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, с участието на 40 служители от 24 структуроопределящи предприятия в бранша.

Большинството от взелите участие в проучванията смятат, че равнището на обществените разходи и вложения за дигитализация в преработвателната сфера, за изследвания и за внедряване на иновации и за съвети и обучения е ниско или много ниско. Особено голям е консенсусът сред участниците по отношение на ниския размер на обществените инвестиции за дигитализация в сектора, които значително изостават от съвременните потребности на обществото и отрасъла. В същото време нито един от анкетираните не смята, че равнището на разходите и вложения е дигитализация високо. Следователно следва да се повишат значително обществените разходи и вложения за развитие на тези важни области.

www.eufunds.bg

2.2.1. РАВНИЩЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА СЕКТОРА

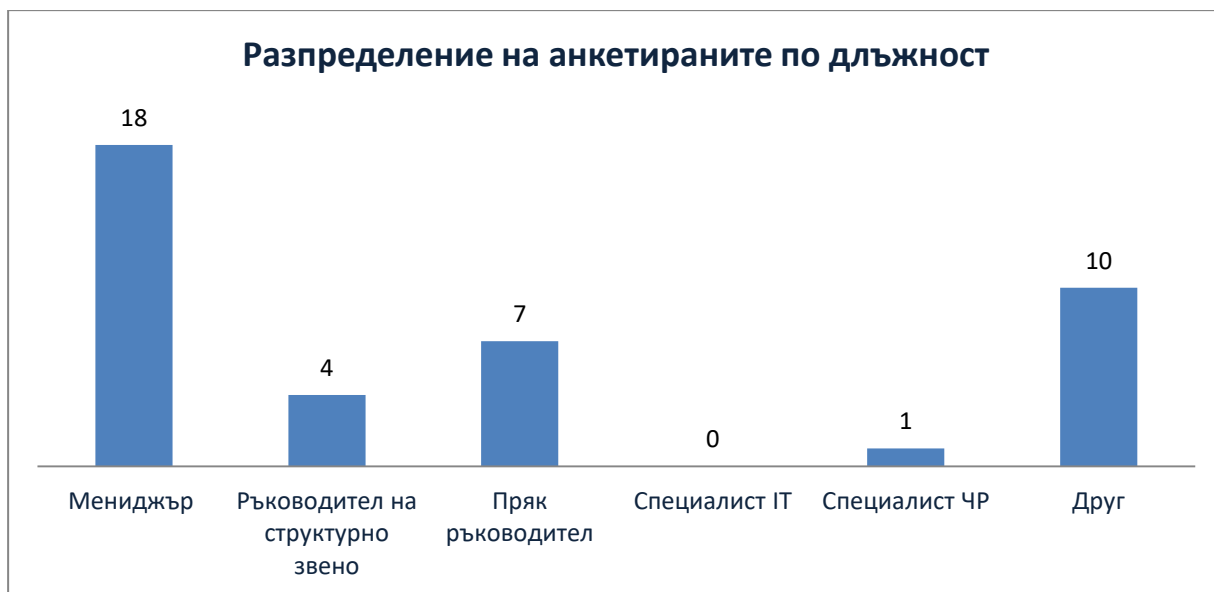
В проведеното онлайн анкетно проучване на тема „Готовност за дигитализация“ на сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ участие взеха 40 представители на 24 компании от бранша на различни управленски нива и с различни функции. На анкетираните беше дадена възможност да отговорят на 9 въпроса от затворен и 1 от отворен тип, свързани с дигитализацията.

Фигура 6 Разпределение на анкетираните по пол

Фигура 7 Разпределение на анкетираните по възраст

Фигура 8 Разпределение на анкетираниите по длъжност

В допитването се включиха представители на български фирми, работещи в страната, на различни управленски нива и с различни функции. 35% от анкетираниите са представители на висшия мениджмънт, а 27,5% от участниците се определят като среден мениджмънт. 2,5 % са специалисти „Човешки ресурси“ и 25% са представителите на изпълнителните нива (служители), взели участие в проучването.

Фигура 9 Равнище на дигитализацията в предприятията от сектор "Преработка на плодове и зеленчуци"

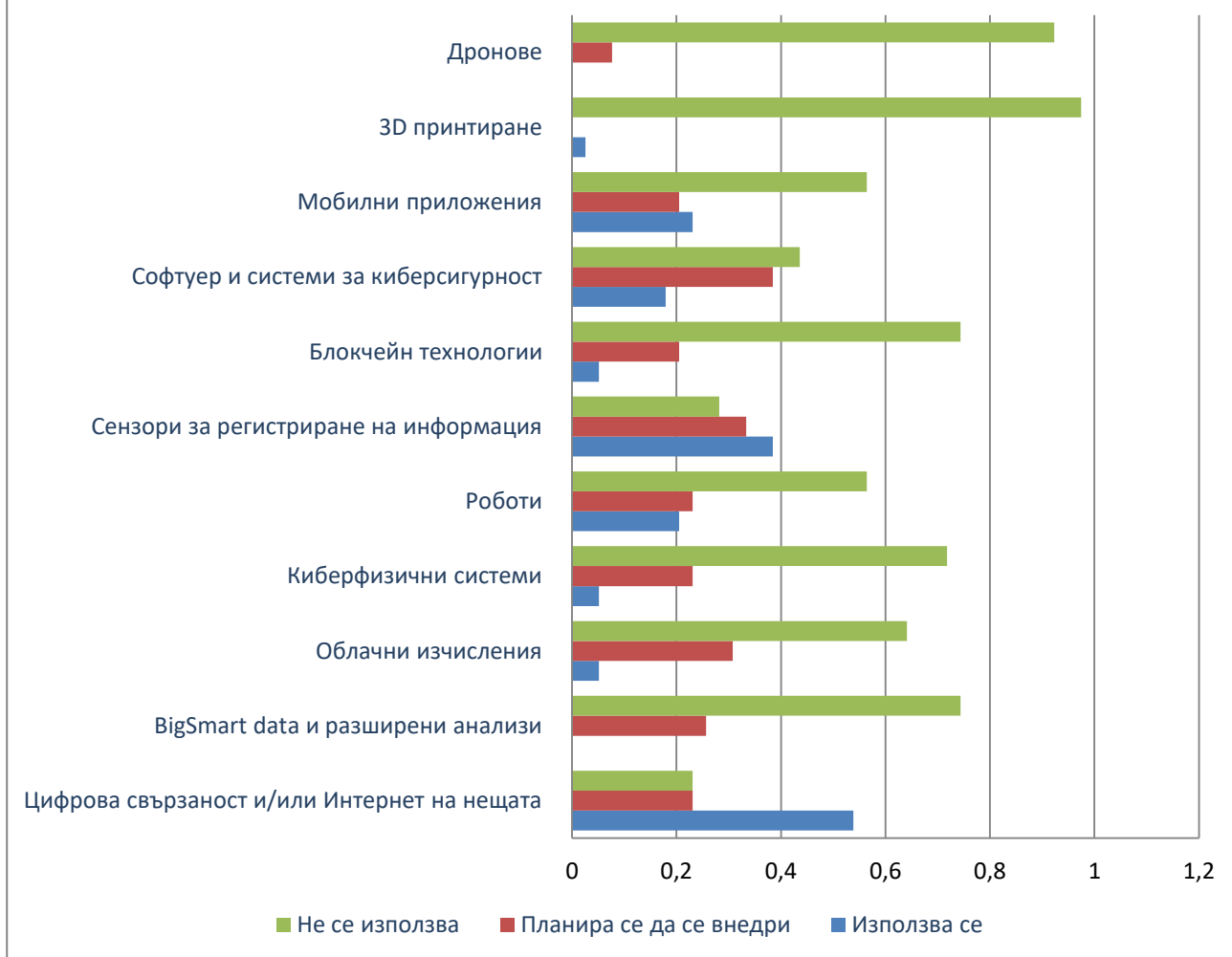
Резултатите от анкетата ясно показват какво е нивото на дигитализация в сектор „Преработка и плодове и зеленчуци“. 77% от лицата са посочили, че нивото на дигитализация в тяхната компания е умерено ниско, а едва 2% са отбелязали високо ниво на дигитализация.

Фигура 10 Ниво на вземане на решения относно стратегия и процесите, свързани с дигитализация

При по-голяма част от анкетираните отговорност за разработването и прилагането на дигиталната стратегия носи топ мениджмънтът в лицето на главния изпълнителен директор (87,5%), главния финансов директор (15,0%), директор информационни техмологии (5%), директор комуникации (5%), оперативен директор (15%) или маркетинг директора (10%). 5% от запитаните заявяват, че имат специален отдел/комисия, който се занимава с това. Същевременно близо 8% от анкетираните посочват, че в тяхната компания няма такъв служител или отдел или те не знаят да има такъв.

Технологии, които се използват в момента или се планират да внедрят в следващите 5 години

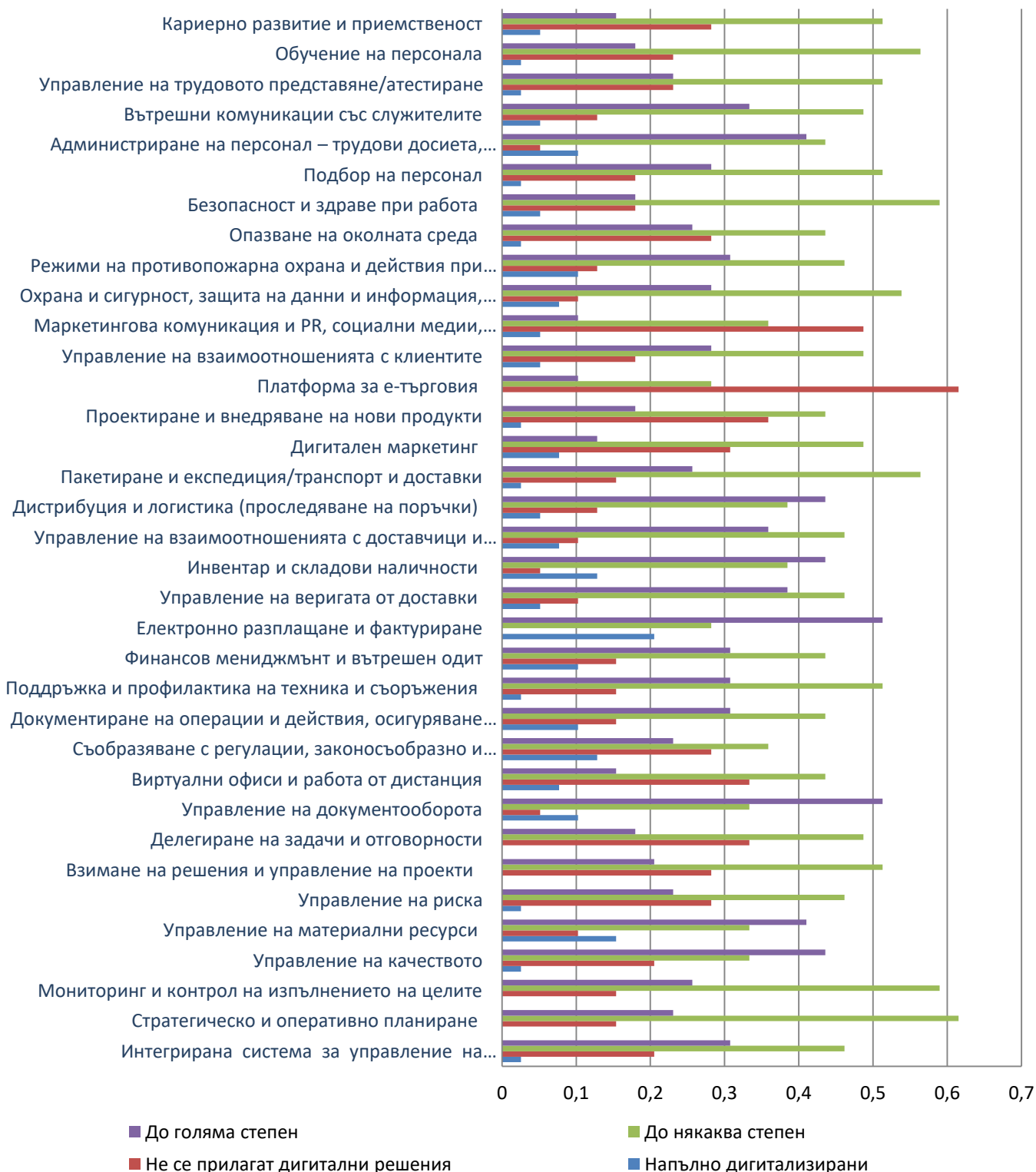

Фигура 11 Технологии, които се използват в момента или се планират да внедрят в следващите 5 години

На въпроса коя от технологиите планирате да внедрите или вече сте внедрили, около половината от компаниите отговарят цифрова свързаност и/или Интернет на нещата. Около 35% от анкетираните са обелязали, че вече използват сензори за регистриране на информация. 1/5 от анкетираните са отбелязали, че към момента използват сензори за регистриране на информация, както и мобилни приложения и софтуер и системи за киберсигурност. Облачни изчисления ползват или планират да ползват 5% от анкетираните, следвани от използването на умните технологии. Киберфизичните системи и блокчейн технологиите представляват малка част от планираните за внедряване технологии сред фирмите и остават извън обсега за

потенциалното им използване в компаниите. Нито един представил на структуроопределящите компании не е отбелязал, че се използват Big/Smart data и дронове.

Ниво на дигитални решения в бизнес процесите и дейностите в предприятията от сектора

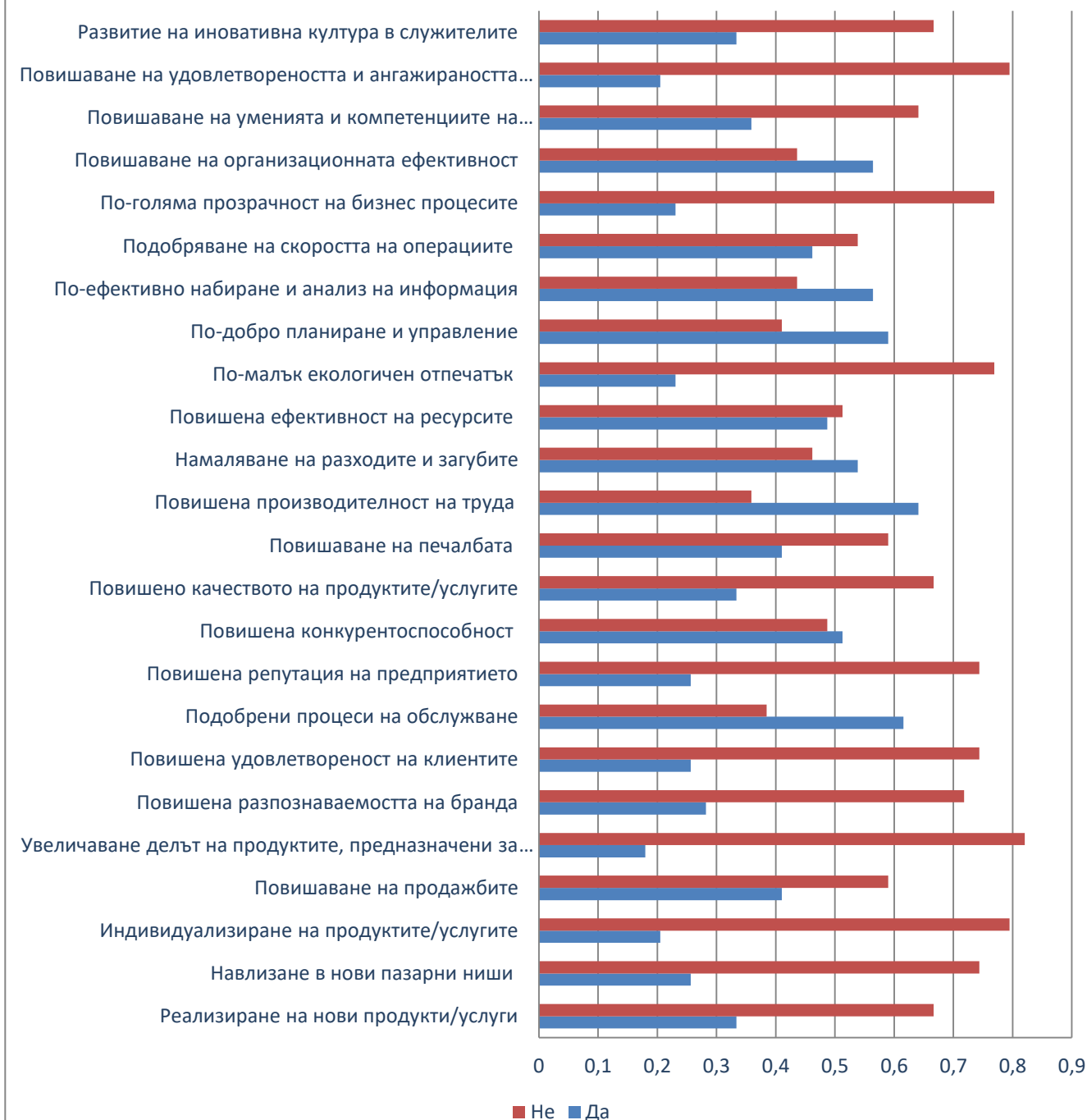
Фигура 12 Ниво на дигитални решения в бизнес процесите и дейностите в предприятията от сектора

www.eufunds.bg

От графиката е видно, че малко процеси в анкетиранията са напълно дигитализирани. Преобладават решения за дигитализация до голяма степен в някои аспекти, но в други изобщо не е засегнат процеса по цифровизация. 20% от анкетиранията лица посочват, че напълно дигитализирани са процесите по електронно разплащане и фактуриране. Половината посочват, че във висока степен са дигитализирани виртуалните офиси и работата от дистанция, както и управлението на веригата от доставки. С малко по-нисък процент е посочено, че управлението на материални ресурси, взаимоотношенията с доставчици и партньори, пакетиране, експедиция, доставки, вътрешна комуникация със служители, както и управлението на риска е в голяма степен дигитализирано. Много е нисък процента на прилагане на дигитални решения при инвентар и складови наличности.

----- www.eufunds.bg -----

Очаквани ползи и ефекти от дигитализацията

Фигура 13 Очаквани ползи и ефекти от дигитализацията

Най-голяма част от анкетираните смятат, че дигиталните подобрения ще доведат до подобрена производителност на труда (64%). Малко над половината са отбелязали по-добро

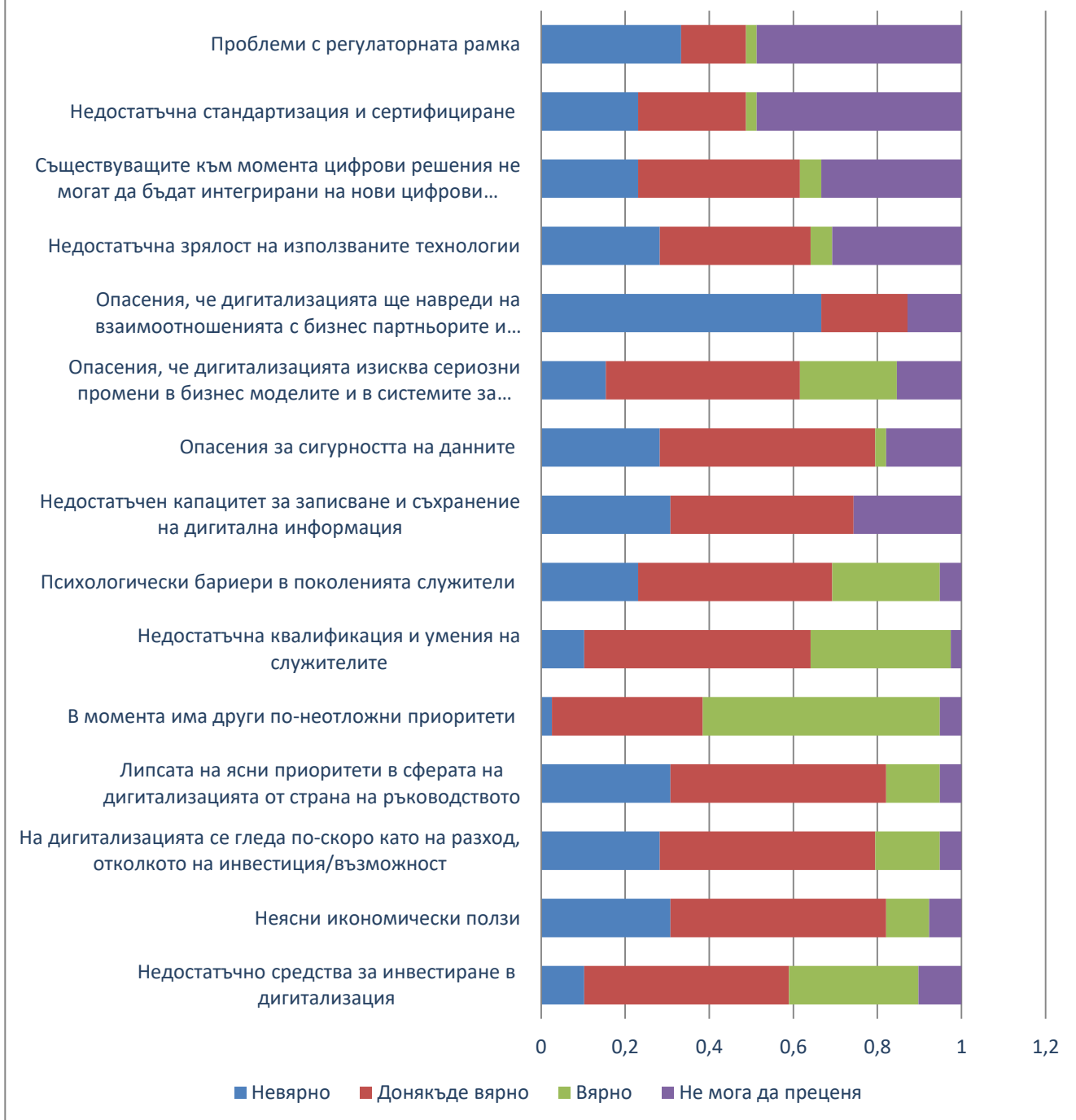
планиране и управление и по-ефективно набиране и анализ на информация като очаквани ползи. Повишаване на организационната ефективност също е част от очакваните ефекти.

Фигура 14 Колко средства планират да инвестират предприятията в дигитални технологии за периода 2022 – 2026 г. спрямо периода 2017 – 2021 г.

Цифровата трансформация придобива все по-голямо значение за бизнеса. Това е видно от отговорите на въпроса колко средства планират компаниите да инвестират в технологии за цифрова трансформация в периода 2022-2026 спрямо предходната петилетка. Около 30% от компаниите планират да инвестират повече, отколкото са инвестирали през изминалата година. Около 15% ще инвестират приблизително същата сума, а само 3% ще инвестират по-малко. Около половината от анкетираните не могат да преценят, колко средства планират да инвестират.

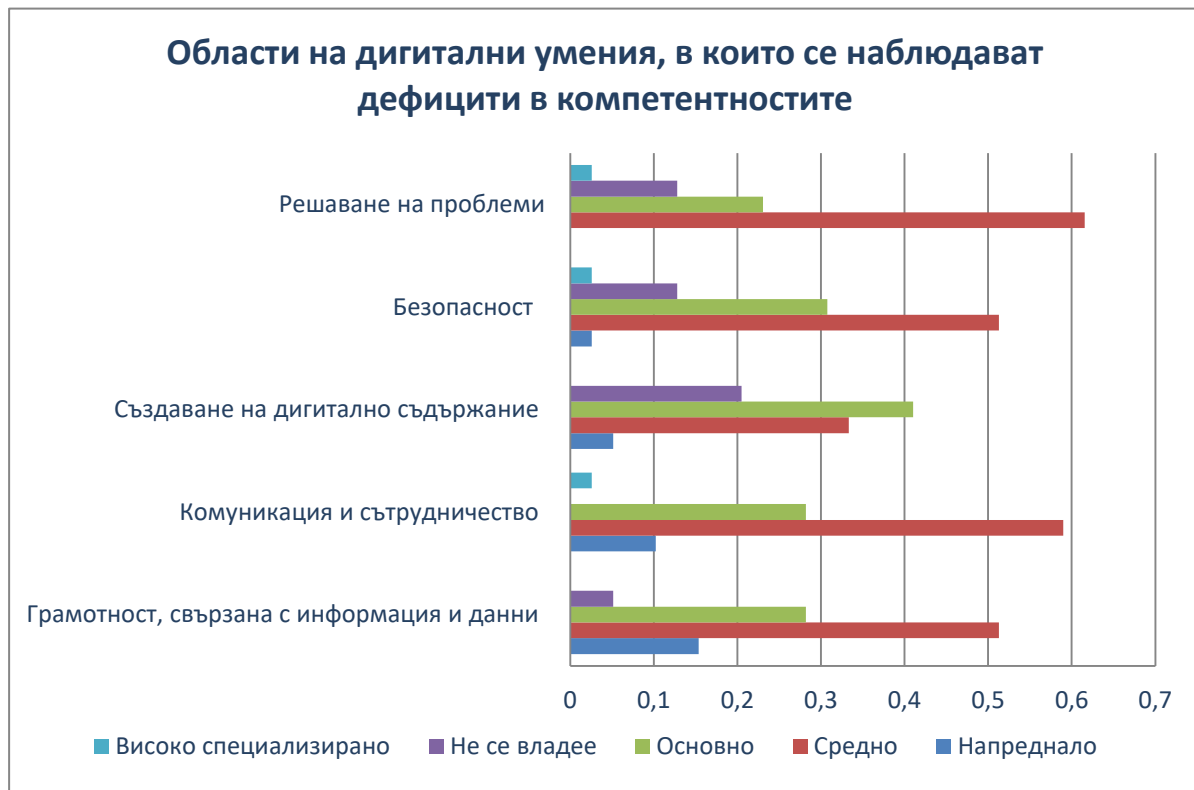
Затруднения при въвеждането на нови дигитални технологии

Фигура 15 Затруднения при въвеждането на нови дигитални технологии

На въпроса „Какви затруднения изпитват предприятията при въвеждането на нови дигитални технологии?“ повече от половината са отбелязали, че в момента имат други по-неотложни приоритети. Забелязва се тенденция в отговорите, че има недостиг на средства за инвестиране в дигитализация. Над 50% са посочили, че липсата на ясни приоритети в сферата

на дигитализацията от страна на ръководството, както и неясните икономически ползви също представляват затруднение при въвеждането на нови дигитални технологии.

Фигура 16 Области на дигитални умения, в които се наблюдават дефицити в компетентностите

При резултатите от анкетата можем да изведем като тенденция, че нивото на владееене на дигитални умения е около средното. Изключително малък процент от лицата, са посочили, че има напреднало ниво на компетентностите в тази сфера. Областите, при които се наблюдава напреднало ниво са грамотност, свързана с информация и данни, както и при създаването на дигитално съдържание.

Предприемани мерки за развитие на дигиталните умения на служителите

Фигура 17 Предприемани мерки за развитие на дигиталните умения на служителите

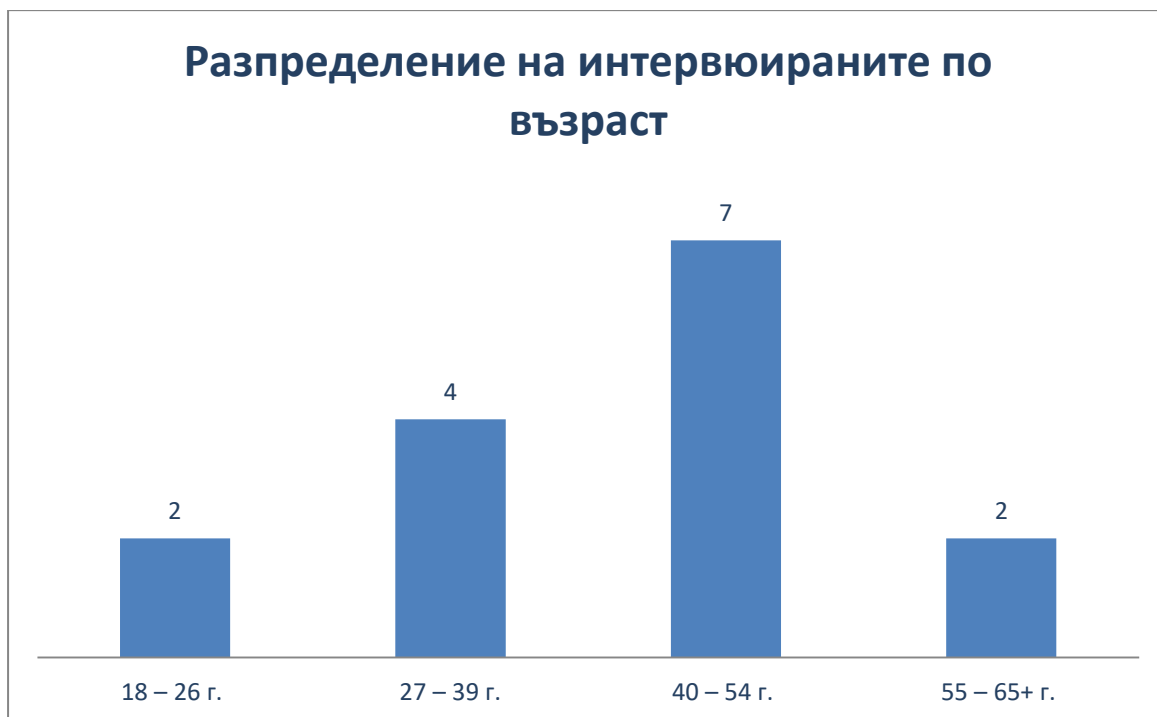
Какви мерки предприемат предприятията за развитие на дигиталните умения на своите служители? Над 80% от анкетираните лица са посочили, че в техните предприятия се осъществяват инструктажи. Близко половината са споделили, че при тях има разработени въвеждащи програми за обучение на новопостъпили лица. Над 40% от предприятията инвестират в участие в семинари и конференции. Над 90% от лицата са отбелязали, че при тях не съществуват е-платформи за обучение, както и коучинг система. Изключително висок процент са резултатите за липса на фирмена оценка на ефекта на обучението на персонала, както и липсата на обучение с откъсване от работния процес.

2.2.2. ВЪВЕЖДАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

В проведените **структурирани интервюта** изследващи потребностите и стратегията за развитие по отношение на дигитализацията на сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ участие взеха представители на 7 компании от бранша на различни управленски нива и с различни функции. Проучването имаше за цел да установи потребностите, проблемите, стратегията и очакванията на бизнеса по отношение ролята на дигитализацията за постигане на корпоративните цели. На анкетираните беше дадена възможност да отговорят на 12 въпроса от затворен тип, свързани с дигитализацията в компанията и влиянието на пандемията от COVID-19 върху бизнеса като цяло.

Фигура 18 Разпределение на интервюираните по пол

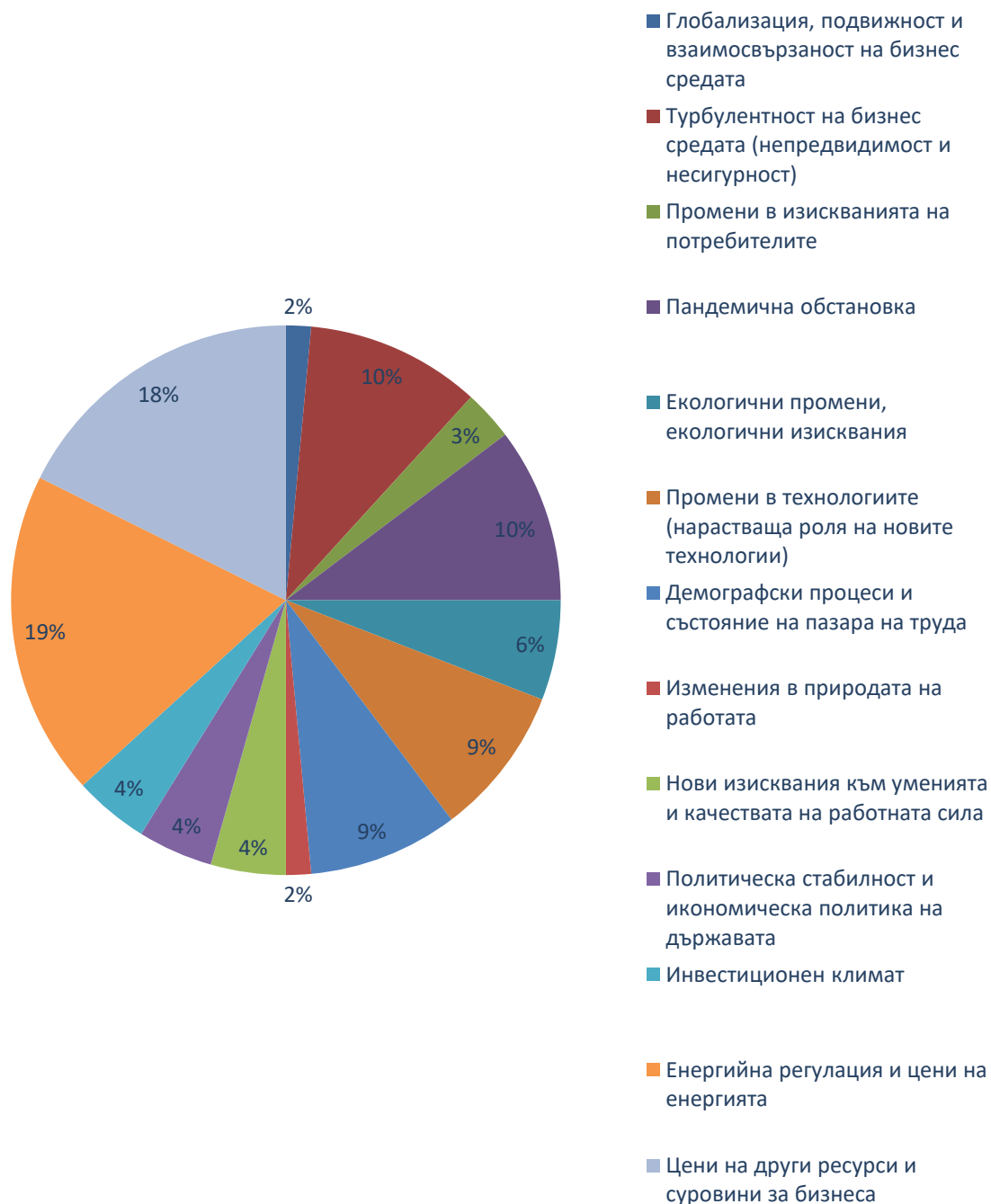
Фигура 19 Разпределение на интервюираните по възраст

Фигура 20 Разпределение на интервюираните по заемана длъжност

www.eufunds.bg

Външни фактори, които оказват/ще оказват в следващите 5 г. най-силно влияние на предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия"

Фигура 21 Външни фактори, които оказват/ще оказват в следващите 5 г. най-силно влияние на предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия"

www.eufunds.bg

Структурираното интервю изследва външните фактори, които оказват и ще оказват в следващите 5 г. най-силно влияние на предприятията от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“. Сред основните пречки се открояват енергийна регулация и цени на енергията (19%), следвана от цените на другите ресурси и суровини за бизнеса (18%). В значително по-малка степен влияят турбулентност на бизнес средата (непредвидимост и несигурност), пандемичната обстановка промени в технологиите (нарастваща роля на новите технологии), както и демографски процеси и състояние на пазара на труда. Стойностите на тези показатели са около 10%.

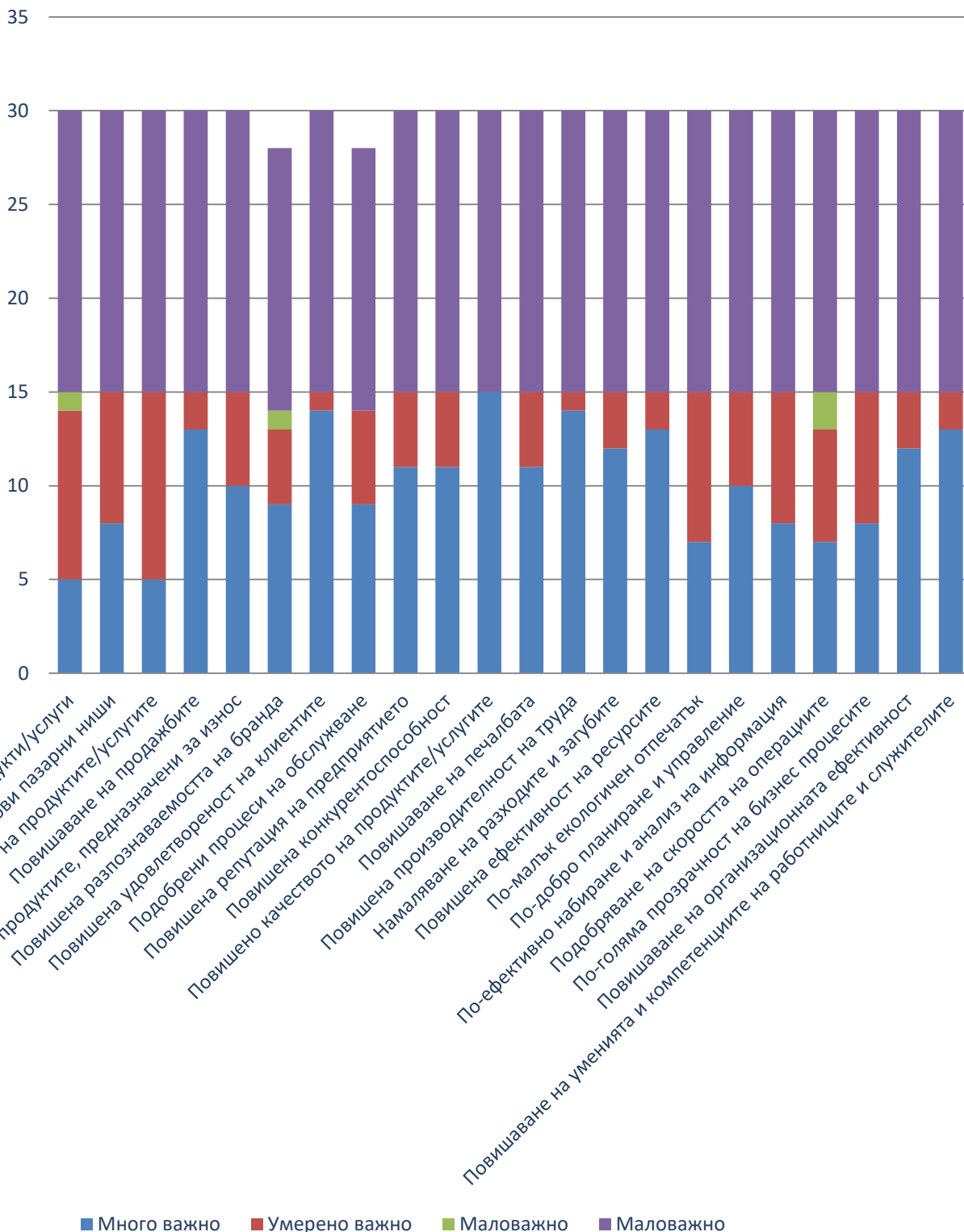

Фигура 221 Бизнес стратегии с фокус постигането на по-висока конкурентоспособност

Основната бизнес стратегия, върху която структурироопределящи предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ са насочили своя фокус е „Стратегията на диференциация“. Тя поставя акцент върху уникалността и разликите в качествата на продуктите, услугите, които да ги отличават от тези на конкурентите. Уникалността може да се търси в отделни свойства на продукта, иновациите и технологиите, дизайна, сервизното обслужване, мрежата на разпространения и пр. С 27% я следва стратегията за лидерство за ниските цени, която е свързана с оптимизиране на разходите и осигуряване на конкурентна

цена, която гарантира оптимално ниво на доходност и нарастване на пазарния дял. 13% от анкетираните са посочили стратегия мрежови ефект.

Колко важни са посочените цели за предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци" за следващите пет години

Фигура 23 Колко важни са посочените цели за предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци" за следващите пет години

www.eufunds.bg

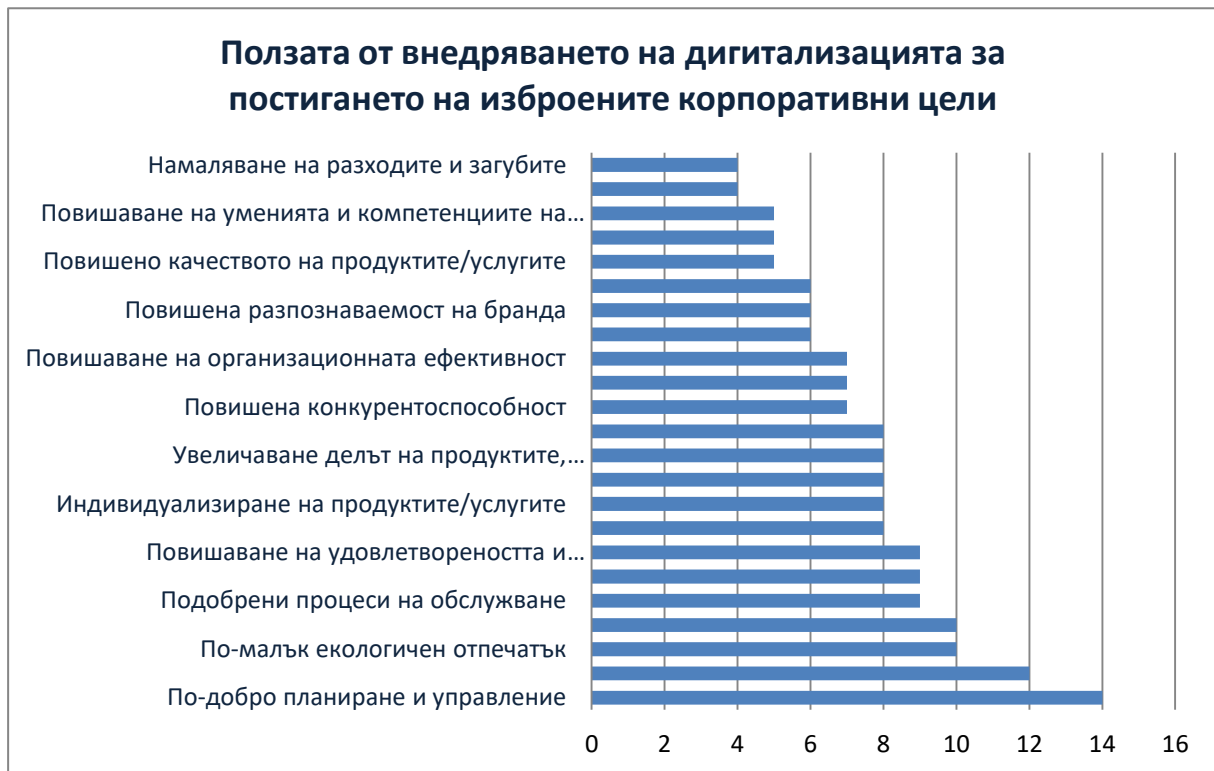
БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

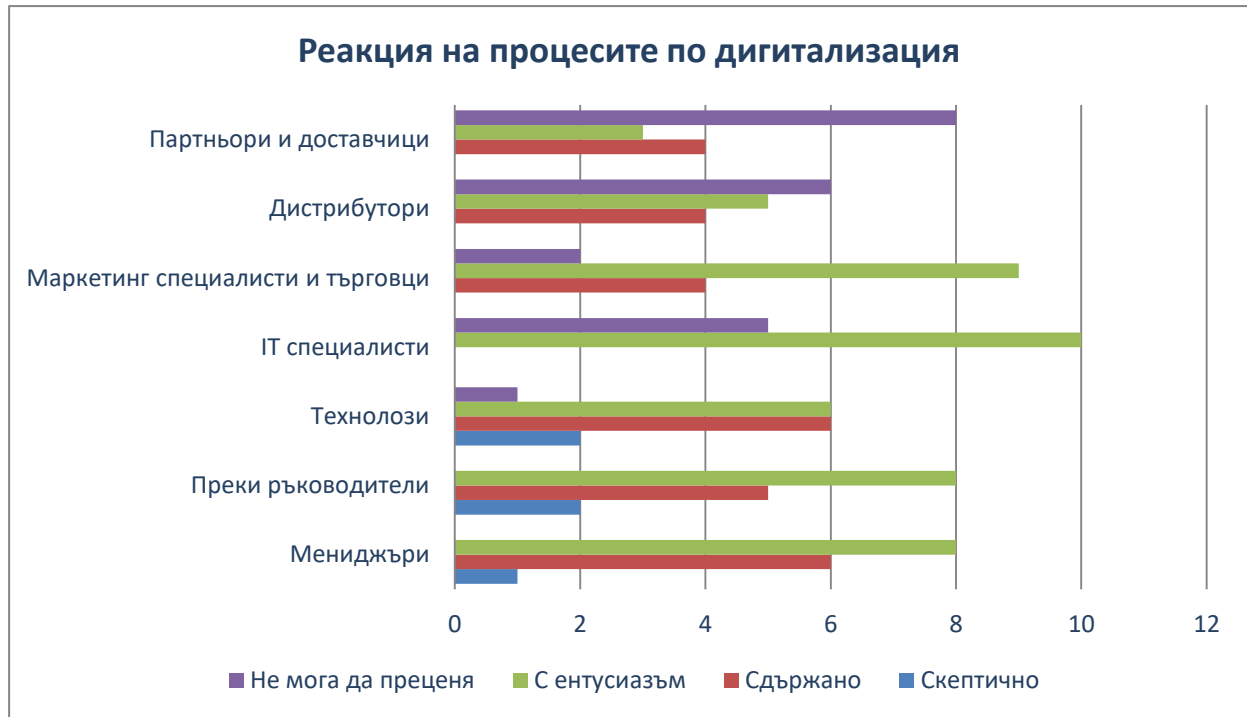
При изследване на важноста на целите на предприятията от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ за следващите 5 години се открояват няколко много важни. Сред тях са повишено качеството на продуктите/услугите, повишена производителност на труда, както и повишена удовлетвореност на клиентите. След тях 87% лица са посочили, че много важни са повишаване на продажбите, повишена ефективност на ресурсите, повишаване на уменията и компетенциите на работниците и служителите, а също и повишаване на удовлетвореността и ангажираността на работниците и служителите.

Фигура 24 Ползата от внедряването на дигитализацията за постигането на изброените корпоративни цели

Мненията на участвалите в интервютата за ползите от дигитализацията, които компаниите очакват, както и от конкретното въздействие върху бизнеса и самата компания са доста различни. Почти всички от интервюираните от компаниите експерти очакват подобряване на планирането и управлението (93%) и да се намали екологичният отпадък (80%). За 67% ефект ще има върху процесите на обслужване и повишаване удовлетвореността и ангажираността на работниците и служителите. Около половината, взели участие в структурираните интервюта, очакват, че дигитализацията ще доведе до навлизане в нови пазарни ниши, индивидуализиране на продуктите и услугите, повишаване на продажбите, увеличаване делът на продуктите, предназначени за износ и повишена репутация на предприятието. Повече от 1/3

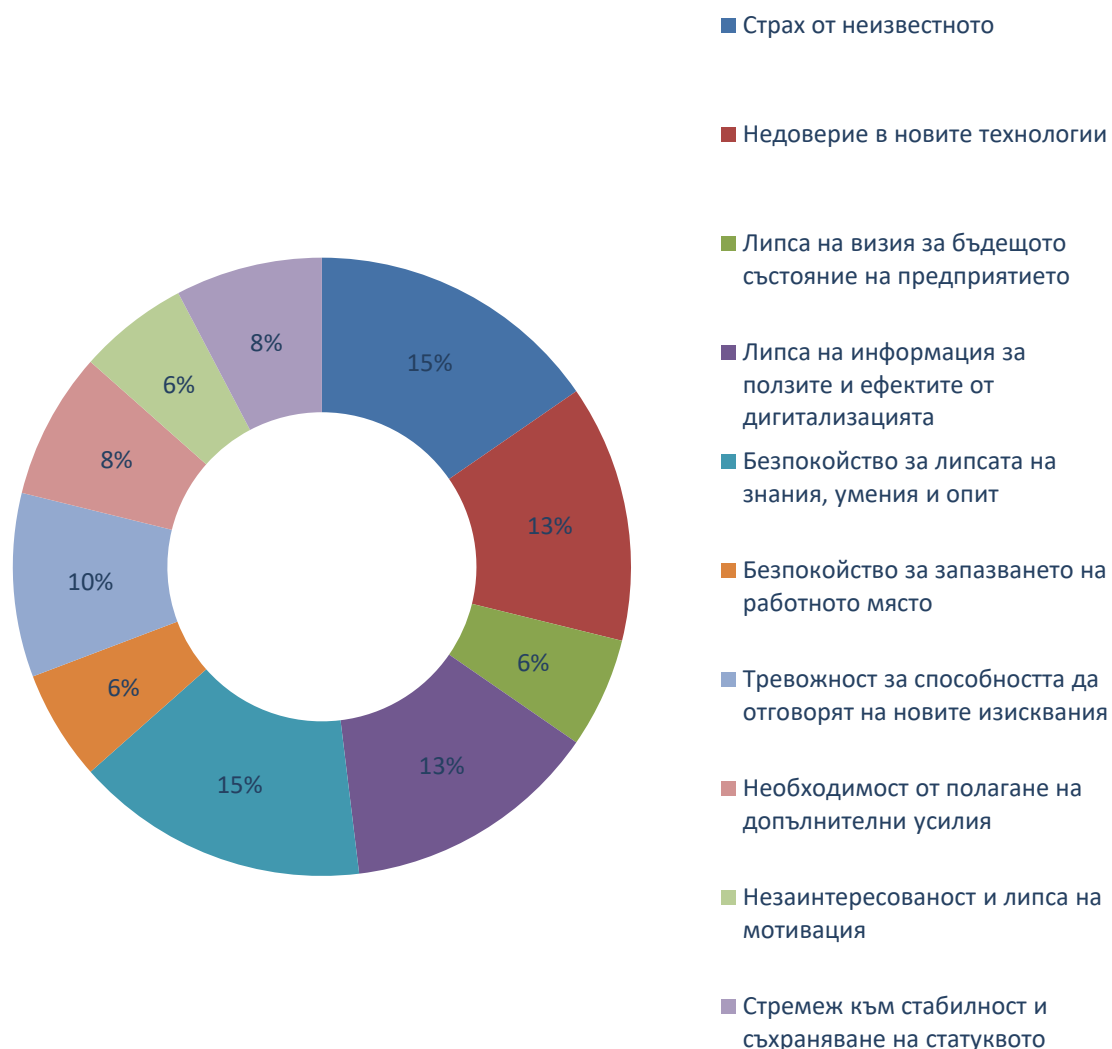
от лицата виждат в дигитализацията възможности за повишаване на кокурентоспособността, печалбата и организационната ефективност. Най-малко на брой лица са на мнение, че въздействието ще бъде под формата на повишена производителност на труда и ще намаляване на разходите и загубите.

Фигура 25 Реакция на процесите по дигитализация

На въпроса „Как реагират на процесите по дигитализация във Вашата компания следните заинтересовани групи/общности?“ се забелязва положителна тенденция във всички групи отговори. Сред най-позитивно настроените са IT специалистите, следвани от маркетинг специалисти и търговци. Сред тях повече от половината интервюирани са посочили, че преките ръководители и мениджърите реагират с ентузиазъм на процесите по дигитализация. Над 50% от участвалите в проучването лица посочват, че не могат да преценят реакцията на своите партньори и доставчици.

Психологическите бариери в персонала на предприятието при въвеждането на нови дигитални технологии

Фигура 26 Психологическите бариери в персонала на предприятието при въвеждането на нови дигитални технологии

При изследване на основните психологически бариери в персонала на предприятията при въвеждане на нови дигитални технологии, 15% от лицата са посочили като основни пречки страха от неизвестното и безпокойството за липсата на знания, умения и опит. С 13% следват сфери като недоверие в новите технологии и липса на информация за ползите и ефектите от

www.eufunds.bg

дигитализацията. Като най-незначителни фактори са посочени безпокойството за запазване на работното място, както и незаинтересованост и липса на мотивация.

Какво би трябвало да направите и от какво се нуждаете, за да можете да дадете тласък на внедряването на дигитални технологии в бъдеще?

Фигура 27 Какво би трябвало да направите и от какво се нуждаете, за да можете да дадете тласък на внедряването на дигитални технологии в бъдеще?

От графиката по-горе е видно, че за да се даде тласък на внедряването на дигитални технологии в предприятията от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ в бъдеще, от най-голямо значение е провеждането на анализ и оценка на икономическите ползи и разходите (67%). Следват информацията за добри практики (53%), допълнително обучение, консултиране и подпомагане на служителите (47 %) и анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ) (47%). Най-малко значение се отдава на фактори като надграждащо обучение за дигитални умения (6.7%) и по-ефективни комуникации относно ползите на дигитализацията (6.7%).

Какъв тип кадри ще се изискват в бъдеще в сферата на дигитализацията

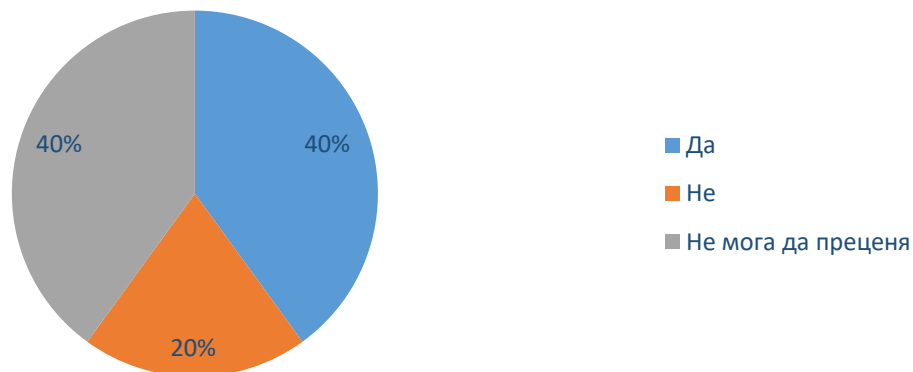

Фигура 28 Какъв тип кадри ще се изискват в бъдеще в сферата на дигитализацията

Различните компании оценяват по различен начин типа кадри в сферата на дигитализацията, от които те ще се нуждаят през следващите години. По-голяма част от интервюираните имат нужда от Специалисти Индустрия 4.0 автоматизация на производството, хардуерни инженери, компютърни инженери и техници, бизнес анализатори, следвани от специалисти Big/Smart data, специалисти разработване и интеграция на мобилни приложения, специалисти дигитален маркетинг. Други типове специалисти са отговорни за концептуално планиране и внедряване. Най-малко е нуждата от специалисти по киберфизични системи, администратори на база данни, мрежови и системни администратори и анализатори информационна сигурност.

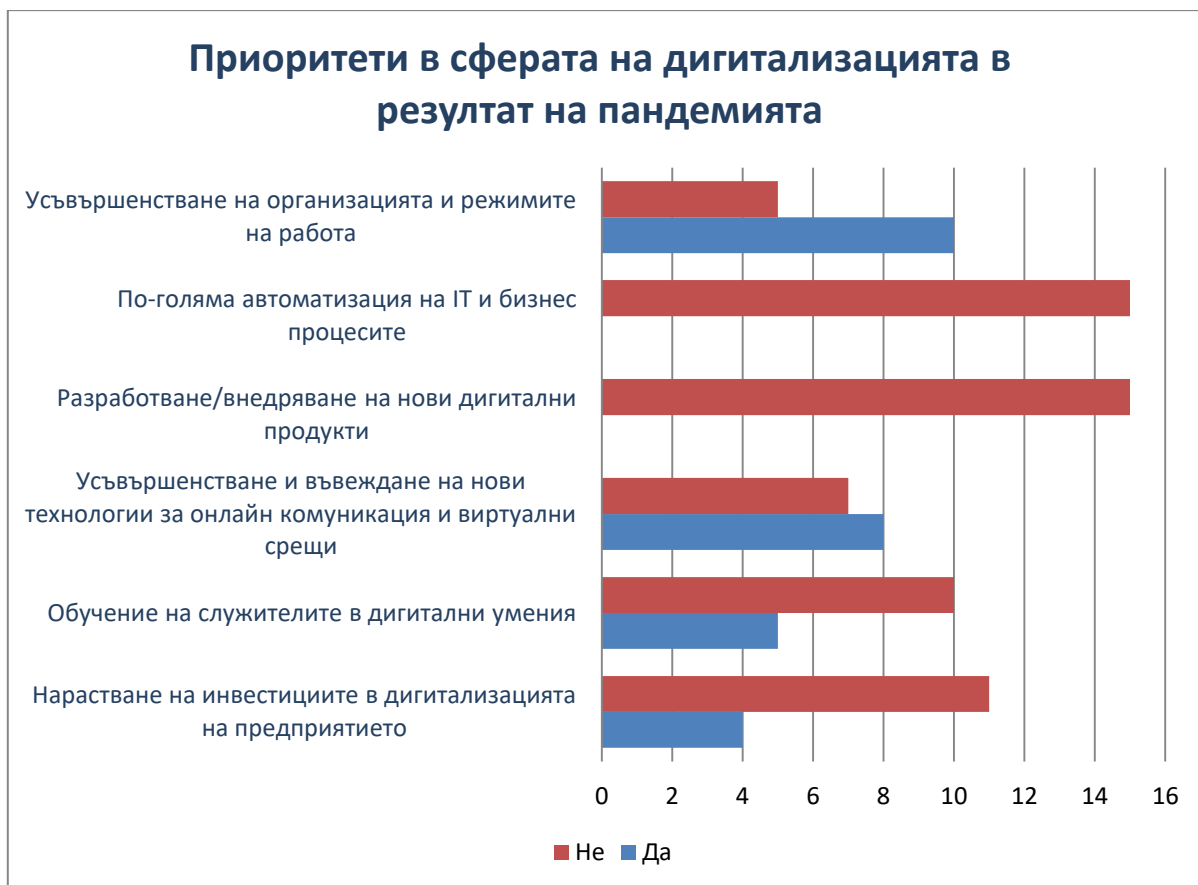
www.eufunds.bg

Влияние на пандемията от COVID 19 върху преосмислянето на приоритетите по отношение на дигитализацията

Фигура 29 Влияние на пандемията от COVID 19 върху преосмислянето на приоритетите по отношение на дигитализацията

Резултатите показват, че ефектите от пандемията от COVID-19 слабо са повлияли на работата на предприятията в сектора. Наблюдава се въвеждане и по-засилено използване на дигиталните технологии в самите компании.

Фигура 30 Приоритети в сферата на дигитализацията в резултат на пандемията

При анализирането на отговорите се откроява ясна картина кои приоритети в сферата на дигитализацията са от значение за изследваните компании. Най-голяма част от запитаните – 66,67% - цитират Усъвършенстване на организацията и режимите на работа като най-важен приоритет, а за 53,53% това е Усъвършенстване и въвеждане на нови технологии за онлайн комуникация и виртуални срещи. За около 1/3 от анкетираните увеличаване на инвестициите за дигитализация и преквалификация и обучение на служителите е приоритет. Минимален е процентът от компаниите, които разработват и предлагат нови дигитални продукти и услуги.

2.2.3. Изводи

Резултатите от проучването ясно показват, че цифровизацията не е непозната концепция за българските компании. Но въпреки че повечето компании в сектора осъзнават потенциала на цифровизацията за развитие и разрастване на техния бизнес, повечето от тях признават, че нямат цялостна дигитална стратегия. Самите стратегии, доколкото ги има, са по-скоро краткосрочни и средносрочни и централизирано управлявани.

Голяма част от компаниите занимаващи се с преработка и консервиране на плодове и зеленчуци в България виждат в **дигитализацията начин да оптимизират използването на ресурси, да автоматизират производството си, да подобрят взаимодействието си с клиенти и доставчици, както и да интегрират процесите си, което на практика би довело до намаляване на разходите и увеличаване на печалбите.** Същевременно бизнесът у нас няма високи очаквания за нарастване на печалбите, не прави пряка връзка между дигитализация и печалба, което говори и за по-бавното навлизане на технологиите в сектора.

Секторът не очаква особени сътресения и загуба на работни места заради дигитализацията. Същевременно компаниите имат ясна визия от какъв тип кадри в тази сфера ще се нуждаят през следващите години. Освен технологичните и инженерни специалисти, допълнителен фокус се поставя върху експерти със стратегически компетенции като разработване и прилагане на нови бизнес стратегии, включително развитие на цифрови бизнес модели и дигитален маркетинг.

Квалификацията на служителите и размерът на инвестициите са основни пречка за българския бизнес по отношение на по-нататъшното внедряване на дигитални технологии и процеси. Това мнение се споделя от близо половината от анкетираните. В допълнение компаниите се обединяват около необходимостта от по-голяма прогнозируемост и яснота по отношение на ефектите и процесите на дигитализацията.

Раздел 3. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КЛЮЧОВИ ДЪЛЖНОСТИ/ПРОФЕСИИ В ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ/СЕКТОРА, В КОНТЕКСТА НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕСА

Идентифицирането на ключовите длъжности в контекста на дигиталната трансформация е от особена важност, тъй като те оказват критично влияние върху изпълнението на оперативните и стратегически дейности на предприятията в сектор „10.3 Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“.

www.eufunds.bg

Съгласно „Методиката за оценка и определяне на ключовите за сектора длъжности/професии“²⁵, процесът за определяне на ключовите длъжности премина през четири етапа:

- Етап 1: Създаване на първоначален списък от длъжности/професии в сектор “Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия”
- Етап 2. Избор на критерии и тегла за подредба (ранжиране) на ключови длъжности/професии
- Етап 3. Оценка на всяка длъжност/професия от първоначалния списък по избраните критерии за оценка
- Етап 4. Финализиране на избора на ключови длъжности/професии за сектор “Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия.

ЕТАП 1: СЪЗДАВАНЕ НА ПЪРВОНАЧАЛЕН СПИСЪК ОТ ДЛЪЖНОСТИ/ПРОФЕСИИ В СЕКТОР “ПРЕРАБОТКА И КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ, БЕЗ ГОТОВИ ЯСТИЯ”

Процесът за определяне на ключовите длъжности в сектора започна със сформиране на експертна група в сектора, в която участваха 7 експерти, представители на структуроопределящи предприятия в сектора. Координатор на дейността на експертната група е един от секторните експерти от Българска стопанска камара. Секторната експертна група бе запозната с правилата, които да следва за определяне на първоначалния списък на ключовите длъжности/професии на ниво икономическа дейност/сектор:

- Първоначалният списък на длъжностите/професиите да включва до 16 позиции;
- Да се оцени влиянието на характерните длъжности/професии върху постигането на стратегическите цели на предприятието, които са свързани с дигиталната трансформация и влияят пряко на резултатите на компанията;
- Длъжностите да са актуални и да съществуват към настоящия момент в предприятието;
- Оценяването на всяка длъжност/професия да не се влияе от вероятността, позицията да остане или да се промени в бъдеще, или каква е била в миналото;

²⁵ Приложение 5 от Методически изисквания към изготвянето на секторен анализ за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения. Дейност 1: Изследване и анализ на потребностите от дигитални умения по икономически сектори

- Оценяването на длъжността/професията да се основава на работата, която отговаря на изисквания стандарт за добро изпълнение, като се оценява длъжността, а не титулярят;
- За всяка длъжност/професия да се предостави код по НКПД 2011 и наименование на длъжността/професията.

Всеки от експертите в секторната група, независимо от останалите предложи списък с потенциални длъжности за включване в първоначалният списък на ключовите длъжности/професии. Информацията бе събрана посредством електронна поща. Получените предложения за ключови длъжности/професии на всеки от експертите бяха обобщени и ранжирани според честотата на срещане на дадена длъжност/професия от Координатора на експертната група. Координатора извърши допълнителна проверка на коректността на подадените данни – съществуващ код по НКПД 2011 и съответствие на наименованието на длъжността/професията според НКПД. В резултат в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ секторната група определи 15 позиции.

Резултати от Етап 1

Таблица 5 Първоначален (разширен) списък от ключови длъжности/професии за сектор “Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия”

№	Код по НКПД 2011	Наименование на длъжност/професия
1	13217005	Началник производство
2	31193039	Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви
3	24215023	Ръководител/Мениджър качество
4	12216002	Управител, продажби и маркетинг
5	41102005	Технически сътрудник
6	13215004	Началник цех
7	75141002	Работник, дозиране в консервното производство
8	21446013	Инженер, механик
9	81602044	Оператор, автоклав
10	24116004	Счетоводител
11	13243001	Мениджър, логистика
12	12217001	Търговски директор
13	75492005	Лаборант
14	75141003	Работник, консервиране на плодови/зеленчукови сокове
15	81602036	Машинен оператор, консервиране на плодове/зеленчуци

Източник: Проучване на БСК в секторна експертна група за оценка и определяне на ключови длъжности в сектор 10.3. по КИД-2008

ЕТАП 2. ИЗБОР НА КРИТЕРИИ ЗА ПОДРЕДБА (РАНЖИРАНЕ) НА КЛЮЧОВИ ДЛЪЖНОСТИ/ ПРОФЕСИИ

Изборът на критерии за ранжиране на ключовите длъжности/професии стартира с предоставянето на секторната експертна група на предварително изготвен списък със 7 критерия. Критериите позволиха да се идентифицират длъжностите/професиите, значими за успешното и устойчиво развитие на предприятията в сектора, в контекста на развитието на дигиталните умения и осъществяването на дигиталната трансформация в предприятията.

Таблица 6. Разширен списък на критериите за ранжиране на ключовите длъжности/професии в сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия"

№	Критерий	Описание
1	Влияние върху процесите	Степен на отговорност, която изпълняващият длъжността носи по отношение на ефективното изпълнение
2	Сложност на работата	Характер и степен на сложност на операциите, задачите, действията и функциите в изпълнението на работата
3	Заетост на лица в предприятия от сектора	Оценка дали има достатъчно заети лица на избраната длъжност в предприятия от сектора, за да се проведе изследването
4	Професионални познания и експертиза	Степен на значимост на придобитите чрез обучение или практика знания, умения и компетентности за изпълнението на дейността
5	Разрешаване на проблеми	Степен, в която заемащият длъжността е необходимо да се справя с проблеми от различен характер, вкл. да прогнозира възникването на потенциални проблеми, да анализира ситуацията, да оценява различни алтернативи, да взема ефективни решения и да оценява последствията от тях
6	Отговорност за финансови и материално-технически ресурс	Степен и обхват на финансовата, материално-техническата, управленската и др. отговорности, която длъжността носи при изпълнението на работата
7	Професионален опит	Необходимост от наличие на професионален опит за успешното изпълнение на задачите, функциите и отговорностите на длъжността

Източник: Проучване на БСК в секторна експертна група за оценка и определяне на ключови длъжности в сектор 10.3. по КИД-2008

От експертите бе изискано да изберат 3 критерия от общо 7-те първоначални критерия, които да бъдат използвани за оценка на длъжностите. Предложените от експертната група критерии за оценяване на ключовите длъжности бяха ранжирани според честотата на срещането им. На базата на получените резултати бяха определени 3 критерия и стойностите на теглото им. Избраното тегло позволи да се отрази влиянието на всеки критерий и да се открият длъжностите/професиите, значими за развитието и успеха в сектора. Според

www.eufunds.bg

методическите изисквания бяха посочени три тегла в диапазона „ниско“(Н) - „средно“ (С) - „високо“(В) и са уточнени съответните числови стойности: Н = 1; С = 2; В = 3.

Резултати от Етап 2

ТАБЛИЦА 7 ОПРЕДЕЛЕНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА КРИТЕРИИТЕ ЗА РАНЖИРАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ ДЛЪЖНОСТИ/ПРОФЕСИИ В СЕКТОР “ ПРЕРАБОТКА И КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ, БЕЗ ГОТОВИ ЯСТИА”

№	Критерий	Описание	Тегло		
			Ниско	Средно	Високо
1	Влияние върху процесите	Степен на отговорност, която изпълняващият длъжността носи по отношение на ефективното изпълнение			3
2	Сложност на работата	Характер и степен на сложност на операциите, задачите, действията и функциите в изпълнението на работата			3
3	Заетост на лица в предприятия от сектора	Оценка дали има достатъчно заети лица на избраната длъжност в предприятия от сектора, за да се проведе изследването		2	

Източник: Проучване на БСК в секторна експертна група за оценка и определяне на ключови длъжности в сектор 10.3. по КИД-2008

ЕТАП 3. ОЦЕНКА НА ВСЯКА ДЛЪЖНОСТ/ПРОФЕСИЯ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНИЯ СПИСЪК, ПО ИЗБРАНИТЕ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА

Дейността по оценка на ключовите длъжности/професии включваше изготвяне на анкетна карта²⁶, в която избраните 15 ключови длъжности/професии от разширения списък (с код по НКПД и наименование на длъжността по НКПД), бяха оценени според определените 3 критерия за оценка на длъжностите. Анкетните карти бяха разпространени и събрани чрез покана по електронна поща. Всеки експерт попълни анкетата независимо от останалите. Координатора обобщи резултатите от попълнените анкети, респективно извършените оценки.

Оценката имаше за цел да идентифицира в каква степен избраните критерии се отнасят за всяка една от ключовите за сектора длъжности. С помощта на критериите, оценката бе по-обективна, в сравнение с чисто субективна експертна оценка без критерии. Експертите оцениха нивото на съответствие на една длъжност с всеки критерий по предварително зададени стойности – „ниско“, „средно“ или „високо“ със знак „X“.

²⁶ По образец на таблица 4.А от Приложение 5 от “Методически изисквания към изготвянето на секторен анализ за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения.

След получаване на оценките за всяка ключова длъжност/професия от експертите, данните бяха обработени от координатора на екипа в оценъчни матрици, чрез привеждане в числови стойности и добавяне на съответните теглови коефициенти. Приложена бе единна скала за оценка на нивото на проявление на избраните критерии. НН е ниско ниво – не се отнася за конкретната позиция. СН е средно ниво - в средна степен се отнася за конкретната позиция. ВН е високо ниво – в много голяма степен се отнася за конкретната позиция За всяка буквена група бе присвоена съответната числова стойност (брой точки): НН = 2; СН = 4; ВН = 6.

Приложени са обобщени точки за цялата експертна група в таблиците по-долу.

ТАБЛИЦА 8. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА "Началник производство"

13217005					Началник производство										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		42	3	126			42	3	126			42	2	84	336
	0		3	0		0		3	0		0		2	0	0
0			3	0			0	3	0	0			2	0	0

ТАБЛИЦА 9. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА "Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви"

31193039					Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		42	3	126			42	3	126			42	2	84	336
	0		3	0		0		3	0		0		2	0	0
0			3	0			0	3	0	0			2	0	0

ТАБЛИЦА 10. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА „Ръководител/ мениджър качество“

24215023					Ръководител/Мениджър качество										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		42	3	126			42	3	126			42	2	84	336
	0		3	0		0		3	0		0		2	0	0
0			3	0			0	3	0	0			2	0	0

ТАБЛИЦА 11. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА "ЛАБОРАНТ"

75492005					Лаборант										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		42	3	126			42	3	126			42	2	84	336
	0		3	0		0		3	0		0		2	0	0
0			3	0			0	3	0	0			2	0	0

www.eufunds.bg

		0	3	0			6	3	18			0	2	0	18
	16		3	48		24		3	72		16		2	32	152
6			3	18	0			3	0	18			2	36	90

ТАБЛИЦА 12. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "УПРАВИТЕЛ, ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ"

12216002					Управител, продажби и маркетинг										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		42	3	126			42	3	126			42	2	84	336
	0		3	0		0		3	0		0		2	0	0
0			3	0			0	3	0	0			2	0	0

ТАБЛИЦА 13. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "НАЧАЛНИК ЦЕХ"

13215004					Началник цех										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		6	3	18			0	3	0			12	2	24	42
	24		3	72		28		3	84		20		2	40	196
0			3	0	0			3	0	0			2	0	0

ТАБЛИЦА 14. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "РАБОТНИК, ДОЗИРАНЕ В КОНСЕРВНОТО ПРОИЗВОДСТВО"

75141002					Работник, дозиране в консервното производство										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		0	3	0			0	3	0			6	2	12	12
	8		3	24		8		3	24		28		2	56	104
12			3	36	12			3	36	0			2	0	72

ТАБЛИЦА 15. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "ИНЖЕНЕР, МЕХАНИК"

21446013					Инженер, механик										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		0	3	0			0	3	0			6	2	12	12
	20		3	60		28		3	84		24		2	48	192
4			3	12	0			3	0	0			2	0	12

ТАБЛИЦА 16. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "ОПЕРАТОР, АВТОКЛАВ"

81602044					Оператор, автоклав										
Критерии / Нива на съответствие															

www.eufunds.bg

Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		0	3	0			0	3	0			0	2	0	0
	8		3	24		8		3	24		20		2	40	84
10			3	30	10			3	30	4			2	8	68

ТАБЛИЦА 17. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "Счетоводител"

24116004					Счетоводител										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		0	3	0			6	3	18			24	2	0	18
	24		3	72		28		3	84		12		2	24	180
2			3	6	0			3	0	0			2	0	6

ТАБЛИЦА 18. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "Мениджър, логистика"

13243001					Мениджър, логистика										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		12	3	36			6	3	18			0	2	0	54
	20		3	60		24		3	72		8		2	16	148
0			3	0	0			3	0	10			2	20	20

ТАБЛИЦА 19. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "Търговски директор"

12217001					Търговски директор										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		24	3	72			12	3	36			0	2	0	108
	12		3	36		20		3	60		24		2	48	144
0			3	0	0			3	0	2			2	4	4

ТАБЛИЦА 20. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЪЛЖНОСТТА "Технически сътрудник"

41102005					Технически сътрудник										
Критерии / Нива на съответствие															
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятия от сектора					
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД
		30	3	90			6	3	18			48	2	84	192
	8		3	24		16		3	48		0		2	0	72
0			3	0	2			3	6	0			2	0	0

www.eufunds.bg

ТАБЛИЦА 21. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА "РАБОТНИК, КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВИ/ЗЕЛЕНЧУКОВИ СОКОВЕ"

75141003					Работник, консервиране на плодови/зеленчукови сокове											
Критерии / Нива на съответствие																
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятията от сектора						
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД	
		0	3	0			0	3	0			6	2	12	12	
	8		3	24		8		3	24		20		2	40	88	
10			3	30	10			3	30	0			2	0	60	

ТАБЛИЦА 22. КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА ДЛЪЖНОСТТА "МАШИНЕН ОПЕРАТОР, КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ"

81602036					Машинен оператор, консервиране на плодове/зеленчуци											
Критерии / Нива на съответствие																
Влияние върху процесите					Сложност на работата					Заетост на лица в предприятията от сектора						
НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	Об.К	НН	СН	ВН	ТК	ОбК	СРД	
		0	3	0			0	3	0			12	2	24	24	
	8		3	24		12		3	36		20		2	40	100	
10			3	30	8			3	24	0			2	0	54	

ЕТАП 4. ФИНАЛИЗИРАНЕ НА ИЗБОРА НА КЛЮЧОВИ ДЛЪЖНОСТИ/ПРОФЕСИИ ЗА СЕКТОР " ПРЕРАБОТКА И КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ, БЕЗ ГОТОВИ ЯСТИА ,

Процесът по определяне на ключовите длъжности в сектора приключи с финализирането на избора на ключовите длъжности, от координатора на секторната експертна група, извършваща оценката.

Стойностите от картите за оценка бяха обобщени и длъжностите в списъка са подредени (ранжирани) по сумарния им рейтинг. Съгласно методиката обобщеният сумарен рейтинг на всяка отделна длъжност бе изчислен средно аритметично, като сборът от сумарния рейтинг (СРД), определен в картите за оценка, бе разделен на броя на експертите, участвали в оценката.

Обобщеният списък с ключови длъжности/професии е сведен до 5 ключови длъжности с най-висок сумарен рейтинг. Резултатите от етап 4 са представени в списък с определените ключови длъжности в сектора .

Валидирането на окончателния списък с ключовите длъжности за сектор " Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия" е извършено, като предприятията,

www.eufunds.bg

които са включени в дейността, са уведомени по имейл за резултатите от оценяването. Информацията е изпратена по електронна поща и до предприятията в сектора, които не са участвали в избора на ключови длъжности.

Резултати от Етап 4

ТАБЛИЦА 23 Окончателен списък с ключови длъжности за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“

№	Код по НКПД 2011	Наименование на длъжност/професия	Обобщен сумарен рейтинг
1	13217005	Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци	48
2	31193039	Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви	48
3	24215023	Ръководител/Мениджър качество	48
4	12216002	Управител, продажби и маркетинг	48
5	41102005	Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци	38

Източник: Проучване на БСК в секторна експертна група за оценка и определяне на ключови длъжности в сектор 10.3. по КИД-2008

Раздел 4. ПОТРЕБНОСТИ ОТ РАЗВИТИЕ НА ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ/КОМПЕТЕНТНОСТИ НА РАБОТНАТА СИЛА В ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ/СЕКТОР

За да се установи моментното ниво на дигитализация на бизнеса в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, проведохме стандартизирани интервюта и онлайн анкети с предприятия от сектора. Проучването имаше за цел да анализира търсеното и настоящото ниво на притежавани дигитални компетенции. Резултатите ще спомогнат да се идентифицират подходящи модели и програми за обучение, за да се осигури конкурентоспособност на сектора в един нов дигитален свят на производство и работа.

Съгласно резултатите от Раздел 3, най-важните длъжности за дигитална трансформация, които подлежат на изследване за търсени и притежавани умения в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ са:

Код по НКПД 2011	Наименование на длъжност/професия
13217005	Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци
31193039	Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви
24215023	Ръководител/Мениджър качество
12216002	Управител, продажби и маркетинг

www.eufunds.bg

4.1. ПОДРАЗДЕЛ А. ИЗСЛЕДВАНЕ И АНАЛИЗ НА ТЪРСЕНИТЕ ОБЩИ И СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ/КОМПЕТЕНТНОСТИ, НЕОБХОДИМИ НА ЗАЕТИТЕ ЛИЦА ЗА УСПЕШНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЖЕДНЕВНИТЕ ИМ ЗАДАЧИ, СВЪРЗАНИ С ПРОФЕСИЯТА/ДЛЪЖНОСТТА

Участие в проучването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ взеха лица, заемащи избраните ключови длъжности, както и техни преки ръководители и специалисти човешки ресурси.

Сред структуроопределящите предприятия в бранша се проведе онлайн анкета поради ефективността за структуриране на изследването. Анкетата е инструмент, подходящ за бързото и лесно събиране на количества данни, за извършване на количествен и качествен анализ. Предоставя добро качество на отговорите (надеждност на информацията), а провеждането и в онлайн среда благоприятства за по-лесна събираемост. Предоставянето на анкетата онлайн с линк за достъп, улеснява респондентите да попълват в удобно за тях време и попълването да е анонимно. Инструментът съдържа три раздела проучвана информация:

- дигитални задачи, изпълнявани при упражняването на длъжността/ професията;
- дигитални инструменти, технологии и ресурси, с които трябва да се умее да се работи с оглед на характера на дигиталните задачи;
- дигитални умения/компетентности, които трябва да се владеят за да бъдат изпълнявани успешно свързаните с упражняването на професията/длъжността задачи - сега и в перспектива (5 г.).

Структурирането и групирането на въпросите и отговорите в анкетата е осъществено в съответствие с областите на DigComp 2.1.

Участие в изследването взеха общо 26 мениджъри, служители в предприятия от сектора, от които 18 жени и 8 мъже. Общия брой включени предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ са 11. Анкетиранията лица са предимно с висше образование, малка част

от тях са със средно. По-голяма част от представителите попадат във възрастовата група 27-39, следвани от възрастовата група 40-54 и е наличен 1 представител на групата 18-26 години.

За обучение на експертния екип и участвалите респонденти за технологията и етапите на провеждане на изследването и анализа на резултатите, беше предоставена Инструкцията 1. Инструкцията за провеждане на „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“ е създадена в съответствие с „Методология за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения по икономически сектори“ на МТСП и методическите изисквания за изпълнение на Дейност 1 от проекта, разработени от БСК и е приложена в настоящия доклад (Виж Приложение 1 към настоящия доклад).

След получаване на резултатите от онлайн анкетите, се проведеха и **структурирани интервюта за извличане на повече информация и доуточнения основно във връзка със специфичните умения** за всяка от длъжностите. Директната комуникация с респондентите, възникваща по време на интервюто, създава много предимства за получаване на информация. Предостави ни възможност за получаване на допълнителна характеризираща, дълбинна информация, която няма как да бъде получена с анкетата.

Участие в интервюто взеха общо 26 респонденти, служители от 11 предприятия в сектора, Интервюираните лица са предимно с висше образование, малка част от тях са със средно. По-голяма част от представителите попадат във възрастовата група 27-39, следвани от възрастовата група 40-54 и е наличен 1 представител на групата 18-26 години.

При изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността се приложи и **т. нар. метод „Desk research“**, който включваше предварително изучаване на съществуващата информация (статистика, представителни социологически изследвания, статистически наблюдения и др.). Този метод ни осигури бърз достъп до нови данни и лесен достъп до съществуващите знания. Спомогна ни за бързото провеждане на проучване, без загуба на информация.

По време на изследването бяха проучени множество научни статии, научни издания, публикации и доклади. Бяха разгледани длъжностните характеристики на ключовите длъжности за сектора. Запознахме се с проучвания за дигиталните компетенции в други

----- www.eufunds.bg -----

сектори на икономиката. Бяха разгледани международни специализирани издания, както и доклади и документи на Европейската комисия и други учреждения на европейско равнище.

4.1.1. ТЪРСЕНИ ОБЩИ И СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА КЛЮЧОВИТЕ ДЛЪЖНОСТИ В СЕКТОР „ПРЕРАБОТКА И КОНСЕРВИРАНЕ НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ, БЕЗ ГОТОВИ ЯСТИА“

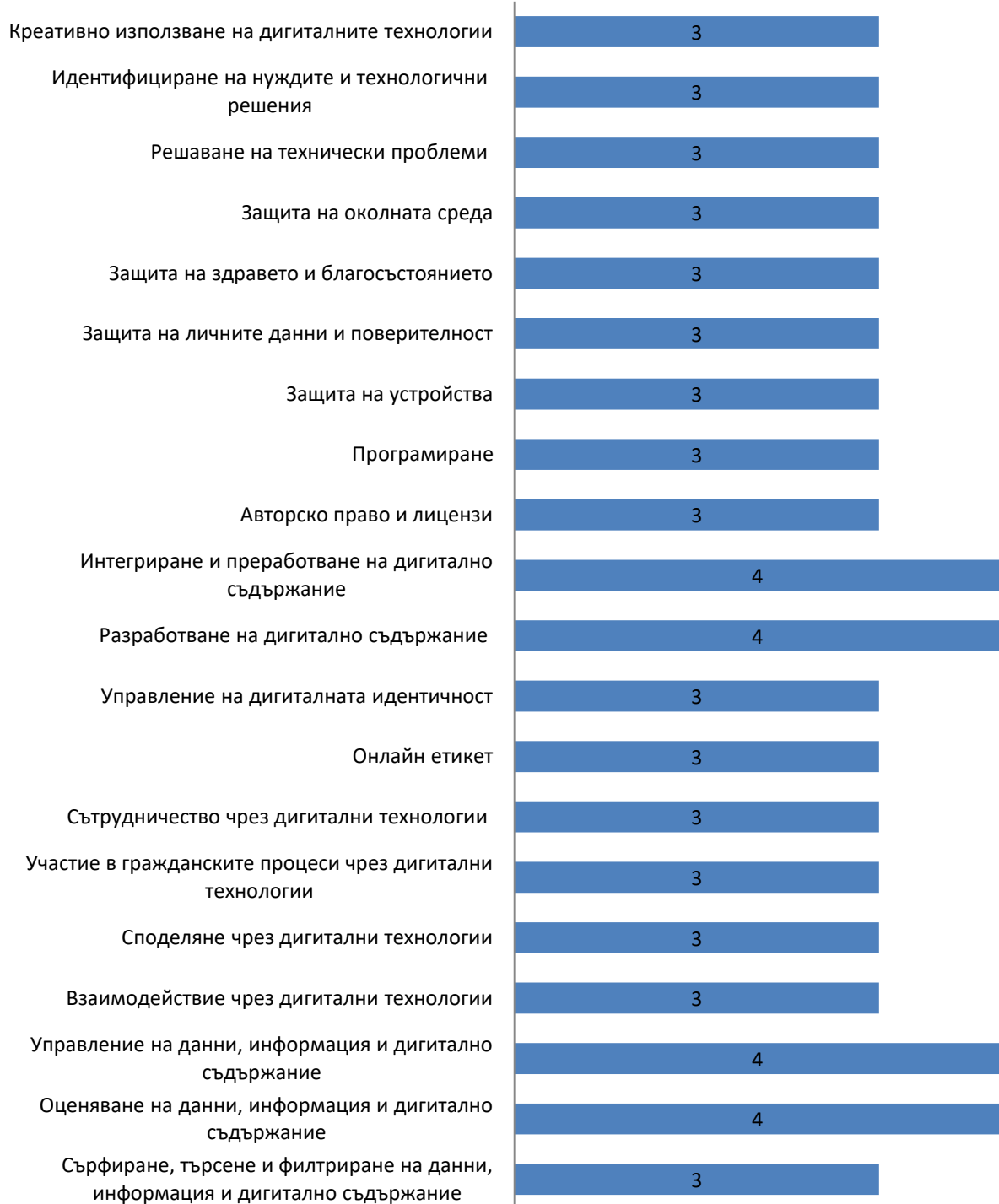
За всяка от областите съгласно DigComp 2.1 /общи и специфични компетенции/ препоръчителното ниво на владене е подробно описано в Приложение 3 към настоящия документ (Приложение 10).

4.1.1.1 ТЕХНОЛОГ, ПРОИЗВОДСТВО НА ПЛОДОВИ И ЗЕЛЕНЧУКОВИ КОНСЕРВИ

Технолозите, производство на плодови и зеленчукови консерви изпълняват технически задачи по приложение и изпълнение на производствените технологии. Особено важно е да осъществява текущ и последващ контрол на произвежданите продукти. Подпомага главния технолог при определяне на технологията за производство на продуктите. Участва в разработването на нови технологии за производство на продукти. Следи за съответствието на произвежданите продукти с установените държавни стандарти за качество на продукцията. Присъства при вземането на проби от продуктите. Изисква необходимите суровини и материали за производство на продукцията. Изписва вложените суровини по време на производство на продукцията. Информира главния технолог за възникнали проблеми. Участва в обучението на операторите на машини и съоръжения. Подписва дневниците за водене на технологичния процес.

www.eufunds.bg

Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността "Технолог, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци"

ФИГУРА 31 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“

www.eufunds.bg

За длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“ напреднало ниво на владеене се изисква за следните общи дигитални умения:

- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание;
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание;
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание

За останалите компетенции по Европейската рамка за дигитална компетентност на гражданите се изисква средно ниво на владеене.

www.eufunds.bg

Препоръчително ниво на владеење на търсените специфични дигитални умения за длъжността "Технолог, преработка и консервиране на плодове и зеленчуци"

ФИГУРА 322 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „ТЕХНОЛОГ, ПЕРАБОТКА НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ“

По отношение на специфичните дигитални компетенции на преден план излязоха следните умения като ключови за позицията:

- Работи с ERP системи;
- Следи и контролира спазването на производствената технология;
- Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация;
- Търси новостите в технологиите на аналогични производства;
- Дава указания във връзка с технологията на производство на продуктите;
- Организира работата и следи за изпълнението на възложените задачи от подчинените му технолози в производствените звена;
- Издава вътрешни инструкции във връзка с технологията на производство на продуктите;
- Организира оформянето и утвърждава технологичната документация;
- Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими;
- Организира и упражнява контрол по спазването на технологичната и производствена дисциплина, техниката на безопасност и производствена хигиена, по-целесъобразното използване на личните и колективните предпазни средства;
- Организира контрола за съответствието на произвежданите продукти с установените стандарти и изисквания за качество;
- Обучава екипа за безопасни условия на работа на производствените технологии на служителите;
- Решава текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми;

За всички горе изброени компетенции се изисква напреднало ниво на владение с изключение на уменията за „Решаване на текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми“ – тук се изисква средно ниво на владение и при „Работа с ERP системи“, където е препоръчително да се покрива „основно“ ниво на владение.

----- www.eufunds.bg -----

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

4.1.1.2. ТЕХНИЧЕСКИ СЪТРУДНИК, КООРДИНАЦИЯ НА ПРОЦЕСИ ПРИ ПЕРЕРАБОТКА НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

Извършва дейности по водене на преговори и кореспонденция. Води преговори с потенциални клиенти, държавни институции и специализирани фирми. Води специализирана кореспонденция в страната и чужбина. Организира техническата подготовка при срещи, конференции и др. мероприятия, организирани от предприятието. Изготвя отчети и справки. Изготвя доклади и статистики, необходими за преговорите. Изпълнява и други конкретно възложени задачи, присъщи за изпълняваните от него задължения.

За общите дигитални компетенции за позицията „Технически сътрудник“, за категориите „Създаване на дигитално съдържание“, „Безопасност“ и „Решаване на проблеми“ препоръчителното ниво на владеее е основно. Изисква се напреднало ниво при следните умения:

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание;
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание;
- Взаимодействие чрез дигитални технологии;
- Споделяне чрез дигитални технологии;

Средно ниво на владеее е необходимо при:

- Управление на данни, информация и дигитално съдържание;
- Сътрудничество чрез дигитални технологии;
- Онлайн етикет;
- Управление на дигиталната идентичност;

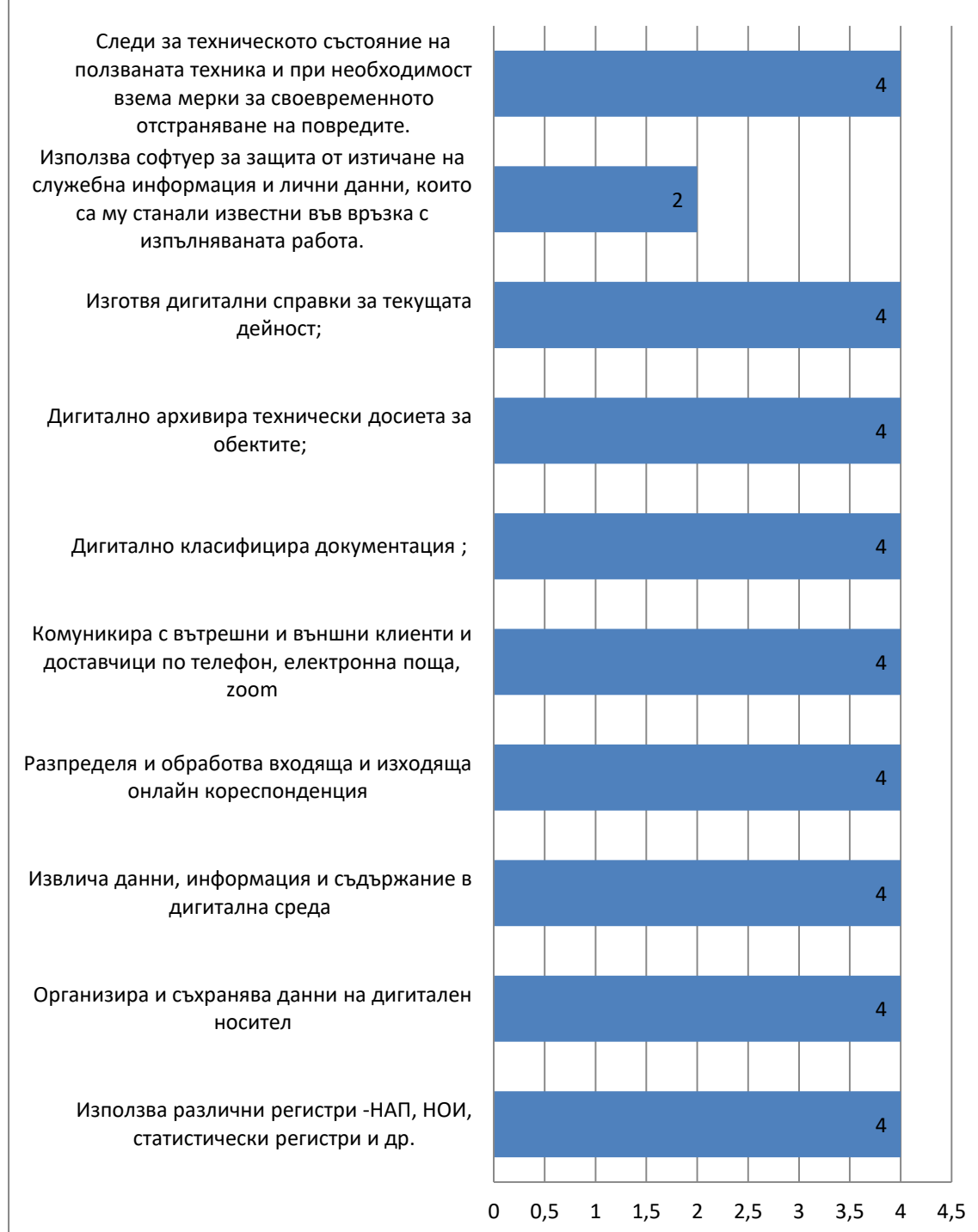
www.eufunds.bg

Препоръчително ниво на владеење на търсените общи дигитални умения за длъжността "Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци"

ФИГУРА 33 Препоръчително ниво на владеење на търсените общи дигитални умения за длъжността „Технически сътрудник“

Препоръчително ниво на владеење на търсените специфични дигитални умения за длъжността "технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци"

ФИГУРА 34 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „ТЕХНИЧЕСКИ СЪТРУДНИК“

www.eufunds.bg

За длъжността „Технически сътрудник“ напреднало ниво на владееене се изисква за всички специфични дигитални умения, с изключение на уменията за „Използване на софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа“. Тук заложеното ниво е основно.

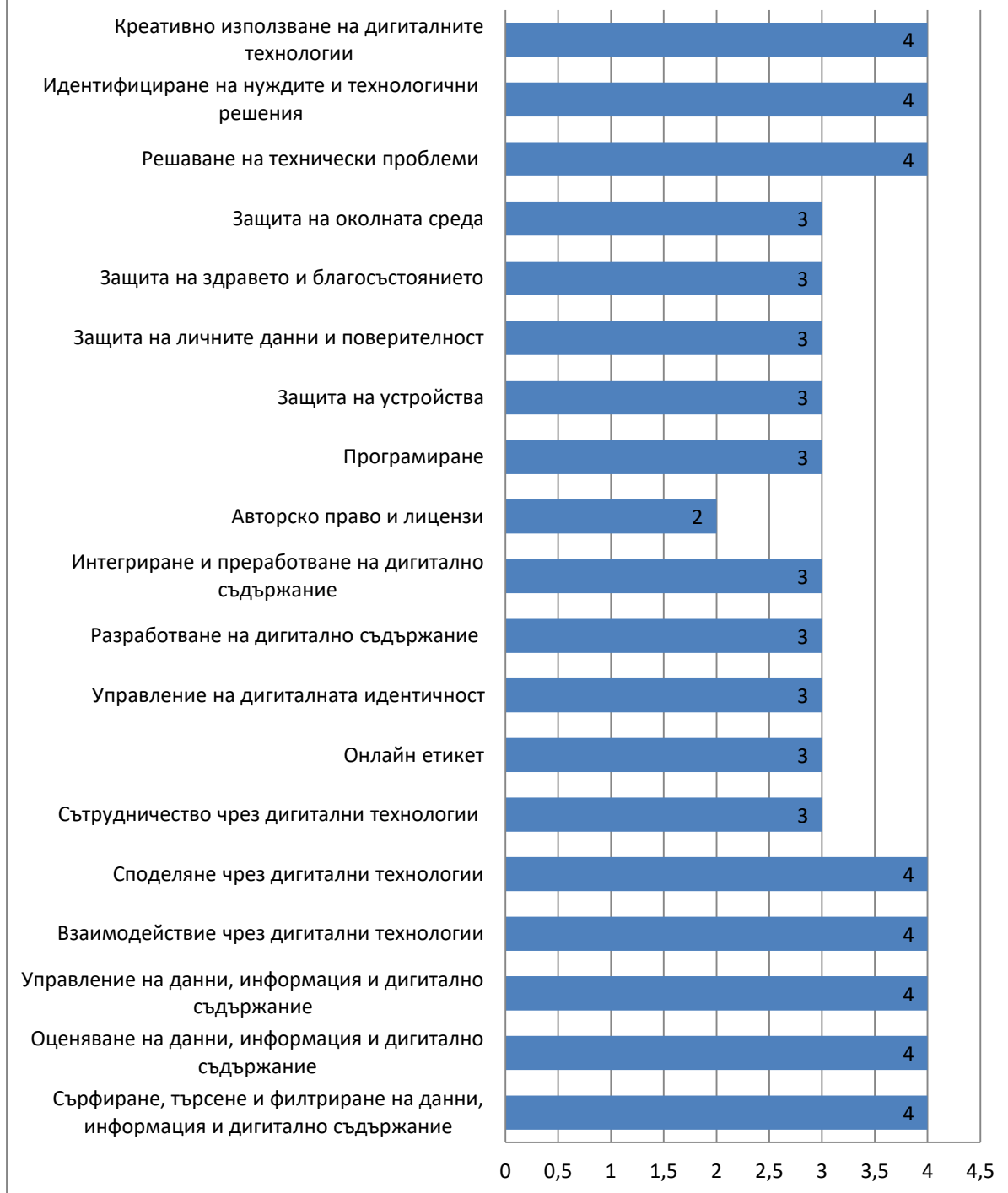
4.1.1.3 Началник производство

Ръководи и контролира дейността по планиране, организиране и осигуряване на цялостното производство в предприятието. Следи и отговаря за производството на качествена продукция. Осъществява организационния процес, свързан с поддръжката и ремонта на машините и оборудването за производството. Координира работата между отделните цехове / звена в отдела му. Решава производствени въпроси, следи за изпълнението на оперативните задачи. Осигурява необходимите суровини за производството. Осигурява складирането и съхраняването на готовата продукция. Контролира спазването на производствената и технологична дисциплина, правилата за охрана, безопасност и хигиена на труда. Води и съхранява производствената документация.

Заемащият длъжността „Началник производство“ е необходимо да има добри умения за „Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание“, „Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание“ и „Управление на данни, информация и дигитално съдържание“. Високо ниво на уменията се изисква и за категорията „Решаване на проблеми“. За останалите компетенции препоръчителното ниво на владееене е „средно“.

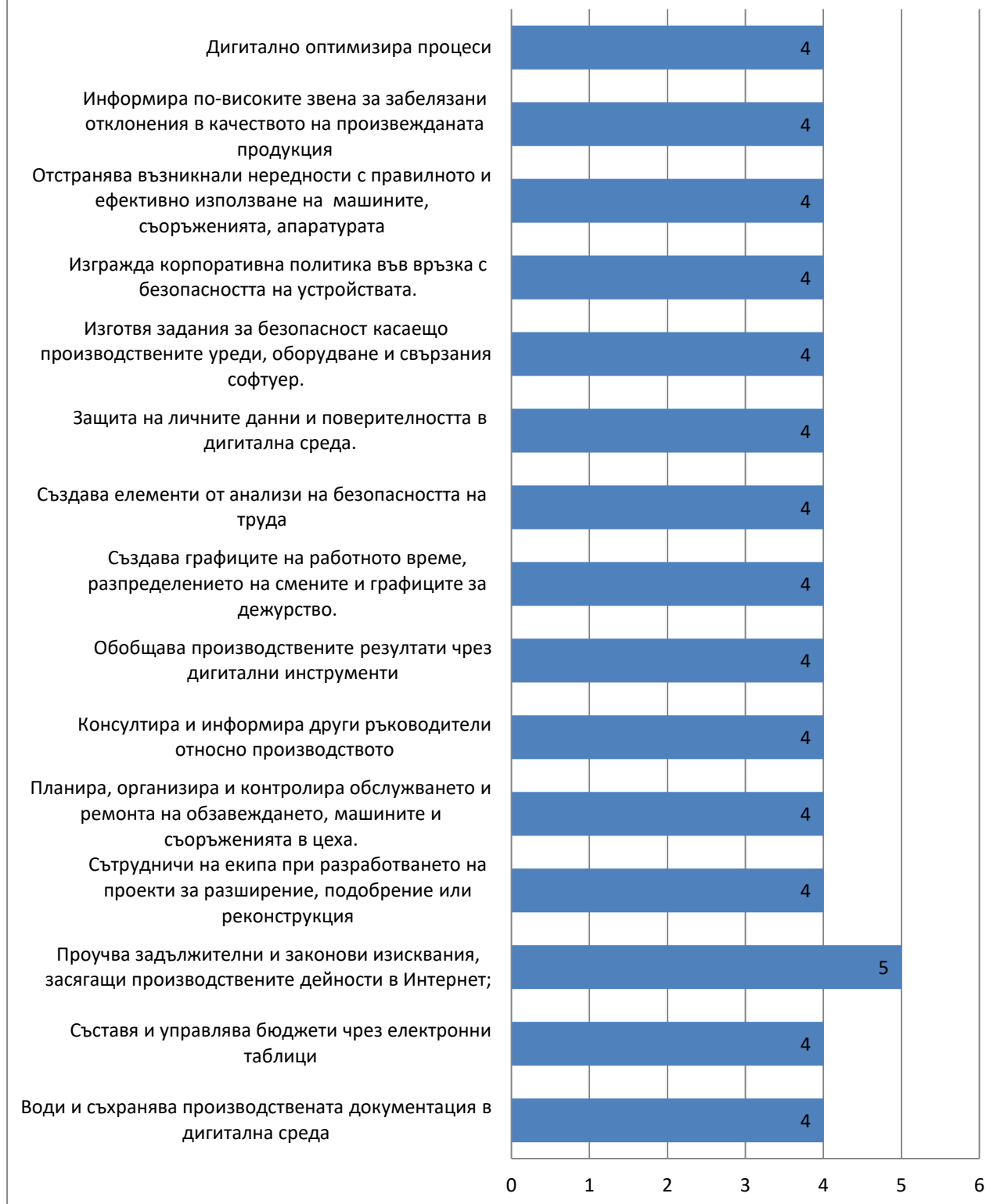
----- www.eufunds.bg -----

Препоръчително ниво на владеење на търсените общи дигитални умения за длъжността "Началник производство"

ФИГУРА 35 Препоръчително ниво на владеење на търсените общи дигитални умения за длъжността „Началник производство“

Препоръчително ниво на владеене на търсените специфични дигитални умения за длъжността "Началник производство"

ФИГУРА 36 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „НАЧАЛНИК ПРОИЗВОДСТВО“

www.eufunds.bg

При специфичните дигитални умения за длъжността „Началник производство“ се откроява високо специализираното владение на уменията за „Проучване на задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет“. За останалите специфични компетенции експертната група е заложила на „напреднало“ ниво на владение.

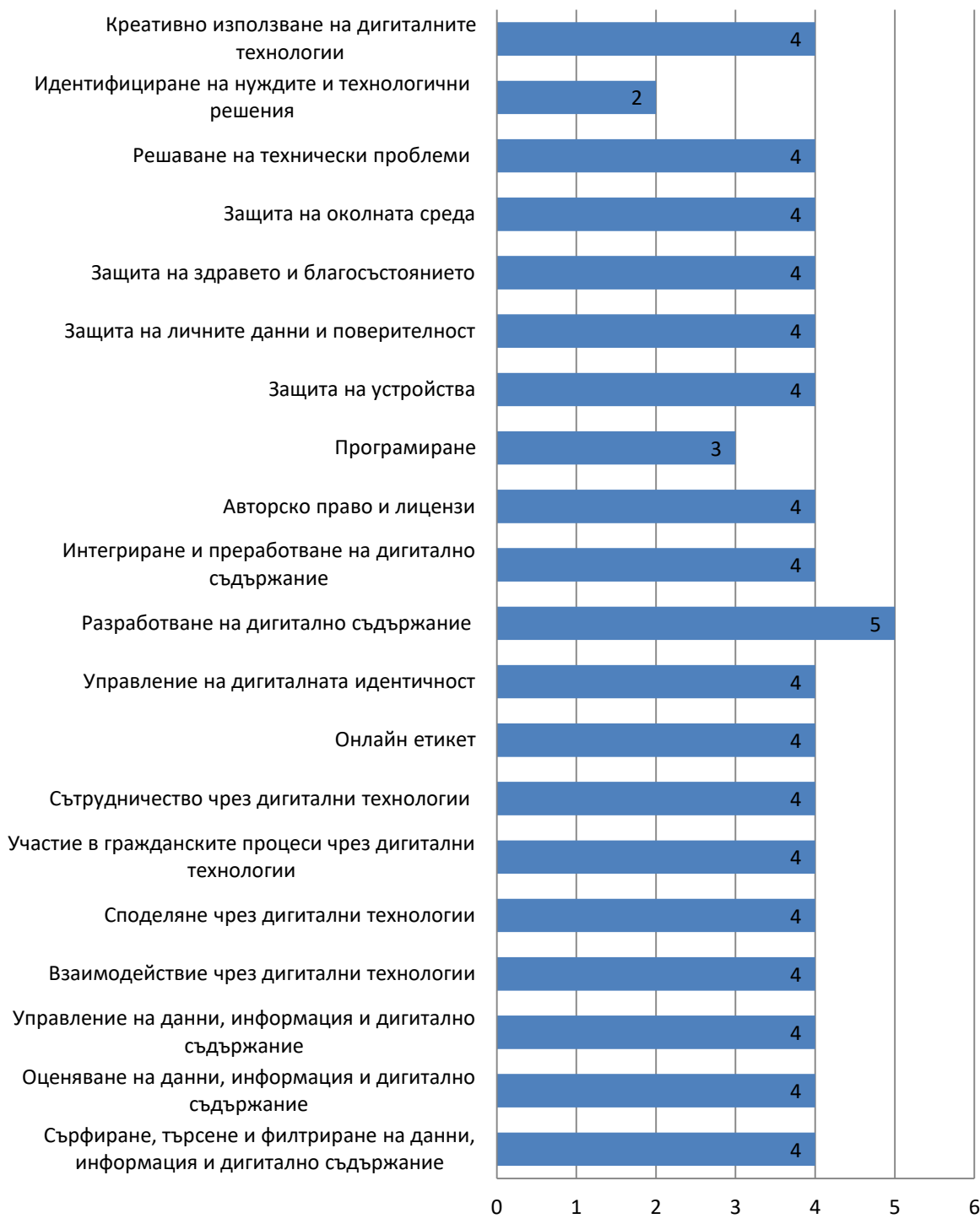
4.1.1.4 УПРАВИТЕЛ, ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ

Ръководи и организира дейността по маркетинговите проучвания за реализация на продукцията на предприятието. Ръководи и организира реализацията на продукцията. Ръководи и организира извършването на доставките. Координира връзките и графиците с фирмите за експедиция на продукцията и доставките на суровини и материали. Анализира маркетинговите условия на пазара и разработва стратегии за реализация на стоките на предприятието. Контролира състоянието на складовата база, като поддържа данните за наличната продукция. Участва при разработване асортимента на производството.

За длъжността „Управител, продажби и маркетинг“ от ключово значение е напредналото ниво на владение на уменията от категориите „Грамотност, свързана с информация и данни“, „Комуникация и сътрудничество“ „Разработване на дигитално съдържание“ и „Безопасност“.

Основно ниво на владение се изисква за уменията „Идентифициране на нуждите и технологични решения“. Високо специализирано владение се изисква при „Разработване на дигитално съдържание“.

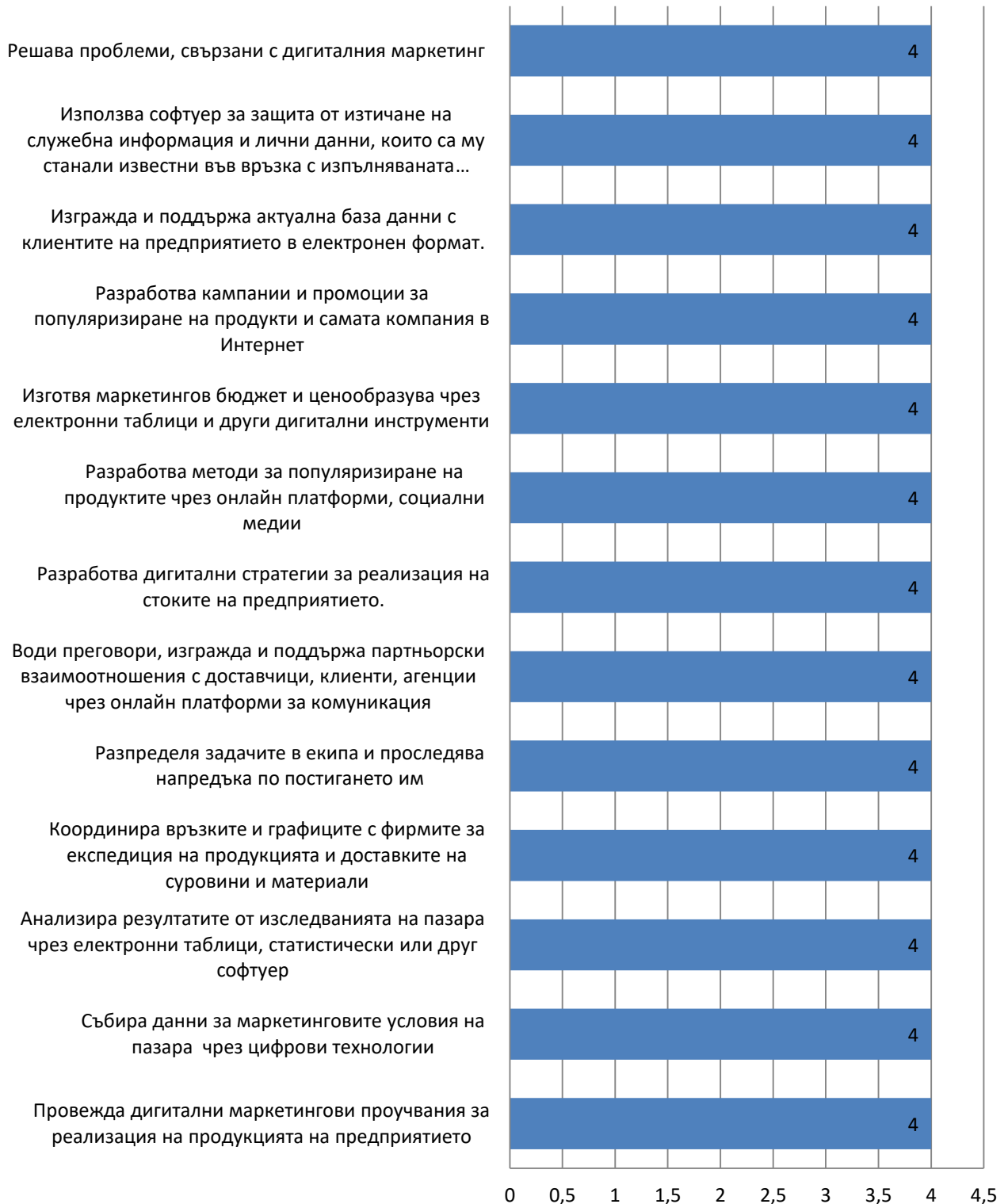
Препоръчително ниво на владеење на търсените общи дигитални умения за длъжността "Управител, продажби и маркетинг"

ФИГУРА 37 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ ОБЩИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „УПРАВИТЕЛ ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ“

www.eufunds.bg

Препоръчително ниво на владеење на търсените специфични дигитални умения за длъжността "Началник производство"

ФИГУРА 48 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „УПРАВИТЕЛ ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ“

За специфични дигитални умения за длъжността „Управител продажби и маркетинг“ бяха избрани:

- Провежда дигитални маркетингови проучвания за реализация на продукцията на предприятието
 - Събира данни за маркетинговите условия на пазара чрез цифрови технологии
 - Анализира резултатите от изследванията на пазара чрез електронни таблици, статистически или друг софтуер
 - Координира връзките и графици с фирмите за експедиция на продукцията и доставките на суровини и материали
 - Разпределя задачите в екипа и проследява напредъка по постигането им
 - Води преговори, изгражда и поддържа партньорски взаимоотношения с доставчици, клиенти, агенции чрез онлайн платформи за комуникация
 - Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на предприятието.
 - Разработва методи за популяризиране на продуктите чрез онлайн платформи, социални медии
 - Изготвя маркетингов бюджет и ценообразува чрез електронни таблици и други дигитални инструменти
 - Разработва кампании и промоции за популяризиране на продукти и самата компания в Интернет
 - Изгражда и поддържа актуална база данни с клиентите на предприятието в електронен формат.
 - Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.
 - Решава проблеми, свързани с дигиталния маркетинг
- Всички са с изискуемо „напреднало“ ниво на владеене.

www.eufunds.bg

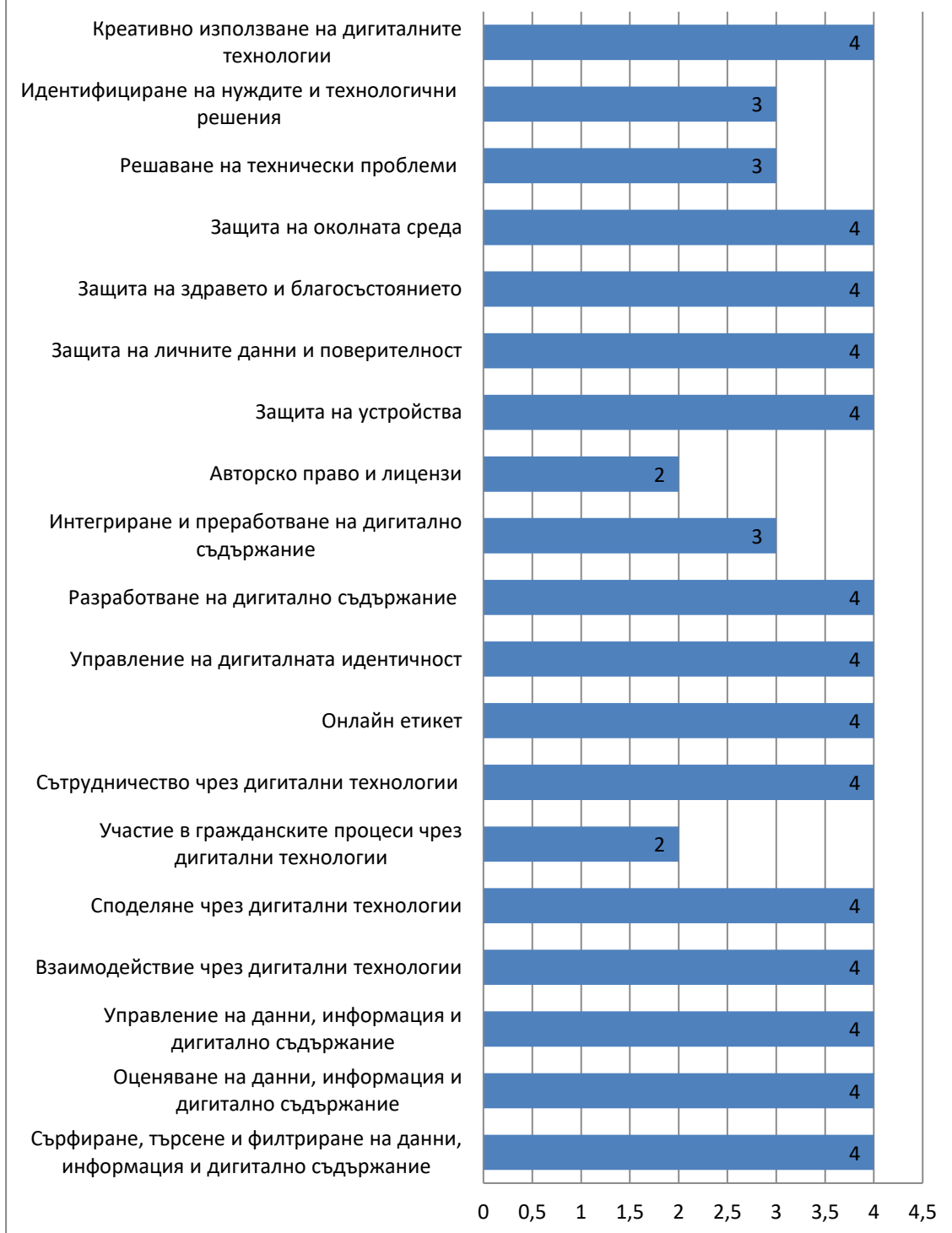
4.1.1.4 РЪКОВОДИТЕЛ/ МЕНИДЖЪР КАЧЕСТВО

Ръководи цялостната дейност по осъществяване на контрол на качеството върху производството на предприятието. Осъществява контрол за спазване на стандартите за качество на продукцията и влаганите в нея суровини. Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за качество на продукцията на предприятието. Анализира причините за производствената некачествена продукция и предлага мерки за отстраняването им. Контролира внедряването и качеството на нови продукции. Предлага въвеждането на нови системи за подобряване на качеството на произвежданата продукция.

За длъжността „Ръководител/мениджър качество“ се изисква високо ниво на владение на уменията от категориите „Грамотност, свързана с информация и данни“, „Комуникация и сътрудничество“ и „Безопасност“. Основно ниво на владение се изисква при уменията, свързани с „Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии“ и „Авторско право и лицензи“. Средно ниво се изисква за уменията:

- Интегриране и преработване на дигитално съдържание;
- Решаване на технически проблеми;
- Идентифициране на нуждите и технологични решения;

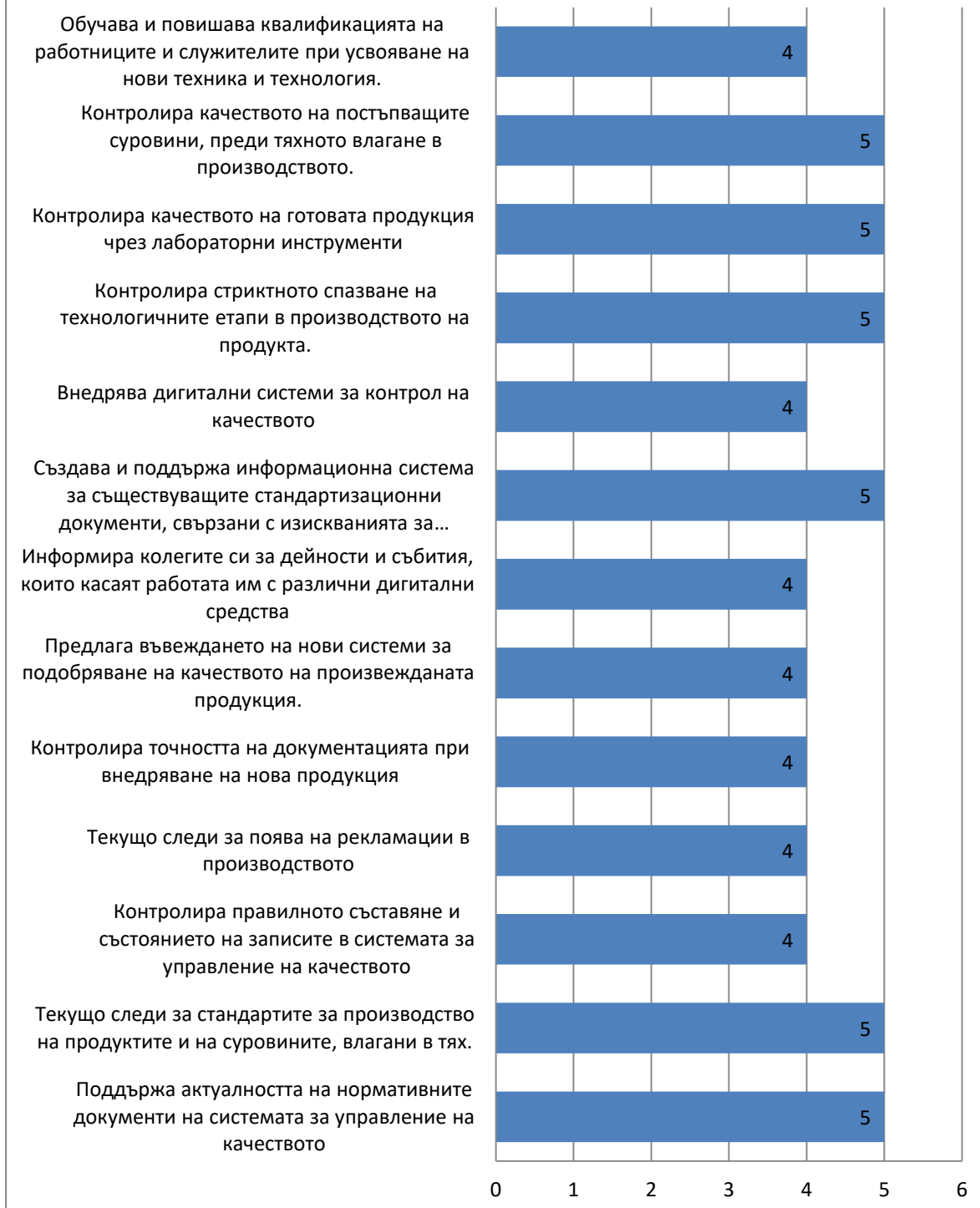
Препоръчително ниво на владене на търсените обща дигитални умения за длъжността "Ръководител/Мениджър качество"

ФИГУРА 59 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ ОБЩИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „РЪКОВОДИТЕЛ/МЕНИДЖЪР КАЧЕСТВО“

www.eufunds.bg

Препоръчително ниво на владеење на търсените специфични дигитални умения за длъжността "Ръководител/Мениджър качество"

ФИГУРА 40 ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО НИВО НА ВЛАДЕЕНЕ НА ТЪРСЕНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ ЗА ДЛЪЖНОСТТА „РЪКОВОДИТЕЛ/МЕНИДЖЪР КАЧЕСТВО“

www.eufunds.bg

По отношение на специфичните дигитални компетенции за длъжността „Ръководител/мениджър качество“ бяха изведени следните умения:

- Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството
- Текущо следи за стандартите за производство на продуктите и на суровините, влагани в тях.
- Контролира правилното съставяне и състоянието на записите в системата за управление на качеството
- Текущо следи за поява на рекламации в производството
- Контролира точността на документацията при внедряване на нова продукция
- Предлага въвеждането на нови системи за подобряване на качеството на произвежданата продукция.
- Информира колегите си за дейности и събития, които касаят работата им с различни дигитални средства
- Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за качество на продукцията на предприятието.
- Внедрява дигитални системи за контрол на качеството
- Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта.
- Контролира качеството на готовата продукция чрез лабораторни инструменти
- Контролира качеството на постъпващите суровини, преди тяхното влагане в производството.
- Обучава и повишава квалификацията на работниците и служителите при усвояване на нови техника и технология.

Изискуемите нива на владене са предимно напреднало и високо специализирано.

Валидирането на резултатите от изследването за **търсените дигитални умения/компетентности** за изследваните пет ключови длъжности в сектора е извършено, като предприятията, които са включени в дейността, и заинтересованите страни (предприятия,

----- www.eufunds.bg -----

синдикални представители, образователни институции) са уведомени по електронна поща за резултатите. Няма постъпили предложения и възражения за получените резултати.

4.2. ПОДРАЗДЕЛ В. ИЗСЛЕДВАНЕ И АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ ОБЩИ И СПЕЦИФИЧНИ ДИГИТАЛНИ УМЕНИЯ/КОМПЕТЕНТНОСТИ, НЕОБХОДИМИ ЗА УСПЕШНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТРУДОВИТЕ ЗАДАЧИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЛИЦАТА, ЗАЕМАЩИ ИЗСЛЕДВАНИТЕ ДЛЪЖНОСТИ/ПРОФЕСИИ. УСТАНОВЯВАНЕ НА ДЕФИЦИТИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ РАЗВИТИЕ В ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ

Съгласно Инструкцията за провеждане на „Изследване и анализ на предлаганите (реално притежаваните) общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността. Установяване на дефицитите и потребностите от развитие на общите и специфичните дигиталните умения/компетентности на работната сила“, която е създадена в съответствие с „Методология за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения по икономически сектори“ на МТСП и методическите изисквания за изпълнение на Дейност 1 от проекта, разработени от БСК и е приложена в настоящия доклад /Приложение 2/, е проведена анкета чрез онлайн платформа. Въпросникът (С1) е създаден с цел да се набере информация за:

- нивата на владееене на общите дигитални умения/компетентности, които са изисквани при упражняването на професията/длъжността;
- нивата на владееене на специфичните дигитални умения/компетентности, които са изисквани при упражняването на професията/длъжността;
- причини за съществуващите пропуски и разминаване между търсени и предлагани дигитални умения/компетентности на пазара на труда.

Участие в изследването взеха общо 13 служители от структуроопределящи предприятия от сектора – 8 жени и 5 мъже. Общият брой включени предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ са 5. Анкетираните лица са предимно с висше образование, само един представител е със средно образование. По-голяма част от представителите (7 човека) попадат във възрастовата група 27-39, следвани от възрастовата група 40-54.

----- www.eufunds.bg -----

Резултатите от анкетата са подробно описани в Приложение 4 (Формат приложение 14): „Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на общите и специфични дигитални умения/компетентности, притежавани от заетите лица“.

Валидирането на резултатите от изследването за **реалните (притежаваните) дигитални умения/компетентности** и **установените дефицити** за изследваните пет ключови длъжности в сектора е извършено, като предприятията, които са включени в дейността, са уведомени по електронна поща за резултатите.

Недостигът и потребностите от общи и специфични дигитални умения/компетентности за всяка от 5-те ключови длъжности бе идентифициран с помощта на карта за оценка на дигиталните умения (КОДУ – приложение 5 от настоящия документ), която отразява:

- Изискванията на равнище икономическа дейност/сектор относно търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности (и техните нива на владееене), необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с дадена професия/длъжност;
- Реалното ниво на владееене на общи и специфични дигитални умения/компетентности от страна на лицата, заемащи съответната длъжност/професия в дадената икономическа дейност/сектор;
- Разлика между очакваното ниво на владееене на дигиталните умения/компетентности и реалното ниво на тяхното владееене в съответната икономическа дейност/сектор за конкретната длъжност/професия - установени дефицити и потребности от развитие в дигиталните умения на заемащите изследваните пет ключови длъжности в сектора.

Разработването на КОДУ премина през 4 последователни стъпки:

- 1) Подготовка за разработване на КОДУ – на този етап се осъществи предварителната подготовка и планиране на процеса по разработване на КОДУ.
- 2) Конструирание на КОДУ – на този етап се осъществявиха практическите действия по създаване на КОДУ за отделните ключови длъжности в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“
- 3) Валидиране – КОДУ бе тествана в практиката преди да се използва за идентифициране на недостига и потребностите от общи и специфични дигитални умения/компетентности по ключови длъжности. КОДУ бе тествана за 2 длъжности, като валидирането на процеса се случи с участието на

----- www.eufunds.bg -----

представител на секторния екип, който координираше и управляваше процеса
Други участници в процеса по валидиране бяха:

- предприятия, които участват в изследването;
- образователни институции, работещи в сектора;
- експерти в бранша.

4) Приемане на КОДУ: КОДУ за всяка ключова длъжност бе обсъдена със секторния екип и беше изпратена за одобрение на предприятията, които участват в изследването, на образователни институции, работещи в сектора и на експерти в бранша.

За всяка от 5-те ключови длъжности в графичен вид са съпоставени препоръчителното и реалното ниво на владение на общите и специфичните дигитални умения.

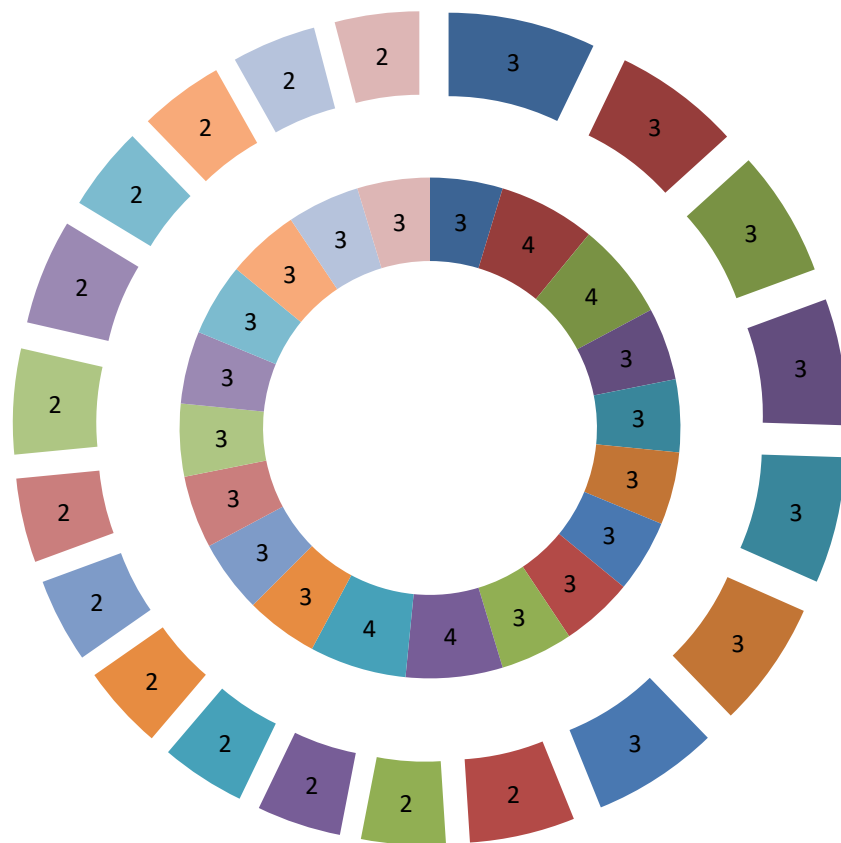
4.2.1. ТЕХНОЛОГ, ПРЕРАБОТКА НА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

4.2.1.1. НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ КОМПЕТЕНЦИИ ПО DIGCOMP 2.

При анализ на резултати, най-големи дефицити при владението на общи компетенции при длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“ се забелязват при „Разработване на дигитално съдържание“ – изискуемото ниво е „напреднало“, а реално има „основно“ покритие. При „Интегриране и преработка на дигитално съдържание отново има разлика с 2 нива – напреднало/основно. При „Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание“ експертната оценка за владение на компетенцията е „напреднало“, а резултатите показват „средно“ такова. Същата ситуацията се наблюдава и при умението „Управление на данни, информация и дигитално съдържание“.

----- www.eufunds.bg -----

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание
- Взаимодействие чрез дигитални технологии
- Споделяне чрез дигитални технологии
- Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии
- Сътрудничество чрез дигитални технологии
- Онлайн етикет
- Управление на дигиталната идентичност
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание
- Авторско право и лицензи
- Програмиране
- Защита на устройства
- Защита на личните данни и поверителност
- Защита на здравето и благосъстоянието

ФИГУРА 41 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.

www.efunds.bg

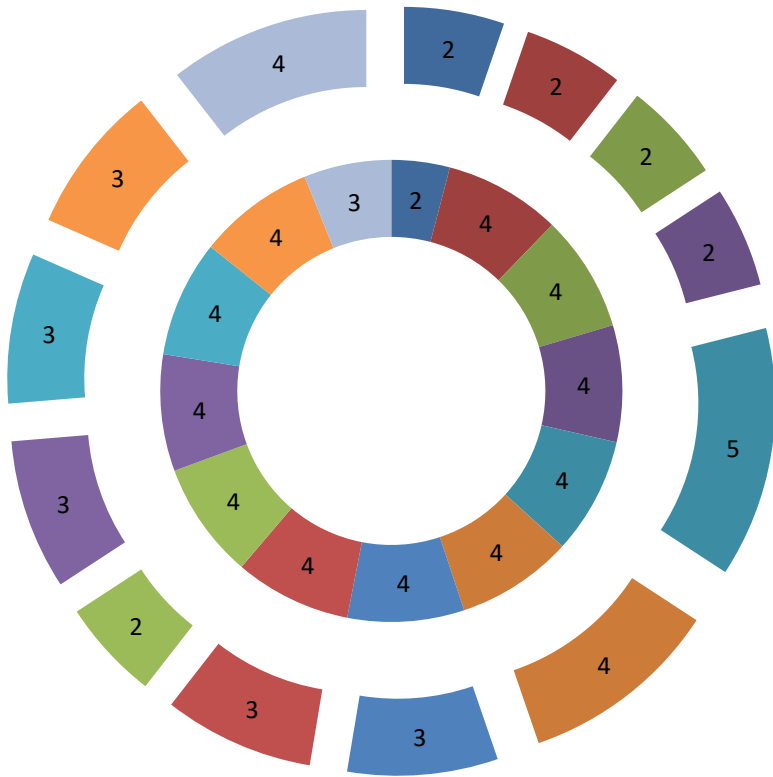
4.2.1.2. НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ СПЕЦИФИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ

При владенето на специфични компетенции за длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“ най-голям дефицит се наблюдава при категорията „Грамотност, свързана с информация и данни“. Разлика от две нива (напреднало - средно) на владене има при следните умения:

- Следи и контролира спазването на производствената технология;
- Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация;
- Търси новостите в технологиите на аналогични производства;
- Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими.

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Работи с ERP системи
- Следи и контролира спазването на производствената технология
- Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация
- Търси новостите в технологиите на аналогични производства
- Дава указания във връзка с технологията на производство на продуктите
- Организира работата и следи за изпълнението на възложените задачи от подчинените му технолози в производствените звена.
- Издава вътрешни инструкции във връзка с технологията на производство на продуктите.
- Организира оформянето и утвърждава технологичната документация
- Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими.
- Организира и упражнява контрол по спазването на технологичната и производствена дисциплина, техниката на безопасност и производствена хигиена, по- целесъобразното използване на личните и колективните предпазни средства.
- Организира контрола за съответствието на произвежданите продукти с установените стандарти и изисквания за качество.
- Обучава екипа за безопасни условия на работа на производствените технологии на служителите
- Решава текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми.

ФИГУРА 62 Ниво на търсени и притежавани специфични умения

www.efunds.bg

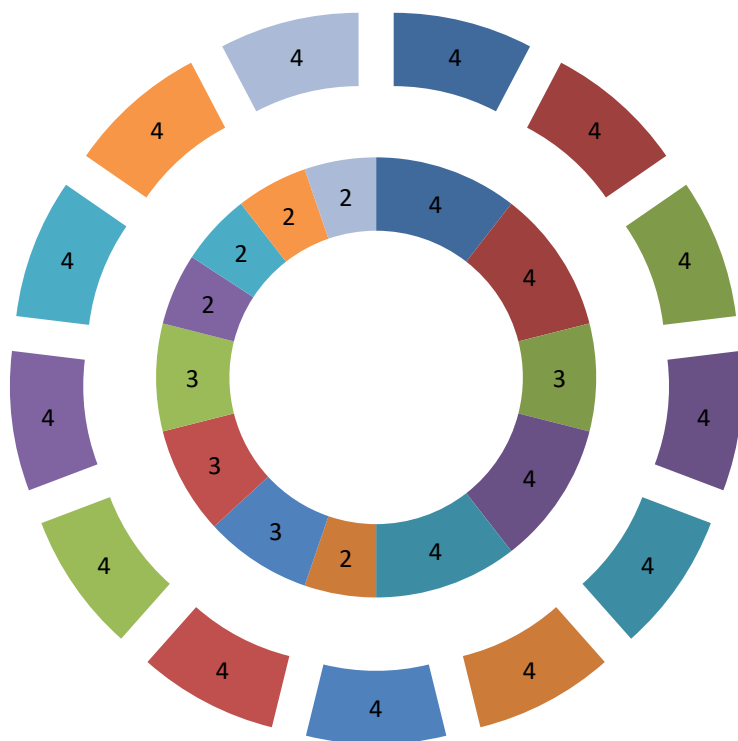
4.2.2. ТЕХНИЧЕСКИ СЪТРУДНИК

4.2.2.1 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ КОМПЕТЕНЦИИ ПО DIGCOMP 2.1

При длъжността „Технически сътрудник“ се наблюдават по-малко дефицити в сравнение с другите ключови длъжности. От графиката по-горе е видно, че всички умения се владеят на ниво по-високо от изискуемото. Това не е изненадващо поради характера на работата.

----- www.eufunds.bg -----

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание
- Взаимодействие чрез дигитални технологии
- Споделяне чрез дигитални технологии
- Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии
- Сътрудничество чрез дигитални технологии
- Онлайн етикет
- Управление на дигиталната идентичност
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание
- Защита на личните данни и поверителност
- Решаване на технически проблеми

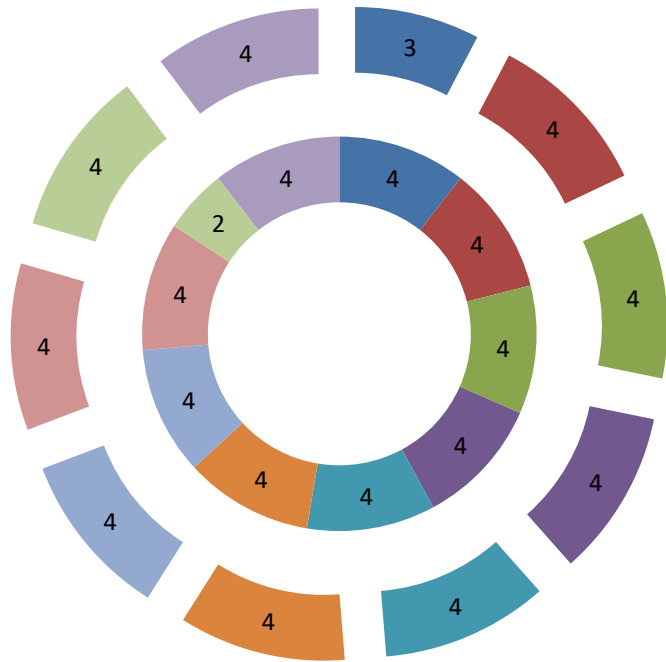
ФИГУРА 73 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1

www.eufunds.bg

4.2.2.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции

По отношение на специфичните компетенции резултатите показват, че изискуемо и притежавано ниво са на изравнени позиции. Единственият дефицит, който се установява е при уменията „Използване на различни регистри -НАП, НОИ, статистически регистри и др.“.

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Използва различни регистри -НАП, НОИ, статистически регистри и др.
- Организира и съхранява данни на дигитален носител
- Извлича данни, информация и съдържание в дигитална среда
- Разпределя и обработва входяща и изходяща онлайн кореспонденция
- Комуникира с вътрешни и външни клиенти и доставчици по телефон, електронна поща, zoom
- Дигитално класифицира документация ;
- Дигитално архивира технически досиета за обектите;
- Изготвя дигитални справки за текущата дейност;
- Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.
- Следи за техническото състояние на ползваната техника и при необходимост взема мерки за своевременното отстраняване на повредите.

ФИГУРА 84 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ СПЕЦИФИЧНИ УМЕНИЯ

www.eufunds.bg

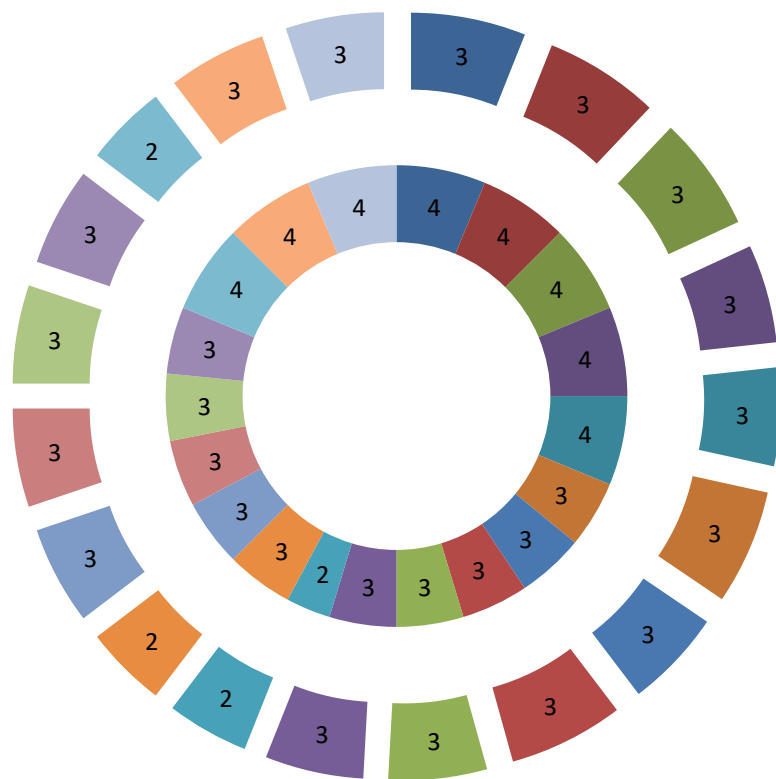
4.2.3. Началник производство

4.2.3.1 Ниво на търсени и притежавани компетенции по DigComp 2.1

При длъжността „Началник производство“ недостиг на умения се наблюдават в категорията „Решаване на проблеми“. Разлика от едно ниво има при владенето на уменията за:

- Решаване на технически проблеми (Изискуемо: напреднало; притежавано: основно)
- Идентифициране на нуждите и технологични решения (Изискуемо: напреднало; притежавано: средно)
- Креативно използване на дигиталните технологии (Изискуемо: напреднало; притежавано: средно)

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание
- Взаимодействие чрез дигитални технологии
- Споделяне чрез дигитални технологии
- Сътрудничество чрез дигитални технологии
- Онлайн етикет
- Управление на дигиталната идентичност
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание
- Авторско право и лицензи
- Програмиране
- Защита на устройства
- Защита на личните данни и поверителност
- Защита на здравето и благосъстоянието
- Защита на околната среда
- Решаване на технически проблеми
- Идентифициране на нуждите и технологични решения
- Креативно използване на дигиталните технологии

ФИГУРА 95 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1

www.eufunds.bg

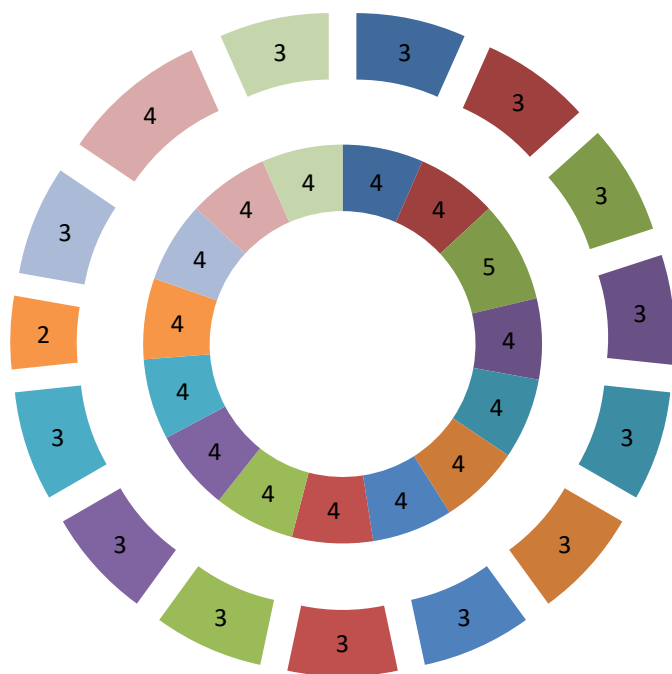
Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

4.2.3.2 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ СПЕЦИФИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ

По отношение на владенето на специфични компетенции за длъжността „Началник производство“ най-сериозни дефиците се наблюдават при „Проучване на задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет“. Експертната група е заложила високо специализирано ниво на владене, докато резултите показват едва основно владене. С 2 позиции по-надолу се наблюдава и дефцит при умението „Изграждане на корпоративна политика във връзка с безопасността на устройствата“.

----- www.eufunds.bg -----

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Води и съхранява производствената документация в дигитална среда
- Съставя и управлява бюджети чрез електронни таблици
- Проучва задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет;
- Сътрудничи на екипа при разработването на проекти за разширение, подобрене или реконструкция
- Планира, организира и контролира обслужването и ремонта на обзавеждането, машините и съоръженията в цеха.
- Консултира и информира други ръководители относно производството
- Обобщава производствените резултати чрез дигитални инструменти
- Създава графици на работното време, разпределението на смените и графици за дежурство.
- Създава елементи от анализи на безопасността на труда
- Защита на личните данни и поверителността в дигитална среда.
- Изготвя задания за безопасност касаещо производствените уреди, оборудване и свързания софтуер.
- Изгражда корпоративна политика във връзка с безопасността на устройствата.
- Отстранява възникнали нередности с правилното и ефективно използване на машините, съоръженията, апаратурата
- Информира по-високите звена за забелязани отклонения в качеството на произвежданата продукция
- Дигитално оптимизира процеси

ФИГУРА 106 Ниво на търсени и притежавани специфични умения

www.eufunds.bg

4.2.4. УПРАВИТЕЛ ПРОДАЖБИ И МАРКЕТИНГ

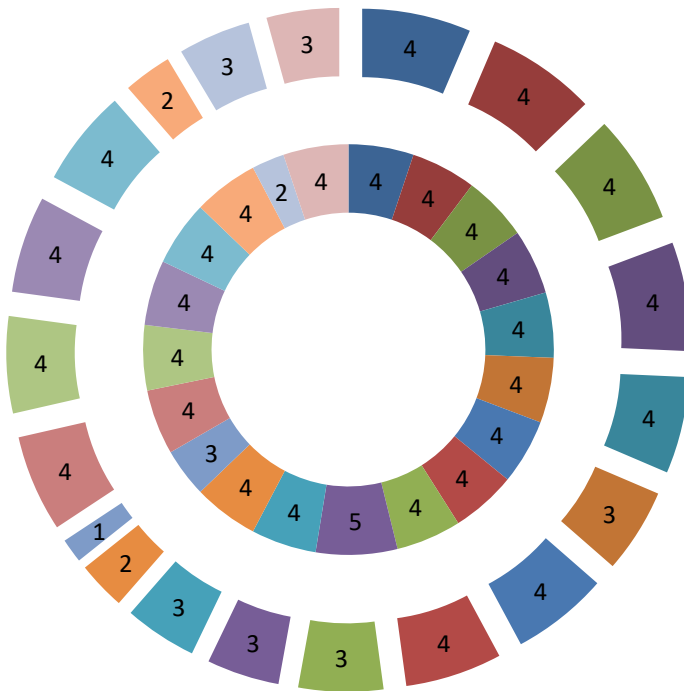
4.2.4.1 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ КОМПЕТЕНЦИИ ПО DIGCOMP 2.1

При длъжността „Управител продажби и маркетинг“ не се наблюдава недостиг на умения се в първите 2 категории от Европейската рамка за дигитална компетентност на гражданите, а именно „Грамотност, свързана с информация и данни“ и „Комуникация и сътрудничество“.

Дефицити има при следните умения:

- Авторско право и лицензи;
- Решаване на технически проблеми;
- Разработване на дигитално съдържание.

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание
- Взаимодействие чрез дигитални технологии
- Споделяне чрез дигитални технологии
- Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии
- Сътрудничество чрез дигитални технологии
- Онлайн етикет
- Управление на дигиталната идентичност
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание
- Авторско право и лицензи
- Програмиране
- Защита на устройства
- Защита на личните данни и поверителност
- Защита на здравето и благосъстоянието
- Защита на околната среда
- Решаване на технически проблеми
- Идентифициране на нуждите и технологични решения
- Креативно използване на дигиталните технологии

ФИГУРА 47 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1

www.efunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Стр. 103 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

4.2.4.2 Ниво на търсени и притежавани специфични компетенции

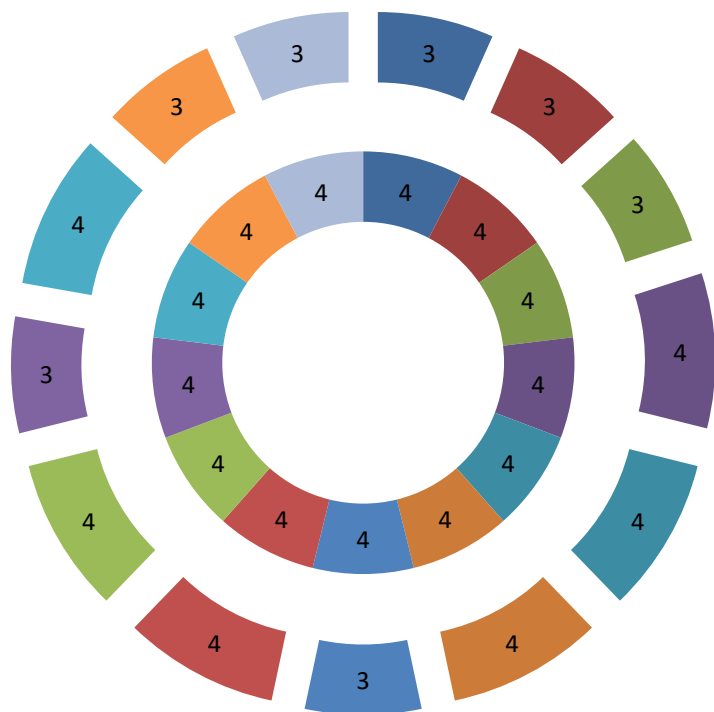
При владенето на специфични компетенции, дефиците се наблюдават и в 3-те умения от категорията „Грамотност, свързана с информация и данни“. Голяма разлика при търсените и реално притежаваните нива на владене има и при:

- Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на предприятието;
- Разработва кампании и промоции за популяризиране на продукти и самата компания в Интернет;

----- www.eufunds.bg -----

ФИГУРА 118 Ниво на търсени и притежавани специфични умения

Вътрешен кръг – търсено ниво
Външен кръг – притежавано ниво

- Провежда дигитални маркетингови проучвания за реализация на продукцията на предприятието
- Събира данни за маркетинговите условия на пазара чрез цифрови технологии
- Анализира резултатите от изследванията на пазара чрез електронни таблици, статистически или друг софтуер
- Координира връзките и графичите с фирмите за експедиция на продукцията и доставките на суровини и материали
- Разпределя задачите в екипа и проследява напредъка по постигането им
- Води преговори, изгражда и поддържа партньорски взаимоотношения с доставчици, клиенти, агенции чрез онлайн платформи за комуникация
- Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на предприятието.
- Разработва методи за популяризиране на продуктите чрез онлайн платформи, социални медии
- Изготвя маркетингов бюджет и ценообразува чрез електронни таблици и други дигитални инструменти
- Разработва кампании и промоции за популяризиране на продукти и самата компания в Интернет
- Изгражда и поддържа актуална база данни с клиентите на предприятието в електронен формат.
- Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.
- Решава проблеми, свързани с дигиталния маркетинг

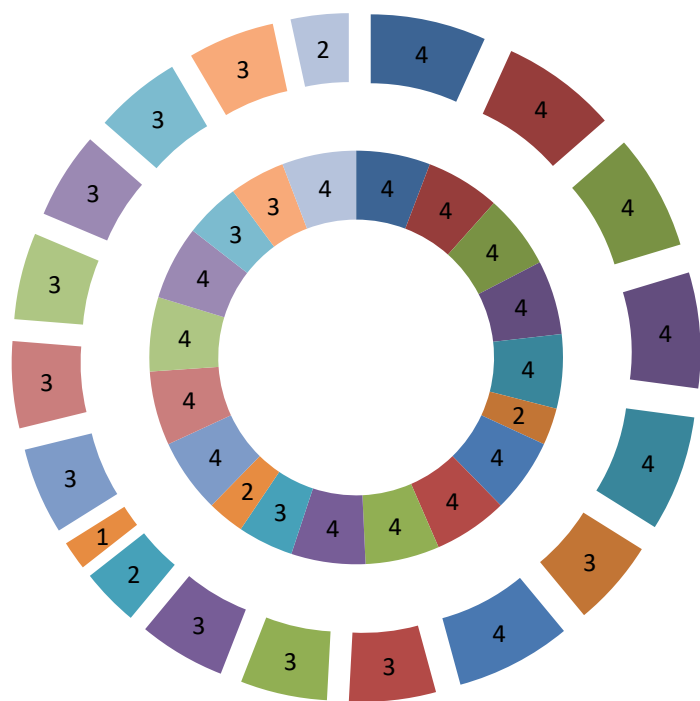
4.2.5. РЪКОВОДИТЕЛ КАЧЕСТВО

4.2.5.1 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ КОМПЕТЕНЦИИ ПО DIGCOMP 2.1

При длъжността „Ръководител/мениджър качество“ най-големи дефиците се наблюдават в категориите „Безопасност“ и „Решаване на проблеми“. 2 нива по-ниско владение има при уменията „Креативно използване на дигиталните технологии“. Разлика от една позиция изискуемо и реално ниво на владение има при уменията, свързано със „Защита на устройствата“.

----- www.eufunds.bg -----

Вътрешен кръг – търсено ниво
 Външен кръг – притежавано ниво

- Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание
- Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание
- Управление на данни, информация и дигитално съдържание
- Взаимодействие чрез дигитални технологии
- Споделяне чрез дигитални технологии
- Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии
- Сътрудничество чрез дигитални технологии
- Онлайн етикет
- Управление на дигиталната идентичност
- Разработване на дигитално съдържание
- Интегриране и преработване на дигитално съдържание
- Авторско право и лицензи
- Защита на устройства
- Защита на личните данни и поверителност
- Защита на здравето и благосъстоянието
- Защита на околната среда
- Решаване на технически проблеми
- Идентифициране на нуждите и технологични решения
- Креативно използване на дигиталните технологии

ФИГУРА 129 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1

www.efunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 107 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

4.2.5.2 НИВО НА ТЪРСЕНИ И ПРИТЕЖАВАНИ СПЕЦИФИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ

Голяма разлика се наблюдава в равнището на притежаваните умения за „Внедряване на дигитални системи за контрол на качеството“. Изискуемото ниво на владееене е „напреднало“, а реално резултатите показват, че „няма необходимост от владееене“. Други дефиците, които се наблюдават при специфичните компетенции за длъжността „Ръководител/мениджър качество“ са:

- Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството;
- Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта.

Валидирането на резултатите от КОДУ за изследваните пет ключови длъжности в сектора е извършено, като предприятията, които са включени в дейността, са уведомени по електронна поща за резултатите.

Проучването „Изследване и анализ на потребностите от дигитални умения по икономически сектори въз основа на разработената методология“, проведено сред служителите в предприятия от сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ **определя няколко основни причини за дефицитите при дигиталните умения на 5-те изследвани ключови длъжности**. Дигитализацията сама по себе си е дейност, която предполага ангажирането не само на човешки ресурс, но и наличието на финансови средства и точно поради тази причина сред най-широкоразпространените пречки за дефицитите при дигиталните умения се открояват следните фактори:

- Недостатъчно средства за инвестиране в дигитализация на процесите и в цифровите умения на персонала;
- Проблеми в продължаващото обучение и развитие на човешките ресурси;
- Застаряване на работната сила;
- Проблеми в образованието и в квалификацията на работната сила;
- Липса на мотивация за усъвършенстване и развитие на дигиталните умения;

На основа на настоящото изследване може да се заключи, че за да може днешният участник на пазара на труда да отговори на повишените изисквания на работодателите, ще бъде необходимо да бъдат предприети стъпки в няколко **основни насоки**:

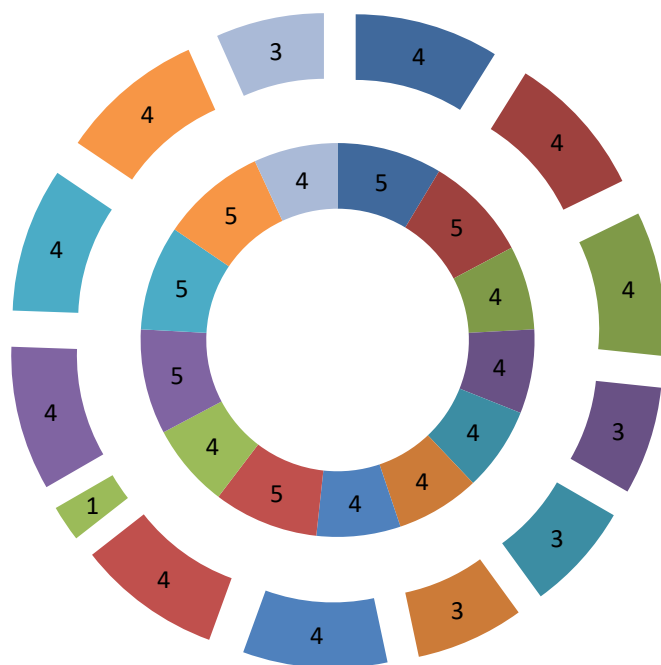
----- www.eufunds.bg -----

- да бъдат създадени програми за обучение, насочени към "преквалификация" и "повишаване на квалификацията" на работниците;
- да бъдат осъвременени и адаптирани към новите условия на труд образователните програми (вкл. чрез въвеждането на новите ИКТ технологии на всички нива на обучението);
- да бъде подкрепено и популяризирано разширяването на участието в ученето през целия живот, без което успешната реализация на съвременния динамичен пазар на труда би била невъзможна;
- да бъдат разработени политики, които да намалят т.нар. „дигитално неравенство“, чието ограничаване би подпомогнало икономическото развитие на сектора;
- да бъдат идентифицирани и институционално подкрепени секторите, при които човешкият труд е незаменим;
- да се установят прозрачни и демократични условия на взаимодействие между хората и цифровите технологии чрез преразглеждане на части от законодателството на ЕС (напр. трудовото законодателство по отношение на нестандартните форми на заетост, социалното осигуряване, данъчното облагане и т.н.) и др.

ФИГУРА 50 13 Ниво на търсени и притежавани специфични умения

Вътрешен кръг – търсено ниво
Външен кръг – притежавано ниво

- Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството
- Текущо следи за стандартите за производство на продуктите и на суровините, влагани в тях.
- Контролира правилното съставяне и състоянието на записите в системата за управление на качеството
- Текущо следи за поява на рекламации в производството
- Контролира точността на документацията при внедряване на нова продукция
- Предлага въвеждането на нови системи за подобряване на качеството на произвежданата продукция.
- Информира колегите си за дейности и събития, които касаят работата им с различни дигитални средства
- Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за качество на продукцията на предприятието.
- Внедрява дигитални системи за контрол на качеството
- Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта.
- Контролира качеството на готовата продукция чрез лабораторни инструменти
- Контролира качеството на постъпващите суровини, преди тяхното влагане в производството.
- Обучава и повишава квалификацията на работниците и служителите при усвояване на нови техника и технология.

Раздел 5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дигитализацията в сектора оказва своето въздействие върху способностите на работната сила и управлението на човешките ресурси. Това налага работодателите да прилагат нови, управленски практики за човешките ресурси, за да се гарантира, че може да се привлече и задържи работна сила, която има подходящите умения, знания и способности, необходими за бъдещия растеж, устойчивост и конкурентоспособност на сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“.

Бързите темпове, с които се развиват цифровите технологии и навлизането им променя бизнес средата и условията на труд, състава на работната сила. Това поставя редица предизвикателства пред работодателите по отношение на някои аспекти на управлението на човешките ресурси (например: начина, по който работодателите привличат, набират и задържат таланти, интелигентни, мотивирани и адаптивни работници в сектора, изграждане на знания и умения от по-високо ниво в рамките на съществуващата работна сила, осигуряване на адекватно заплащане, създаване на работна среда отговаряща на новите професии и новия начин на работа, и др.).

Променящата се технологична среда, оказва ключово въздействие върху работната сила по отношение на знанията, уменията и компетенциите. Нараства нуждата от нетрадиционни умения като технологични, научни и управленски компетенции и притежаване на цифрови възможности. Ето защо актуализирането на набора от умения е по-важно от всякога. Възникват предизвикателства пред професионалното и висшето образование. Образователните програми трябва да отговорят на изискванията към работната сила в сектора като се променят и адаптират към технологичните тенденции.

Интелигентната автоматизация, анализът на данни, базираните на софтуер услуги, интегрираните вериги на стойност оказват голямо влияние и върху естеството на задачите и ролите в предприятието. Макар че някои от тези технологии пестят труд, това не означава задължително загуба на работни места.

През последните години се наблюдава засилено използване на информационни и комуникационни технологии, и роботика в сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“. Това е възможност да се промени авторитета на самия бранш, на професиите в него и нагласата на обществото към тях, и да се създаде необходимия образ на сериозна и значима професионална визия на работещите в сектора. Дигитализацията и новите технологии

----- www.eufunds.bg -----

в сектора обаче, носят както възможности, така и предизвикателства и рискове. Те са свързани от една страна с функционирането на самия бизнес модел, и от друга с управлението на хората, работещи в сектора. Това дава основание да се идентифицират следните предизвикателства, свързани с новия начин на организация на труда и промените в работната сила:

- Повишаване на знанията и уменията на работещите в сектора, особено в малките и средните предприятия, за да бъдат конкурентоспособни и да не изостават в сравнение с големите компании. Развиването на компетенции на работното място става особено важно;
- Преодоляване на съответствията между уменията на търсещите и предлагащите работа, особено в областта на информационните технологии;
- От своя страна за да се адаптира към тази нова среда, работната сила ще трябва да развие и усъвършенства своите цифрови възможности;
- Обучаващите институции, които подготвят кадри за сектора ще трябва да се фокусират върху цифровото и технологично обучение;
- Възниква и необходимостта от разработване на нови политики, свързани с промените, касаещи работната сила както на фирмено и браншово равнище, така и на национално и европейско.
- Адаптиране на трудовото законодателство по отношение на регламентирането на работното време, работното място и нововъзникващите рискове при работа.

----- www.eufunds.bg -----

Раздел 6. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Приложение 1: Инструкция за провеждане на „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“
2. Приложение 2: Инструкция за провеждане на „Изследване и анализ на предлаганите (реално притежаваните) общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността. Установяване на дефицитите и потребностите от развитие на общите и специфичните дигиталните умения/компетентности на работната сила.“
3. Приложение 3: Формат приложение 10: „Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“.
4. Приложение 4: Формат приложение 14: „Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на общите и специфични дигитални умения/компетентности, притежавани от заетите лица“.
5. Приложение 5: Формат приложение 12: „Изисквания към изготвянето и работата с Карта за оценка на дигиталните умения (КОДУ)“

Източници:

- Институт по публична администрация, Индексът DESI по време на COVID-19 и къде е България, <https://www.ipa.government.bg/bg/indeks-desi-po-vreme-na-covid-19-i-kde-e-blgariya>
- ТЕНДЕНЦИИ В ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ХВП, <https://www.engineering-review.bg/bg/tendencii-v-digitalizacijata-na-hvp/2/4047/>
- СФБ Капиталов пазар АД, Секторен анализ „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“, състояние към декември 2020 г.
- Статия „Тенденции в дигитализацията на ХВП“ на изд. Инженеринг ревю, брой 1/2019 • 05.03.2019
- Статия „Актуални производствени технологии в хранително-вкусовата промишленост“, на изд. Инженеринг ревю, брой 7/2019г 04.11.2019, <https://www.engineering-review.bg/bg-aktualni-proizvodstveni-tehnologii-v-hranitelno-vkusovata-promishlenost/2/4192/>
- Дигитални технологии в производството на храни | Преодоляване на пропастта между автоматизацията и хората, <https://effat.org/bg/uncategorized/digital-technology-in-food-manufacturing-bridging-the-gap-between-automation-and-people/>
- Как дигитализацията помага на компаниите за пакетирани стоки в коронакризата?, <https://www.investor.bg/analizi/262/a/kak-digitalizaciata-pomaga-na-kompaniite-za-paketirani-stoki-v-koronakrizata-311245/>
- „Предложения на правни аспекти, конкретни дейности и мерки за активизирането на участието на МСП в реализирането на политики за дигитализация на икономиката“, Проект "ДИГИТАЛНИ МСП - Стимулиране приноса на МСП в реализирането на политиките за дигитализиране на икономиката"

www.eufunds.bg

Списък на таблиците и фигурите

Таблица 1 Брой и групи предприятия според броя на заетите в тях лица, сектор "преработка и консервиране на плодове и зеленчуци" (2011-2020).....	14
Таблица 2 Производство, предварителни месечни данни (2019-2020).....	17
Таблица 3 Общи продажби на производителите на консервирани плодове и зеленчуци в България (2015-2019г).....	20
Таблица 4 Външнотърговски баланс с преработени и консервирани плодове и зеленчуци (2015-2020г.), в млн. EUR.....	21
Таблица 5 Първоначален (разширен) списък от ключови длъжности/професии за сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия".....	62
Таблица 6. Разширен списък на критериите за ранжиране на ключовите длъжности/професии в сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия".....	63
Таблица 7 Определени критерии за оценка на критериите за ранжиране на ключовите длъжности/професии в сектор " Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия".....	64
Таблица 8. Карта за оценка на длъжността "Началник производство".....	65
Таблица 9. Карта за оценка на длъжността "Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви".....	65
Таблица 10. Карта за оценка на длъжността "Ръководител/мениджър качество".....	65
Таблица 11. Карта за оценка на длъжността "Лаборант".....	65
Таблица 12. Карта за оценка на длъжността "Управител продажби и маркетинг".....	66
Таблица 13. Карта за оценка на длъжността "Началник цех".....	66
Таблица 14. Карта за оценка на длъжността "Работник, дозиране в консервно производство".....	66
Таблица 15. Карта за оценка на длъжността "Инженер, механик:.....	66
Таблица 16. Карта за оценка на длъжността "Оператор, автоклав".....	66
Таблица 17. Карта за оценка на длъжността "Счетоводител".....	67
Таблица 18. Карта за оценка на длъжността "Мениджър, логистика".....	67
Таблица 19. Карта за оценка на длъжността "Търговски директор".....	67
Таблица 20. Карта за оценка на длъжността "Технически сътрудник".....	67
Таблица 21. Карта за оценка на длъжността "Работник, консервиране на плодови/зеленчукови сокове".....	68
Таблица 22. Карта за оценка на длъжността "Машинен оператор, консервиране на плодове и зеленчуци.....	68
Таблица 23 Окончателен списък с ключови длъжности за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“.....	69

www.eufunds.bg

Фигура 1. Класация по индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото за 2020 г.	11
Фигура 2 Дял на продукцията на консервната от преработващата промишленост.....	15
Фигура 3 Производителност на труда, измерена чрез физическия обем на произведената продукция....	16
Фигура 4 Чуждестранни преки инвестиции, млн. евро.....	16
Фигура 5 Външнотърговски обмен с преработени и консервирани плодове и зеленчуци (2015-2020), млн. EUR.....	21
Фигура 6 Разпределение на анкетираните по пол.....	35
Фигура 7 Разпределение на анкетираните по възраст.....	35
Фигура 8 Разпределение на анкетираните по длъжност.....	36
Фигура 9 Равнище на дигитализацията в предприятията от сектор "Преработка на плодове и зеленчуци".....	36
Фигура 10 Ниво на вземане на решения относно стратегия и процесите, свързани с дигитализация.....	37
Фигура 11 Технологии, които се използват в момента или се планират да внедрят в следващите 5 години.....	38
Фигура 12 Ниво на дигитални решения в бизнес процесите и дейностите в предприятията от сектора....	40
Фигура 13 Очаквани ползи и ефекти от дигитализацията.....	42
Фигура 14 Колко средства планират да инвестират предприятията в дигитални технологии за периода 2022 – 2026 г. спрямо периода 2017 – 2021 г.....	43
Фигура 15 Затруднения при въвеждането на нови дигитални технологии.....	44
Фигура 16 Области на дигитални умения, в които се наблюдават дефицити в компетентностите.....	45
Фигура 17 Предприемани мерки за развитие на дигиталните умения на служителите.....	46
Фигура 18 Разпределение на интервюираните по пол.....	47
Фигура 19 Разпределение на интервюираните по възраст.....	48
Фигура 20 Разпределение на интервюираните по заемана длъжност.....	48
Фигура 21 Външни фактори, които оказват/ще оказват в следващите 5 г. най-силно влияние на предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия".....	49
Фигура 2214 Бизнес стратегии с фокус постигането на по-висока конкурентоспособност.....	50
Фигура 23 Колко важни са посочените цели за предприятията от сектор "Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци" за следващите пет години.....	52
Фигура 24 Ползата от внедряването на дигитализацията за постигането на изброените корпоративни цели.....	53
Фигура 25 Реакция на процесите по дигитализация.....	54
Фигура 26 Психологическите бариери в персонала на предприятието при въвеждането на нови дигитални технологии.....	55

----- www.eufunds.bg -----

Фигура 27 Какво би трябвало да направите и от какво се нуждаете, за да можете да дадете тласък на внедряването на дигитални технологии в бъдеще?	56
Фигура 28 Какъв тип кадри ще се изискват в бъдеще в сферата на дигитализацията.....	57
Фигура 29 Влияние на пандемията от COVID 19 върху преосмислянето на приоритетите по отношение на дигитализацията.....	58
Фигура 30 Приоритети в сферата на дигитализацията в резултат на пандемията.....	59
фигура 31 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“	73
фигура 3215 Препоръчително ниво на владееене на търсените специфични дигитални умения за длъжността „Технолог, преработка на плодове и зеленчуци“	75
фигура 33 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Технически сътрудник“	78
фигура 34 Препоръчително ниво на владееене на търсените специфични дигитални умения за длъжността „Технически сътрудник“	79
фигура 35 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Началник производство“	81
фигура 36 Препоръчително ниво на владееене на търсените специфични дигитални умения за длъжността „Началник производство“	82
фигура 167 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Управител продажби и маркетинг“	84
фигура 178 Препоръчително ниво на владееене на търсените специфични дигитални умения за длъжността „Управител продажби и маркетинг“	85
фигура 189 Препоръчително ниво на владееене на търсените общи дигитални умения за длъжността „Ръководител/мениджър качество“	88
фигура 40 Препоръчително ниво на владееене на търсените специфични дигитални умения за длъжността „Ръководител/мениджър качество“	89
фигура 41 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1.....	95
фигура 192 Ниво на търсени и притежавани специфични умения.....	97
фигура 43 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1.....	99
фигура 44 Ниво на търсени и притежавани специфични умения.....	101
фигура 45 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1.....	103
фигура 46 Ниво на търсени и притежавани специфични умения.....	105
фигура 47 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1.....	107
фигура 48 Ниво на търсени и притежавани специфични умения.....	109
фигура 49 Ниво на търсени и притежавани умения по DigComp 2.1.....	111
фигура 50 Ниво на търсени и притежавани специфични умения.....	113

6.1. ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ИНСТРУКЦИЯ 1

Сектор 10.3. „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“

ИНСТРУКЦИЯ

за провеждане на „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“

1. Настоящата инструкция е създадена в съответствие с „Методология за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения по икономически сектори“ на МТСП и Методическите изисквания за изпълнение на Дейност 1 от проекта, разработени от БСК.
2. Целта на инструкцията е да опише и поясни термините, инструментите и процедурите в изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора.
3. Под **търсени дигитални умения/компетентности** се разбират потребностите (настоящи и бъдещи - следващите 5 г.) на пазара на труда, на предприятията в сектора и на заетите лица от дигитални умения/компетентности, необходими за успешното изпълнение на работата и ежедневните задачи, свързани с упражняването на професията/длъжността.
4. Под **„обща дигитална умения“** следва да се разбират дигиталните умения/компетентности, които са необходими за всяка длъжност/професия, използваща информационни и комуникационни технологии. Тези умения са определени в DigComp 2.1., като са описани и структурирани в пет основни области:
 - „Информация и данни“;
 - „Комуникация и сътрудничество“;
 - „Създаване на дигитално съдържание“;
 - „Безопасност“;
 - „Решаване на проблеми“.
5. Под **„специфични дигитални умения“** следва да се разбират дигиталните умения/компетентности, които са специфични за упражняването на конкретна професия/длъжност. Специфичните дигитални умения/компетентности също трябва да бъдат групирани в петте основни области на DigComp 2.1. В случай, че идентифицираните специфични дигитални умения/компетентности не попадат в обхвата на областите от DigComp 2.1, те се описват отделно и се обвързват само с препоръчителни нива на владеене - „основно“, „средно“, „напреднало“, „високо специализирано“. Идентифицираните специфични дигитални умения/компетентности не трябва да дублират напълно и да се изчерпват само с посочените в DigComp 2.1. компетентности, които са общи за всички длъжности/професии, използващи ИКТ. Специфичните дигитални умения трябва да бъдат с конкретни наименования, по-тясно и детайлно разписани в зависимост от специфичните за длъжността задачи и използвани дигитални инструменти, софтуер, технологии и ресурси при тяхното изпълнение.

www.eufunds.bg

6. Обект (респонденти) на проучването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/ компетентности в сектора са титуляри - лица заемащи ключови длъжности, техни преки ръководители и специалисти човешки ресурси. В проучването могат да бъдат включени и лица, имащи отношение към изследваните длъжности/професии - преподаватели ПГ и ВУ, експерти в НАПОО, експерти в ЦПО и др.
7. Инструментите, с които се осъществява изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/ компетентности в сектора са онлайн анкета - Въпросник В-1, структурирано интервю - Въпросник В-2 и документален метод (Desk research).
8. **Анкетата - Въпросник В-1**, се провежда чрез онлайн платформа, която осигурява персонален достъп до въпросника на изследваните лица и автоматизирана обработка на резултатите от изследването. Въпросникът съдържа три блока проучвана информация:
- дигитални задачи, изпълнявани при упражняването на длъжността/ професията;
 - дигитални инструменти, технологии и ресурси, с които трябва да се умее да се работи с глед на характера на дигиталните задачи;
 - дигитални умения/компетентности, които трябва да се владеят за да бъдат изпълнявани успешно свързаните с упражняването на професията/длъжността задачи - сега и в перспектива (5 г.).
- Структурирането и групирането на въпросите и отговорите в анкетата е осъществено в съответствие с посочените по-горе области на DigComp 2.1. Анкетата е анонимна. От изследваните лица се очаква да посочат дигиталните задачи, инструменти и технологии, които съответстват на функциите на длъжността/професията и да определят препоръчително ниво на владееене на съответните основни и специфични дигитални умения/компетентности. Въпросите са от „затворен тип“ - с представени варианти на отговор и опция за добавяне на информация по преценка на анкетирания лице. *От съществено значение за резултатите от изследването е идентифицирането и описването на специфичните за длъжността/ професията дигитални задачи и дигитални умения/компетентности, които са характерни и важни за изпълняваната работа.*
9. **Структурираното интервю - Въпросник В-2** се провежда непосредствено или онлайн, чрез платформа за виртуална комуникация (ZOOM и др.). Въпросите в интервюто се отнасят предимно за специфичните дигитални умения/компетентности, като се задават в стандартизиран формат и логична последователност, посочена във Въпросник В-2. За извличане на повече информация и доуточнения, интервюиращият може да задава и допълнителни въпроси. Продължителността на интервюто не трябва да надвишава 40 минути. На интервюираните лица (респондентите) трябва да се обясни, че интервюто отразява тяхното експертно мнение и, че остава анонимно, тъй като данните от него ще бъдат използвани в обобщен за сектора вид само за целите на проучването.
10. **Документалният метод (Desk research)** е инструмент за идентифициране, описване, обобщаване и интерпретиране на съществуващата в различни източници информация за потребностите от дигитални умения/компетентности на работната сила в сектора. Потенциалните източници на информация са посочени в Приложение 1 към Методическите изисквания. Резултатът от прилагането на документалния метод (в конкретното изследване) е изготвянето на списък от препоръчителни за сектора и ключовите длъжности/професии общи и специфични дигитални умения/компетентности.
11. Резултатите от изследването, чрез посочените по-горе инструменти, се документират и описват в следните формати:

----- www.eufunds.bg -----

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДДРЕПНА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 118 от 236
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Работна таблица за описание на основните задачи на длъжността/професията - Приложение 7 към Методическите изисквания.

Помощен инструмент към анализа на данните от изследването. Попълва се отделно за всяка изследвана длъжност/професия в сектора. Чрез работната таблица се установяват основните дигитални задачи характерни за съответната длъжност/професия. Задачите са предварително описани и структурирани по основни области на DigComp 2.1. Особено важно е да бъдат идентифицирани и допълнително описани и тези дигитални задачи, които не са в обхвата на областите по DigComp 2.1. Това дава възможност да бъдат установени специфичните за длъжността дигитални умения/компетентности. Работните таблици на отделните длъжности се съхраняват от секторния експертен екип и не се прилагат към крайния доклад.

Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните в сектора длъжности/професии - Приложение 8 към Методическите изисквания.

Работен инструмент към анализа на данните от изследването. Попълва се отделно за всяка изследвана длъжност/професия в сектора. Чрез работната карта се установяват логичните връзки и взаимозависимости между дигитални задачи на длъжността/професията, ползвани в работата дигитални инструменти и технологии и изисквано (препоръчително) ниво на дигитални умения/компетентности (основни и специфични). Състои се от два блока (формата) информация:

Блок 1. включва съпоставка между:

- ✓ кратко описание на длъжността/професията;
- ✓ описание на основните трудови (дигитални) задачи характерни за нейното упражняване (установени с преходния инструмент - Работна таблица - задачи Приложение 7);
- ✓ търсени (изисквани) дигитални умения, необходими за изпълнение на основните трудови задачи - основни и специфични;
- ✓ дигитални инструменти, технологии и ресурси, с които трябва да умее да работи.

Блок 2. включва описание на:

- ✓ области на компетентност по DigComp2.1;
- ✓ фиксирани²⁷ общи дигитални умения/компетентности, групирани по области на DigComp2.1;
- ✓ идентифицирани специфични дигитални умения/компетентности, групирани по области на DigComp2.1 и специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp2.1;
- ✓ препоръчително ниво на владене на общите и специфичните дигитални умения/компетентности - няма потребност, основно, средно, напреднало, високо специализирано. За специфичните дигитални умения/компетентности отпада нивото „Няма потребност“, тъй като те са идентифицирани от анкетиранията лица на основата на реални практически потребности. При различие в отговорите на анкетиранията лица за препоръчителното ниво на владене на конкретно умение/компетентност и за конкретна длъжност, се посочва по-високото ниво. По преценка на експертите, се може да се определи друго междинно ниво, което не трябва да бъде по-малко от най-ниското препоръчително ниво, посочено от анкетиранията лица.

Работните карти на отделните длъжности се съхраняват от секторния експертен екип и не се прилагат към крайния доклад.

²⁷ Предварително описани. Виж Приложение № 15 DigComp2.1 към Методическите изисквания

Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора - Приложение 10 към Методическите изисквания.

Официален формат за представяне в крайния доклад на резултатите от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора. Резултатите се представят по отделните инструменти - онлайн анкета - Въпросник В-1, структурирано интервю - Въпросник В-2 и документален метод (Desk research).

Към всеки отделен инструмент, без Desk research, се описва:

- ✓ Наименование на инструмента и кратка аргументация за неговия избор;
- ✓ Списък на обхванатите в изследването длъжности/професии от сектора (наименование и код по НКПД);
- ✓ Описание на извадката в изследването, репрезентативност - брой респонденти по изследвани длъжности, брой обхванати предприятия, брой мъже, жени, професионален статус, образователно ниво, възраст.
- ✓ Описание на инструмента - общ брой въпроси (подвъпроси), брой затворени и отворени въпроси (подвъпроси);
- ✓ Област на компетентност по DigComp 2.1;
- ✓ Търсени (изисквани) **общи** дигитални умения/компетентности за длъжността/професията. Данните се пренасят от Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследвани длъжности - Приложение 8 към Методическите изисквания;
- ✓ Препоръчително ниво на владееене на търсените (изискваните) **общи** дигитални умения/компетентности. Данните се пренасят от Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследвани длъжности - Приложение 8 към Методическите изисквания;
- ✓ Търсени (изисквани) **специфични** дигитални умения/компетентности за длъжността/професията. Данните се пренасят от Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследвани длъжности - Приложение 8 към Методическите изисквания;
- ✓ Препоръчително ниво на владееене на търсените (изискваните) **специфични** дигитални умения/компетентности. Данните се пренасят от Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследвани длъжности - Приложение 8 към Методическите изисквания.

Описанието на документалния метод (Desk research) включва:

- ✓ Наименование на метода и кратка аргументация за неговия избор;
- ✓ Описание на обхванатите източници на информация, свързана с потребностите, търсенето на дигитални умения/компетентности, брой и типология на анализирани документи (нормативни актове, международни, европейски, национални програмни документи, статистика, класификатори и речници на компетенции, стандарти и референтни рамки, изследвания, публикации в интернет и специализирани издания, доклади, браншови документи и анализи, фирмени документи - стратегии, програми, длъжностни характеристики, технологични изисквания и др.
- ✓ Списък на идентифицираните (чрез документален анализ) общи и специфични дигитални умения на работната сила в сектора.

12. Етапите и процедурите в провеждането на „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“, включват:

----- www.eufunds.bg -----

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 120 от 236
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- Определяне на не по-малко от 5-7 професии/длъжности, които ще бъдат обект на изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности. Задължително в този обхват трябва да бъдат включени определените ключови за сектора длъжности;
- Конкретизиране задачите по реализирането на изследването и анализа; обучение в работата с инструментите; разпределение на отговорностите между членовете на експертния екип;
- Определяне на източници, набиране и запознаване с информация за определените ключови длъжности/професии. Особено внимание трябва да се обърне на длъжностни характеристики, технологични изисквания, фирмени програми за обучение, образователни изисквания, учебни планове и програми, Европейска рамка на дигиталните компетентности DigComp 2.1, MyCompetence, ESCO, e-Competence и др. Обобщаване, анализ на събраната информация и изготвяне на Списък на идентифицираните (чрез документален анализ) общи и специфични дигитални умения на работната сила в сектора.
- Пилотно тестване на инструментите на изследване - онлайн анкета - Въпросник В-1 и структурирано интервю - Въпросник В-2;
- Определяне на предприятията и респондентите, които ще вземат участие в изследването. За всяка отделна професия/длъжност - обект на изследване чрез онлайн анкета - Въпросник В-1, трябва да се определят не по-малко от 4-ма респонденти, от които три титуляри (заемащи) позицията, един пряк ръководител или специалист човешки ресурси. За всяка отделна професия/длъжност - обект на изследване, чрез структурирано интервю - Въпросник В-2, трябва да се определят не по-малко от 2-ма бенефициенти, от които един титуляр (заемащ) позицията и един пряк ръководител или специалист човешки ресурси. По преценка на секторния експертен екип интервюто могат да бъдат включени и лица, имащи отношение към изследваните длъжности/професии - преподаватели ПГ и ВУ, експерти в НАПОО, експерти в ЦПО и др.
- Документиране, обобщаване и отразяване на резултатите от изследването в описаните по-горе формати: Работна таблица задачи - Приложение 7; Работна карта - Приложение 8; Официален формат за представяне - Приложение 10;
- Анализ на данните и извеждане на изводи в Раздел IV. На доклада, Подраздел А. „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“;
- Верифициране на резултатите от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности със заинтересованите страни:
 - ✓ определяне и ангажиране на заинтересованите страни (участници в изследването, секторни, браншови експерти, специалисти по проучване и анализ на пазара на труда; специалисти по ИКТ; социални партньори, специалисти от системата на средното ПОО и от висшето образование и др.);
 - ✓ изпращане на резултатите от изследването до заинтересованите страни;
 - ✓ обобщаване на информацията от обратната връзка със заинтересованите страни и окончателно прецизиране на анализа.

6.2. ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ИНСТРУКЦИЯ 2

Сектор 10.3. „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“

ИНСТРУКЦИЯ за провеждане на

„Изследване и анализ на предлаганите (реално притежаваните) общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността. Установяване на дефицитите и потребностите от развитие на общите и специфичните дигиталните умения/компетентности на работната сила.“

13. Настоящата инструкция е създадена в съответствие с „Методология за установяване състоянието и потребностите от развитие на дигитални умения по икономически сектори“ на МТСП и Методическите изисквания за изпълнение на Дейност 1 от проекта, разработени от БСК.
14. Целта на инструкцията е да опише и поясни термините, инструментите и процедурите в изследването и анализа на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора.
15. Изследването има за цел да установи степента на владене на основни и специфични дигитални умения/компетентности, както и да определи дефицитите и потребностите от по-нататъшно развитие на дигитални умения в работната сила на икономическия сектор.
16. Под **предлагани** дигитални умения/компетентности се разбира реалното ниво на владене (притежаване) към настоящия момент на дигитални умения/компетентности, необходими за успешното изпълнение на работата и ежедневните задачи, свързани с упражняването на професията/длъжността.
17. Нивото на владене, реалното състояние (притежаване) на предлаганите дигитални умения/компетентности се преценява на базата на идентифицираните и определените (в резултат от преходното изследване²⁸), общи и специфични дигитални умения/компетентности.
18. Анализът и съпоставянето между препоръчително ниво и реално ниво на владене, дава възможност да бъдат идентифицирани различията между търсените и

²⁸ „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/ длъжността“ (Въпросник В-1 и Въпросник В-2, Резултати - Приложение 8 и Приложение 10)

предлаганите дигитални умения/компетентности, както и да бъдат определени **дефицитите в дигиталните умения** на работната сила в сектора (конкретно за изследваните ключови длъжности).

19. Под „**обща дигитална умения**“ следва да се разбират дигиталните умения/компетентности, които са необходими за всяка длъжност/професия, използваща информационни и комуникационни технологии. Тези умения са определени в Европейска рамка за цифрова компетентност DigComp 2.1., като са описани и структурирани в пет основни области:
- „Информация и данни“;
 - „Комуникация и сътрудничество“;
 - „Създаване на дигитално съдържание“;
 - „Безопасност“;
 - „Решаване на проблеми“.
20. Под „**специфични дигитална умения**“ следва да се разбират дигиталните умения/компетентности, които са специфични за упражняването на конкретна професия/длъжност. Специфичните дигитални умения/компетентности също са групирани в петте основни области на DigComp 2.1. В случай, че идентифицираните специфични дигитални умения/компетентности не попадат в обхвата на областите от DigComp 2.1, те се описват отделно и се обвързват с препоръчителни нива на владееене - „основно“, „средно“, „напреднало“, „високо специализирано“.
21. Под „**препоръчително ниво на владееене**“ се разбира петстепенната скала за препоръчителни нива на владееене, представена в DigComp 2.1 (Въпросник В-1). Под „**реално ниво на владееене**“ се разбира петстепенната скала за реални нива на владееене, представена в DigComp 2.1 (Въпросник С-1).
22. Обект (респонденти) на проучването и анализа на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора са титуляри - лица заемащи изследваните ключови длъжности, техни преки ръководители и специалисти човешки ресурси.
23. Инструментите, с които се осъществява изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора са **онлайн анкета - Въпросник С-1 и документален метод (Desk research)**.
24. **Анкетата - Въпросник С-1**, се провежда чрез онлайн платформа, която осигурява персонален достъп до въпросника на изследваните лица и автоматизирана обработка на резултатите от изследването. Преди да бъде предоставен официален достъп на респондентите до анкетата е необходимо тя да бъде тествана и ако се налага, допълнително прецизирана. Въпросникът С-1 набира информация за:
- нива на владееене на **общите** дигитални умения/компетентности, които са изисквани при упражняването на професията/длъжността;
 - нива на владееене на **специфичните** дигитални умения/компетентности, които са изисквани при упражняването на професията/длъжността;
 - причини за съществуващите пропуски и разминаване между търсени и предлагани дигитални умения/компетентности на пазара на труда.

Общите дигитални умения/компетентности във Въпросник С-1 са предварително определени, структурирани и групирани в съответствие с областите на компетентност по DigComp 2.1. **Специфичните** за длъжността/професията дигитални умения/компетентности, трябва да се определят и включат във Въпросник С-1 от секторният експертен екип на основата на анализ и прецизиране

----- www.eufunds.bg -----

на резултатите от преходното изследване²⁹.

Анкетата е анонимна. Въпросите са от „затворен тип“ - с представени варианти (скала) на отговор. От изследваните лица се очаква да посочат реалните нива на владееене на определените във въпросника основни и специфични дигитални умения/компетентности, както и да определят причините за дефицитите.

25. **Документалният метод (Desk research)** е инструмент за идентифициране, описание, обобщаване и интерпретиране на съществуващата в различни източници информация за степента на владееене и дефицитите в дигиталните умения/компетентности на работната сила в сектора. Потенциалните източници на информация са посочени в Приложение 1 към Методическите изисквания. Резултатът от прилагането на документалния метод (в конкретното изследване) е **описание на дефицитите в дигиталните умения на работната сила в сектора и анализ на факторите и причините за тяхното възникване.**
26. Резултатите от изследването, чрез посочените по-горе инструменти, се документират и описват в следните формати:

„Таблица за представяне на резултатите от изследването на предлаганите (притежаваните) общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими за успешното изпълнение на трудовите задачи и задължения за конкретна, отделна професия/длъжност“. Приложение 13 към Методическите изисквания.

Работен инструмент към анализа на данните от изследването. Попълва се отделно за всяка изследвана длъжност/професия в сектора. Чрез таблицата се установява посоченото от респондентите реално ниво на владееене на общите и специфичните дигитални умения/компетентности за конкретната изследвана длъжност. При различие в отговорите на анкетираните лица за притежаваното ниво на владееене на конкретно умение/компетентност и за конкретна длъжност, се посочва по-ниското ниво. Таблиците за притежаваните (предлаганите) дигитални умения на отделните длъжности се съхраняват от секторния експертен екип и не се прилагат към крайния доклад.

„Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на общите и специфични дигитални умения/компетентности, притежавани от заетите лица“ - Приложение 14 към Методическите изисквания.

Официален формат за представяне в крайния доклад на резултатите от изследването и анализа на предлаганите (притежаваните) общи и специфични дигитални умения/компетентности в сектора. Резултатите се представят по отделните инструменти - онлайн анкета - Въпросник С-1 и документален метод (Desk research).

Описание на резултатите от изследването с Въпросник С-1 включва:

- ✓ Наименование на инструмента и кратка аргументация за неговия избор;
- ✓ Списък на обхванатите в изследването длъжности/професии от сектора (наименование и код по НКПД);
- ✓ Описание на извадката в изследването, репрезентативност - брой респонденти по изследвани длъжности, брой обхванати предприятия, брой мъже, жени, професионален статус, образователно ниво, възраст.
- ✓ Описание на инструмента - общ брой въпроси (подвъпроси), брой затворени и отворени въпроси (подвъпроси);

²⁹ „Изследване и анализ на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“ (Въпросник В-1 и Въпросник В-2. Резултати - Приложение 10)

- ✓ Посочване на резултатите за всяка отделна изследвана длъжност - област на компетентност по DigComp 2.1, нива на владеее на общите и специфичните дигитални умения/компетентности, изисквани при упражняването на професията/длъжността. Данните се пренасят от таблицата в Приложение 13 към Методическите изисквания.

Описанието на документалния метод (Desk research) включва:

- ✓ Наименование на метода и кратка аргументация за неговия избор;
- ✓ Описание на обхванатите източници на информация, свързана с проблемите и дефицитите в нивото на владеее на дигиталните умения/компетентности от работната сила в сектора. Брой и типология на анализирани документи (статистика, изследвания, публикации в интернет и специализирани издания, доклади, браншови документи и анализи, фирмени документи - резултати от атестиране и оценка на компетенциите на персонала);
- ✓ Описание на дефицитите в дигиталните умения на работната сила в сектора и анализ на факторите и причините за тяхното възникване.

Карта за оценка на дигиталните умения (КОДУ) на отделна професия/ длъжност - Приложение 12 към Методическите изисквания.

Унифициран формат на работен документ за идентифициране на потребностите от общи и специфични дигитални умения/компетентности по икономически дейности/сектори. Разработва се по-отделно, за всяка една от изследваните ключови длъжности в сектора. Съпоставя данните за препоръчителното ниво на владеее с данните за реално ниво на владеее на общите и специфичните дигитални умения/компетентности, необходими за упражняването на съответната професия/длъжност. На основата на констатираните в КОДУ различия между търсени и предлагани дигитални умения, се идентифицират и анализират дефицитите и се оценяват потребностите от развитие на дигитални умения по ключови за сектора професии/ длъжности. КОДУ за отделните професии/ длъжности се съхранява от секторния екип и не се прилага към окончателния доклад.

В Картата за оценка на дигиталните умения (КОДУ) на отделна професия/ длъжност се описва:

- ✓ Наименование и код по НКПД на професията/длъжността;
- ✓ Препоръчително ниво и реално ниво на владеее на общите и специфичните за длъжността/професията дигитални умения/ компетентности по области, съгласно DigComp 2.1;
- ✓ Констатирани различия между препоръчително и реално ниво на владеее на общите и специфичните за длъжността/професията дигитални умения/компетентности;
- ✓ Количествен и качествен анализ на дефицитите в общите и специфичните дигитални умения/компетентности - изводи от количествения анализ, причини за възникване на дефицитите, препоръчителни мерки за преодоляване на дефицитите в т.ч. и обучение. Като основа за осъществяване на количествения и качествения анализ, могат да бъдат данните от отговорите на анкетираните лица на въпрос №7 от Въпросник С-1, на въпроси №5, №6, №7, №8, №9, №10, №12 от Въпросник А-1, на въпроси №1, №7, №8, №9, №10 от Въпросник А-2.

Обобщена за сектора Карта за оценка на дигиталните умения (КОДУ) на

----- www.eufunds.bg -----

професии/длъжности - Приложение 12 към Методическите изисквания.

Официален, обобщен формат на работен документ за идентифициране на потребностите от общи и специфични дигитални умения/компетентности по икономически дейности/сектори. Разработва се аналогично на преходния документ, като данните от КОДУ на всяка от изследваната длъжност/ професия се пренасят в обобщената за сектора КОДУ. Прилага се към окончателния доклад.

27. Етапите и процедурите в провеждането на „Изследване и анализ на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“, включват:

- Определяне на не по-малко от 5 професии/длъжности, които ще бъдат обект на изследване и анализ на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности. Задължително в този обхват трябва да бъдат включени определените ключови за сектора длъжности;
- Конкретизиране задачите по реализирането на изследването и анализа; обучение в работата с инструментите; разпределение на отговорностите между членовете на експертния екип;
- Определяне на източници, набиране и запознаване с информация за дефицитите в дигиталните умения на работната сила в сектора. определените ключови длъжности/професии. Особено внимание трябва да се обърне на източници, като статистика, изследвания, публикации в интернет и специализирани издания, доклади, браншови документи и анализи, фирмени документи - резултати от атестиране и оценка на компетенциите на персонала. Изготвя се описание на дефицитите в дигиталните умения на работната сила в сектора и анализ на факторите и причините за тяхното възникване
- Пилотно тестване на инструмента на изследване - онлайн анкета - Въпросник С-1;
- Изготвяне и валидиране на КОДУ съгласно изискванията в Приложение 12 към Методическите изисквания;
- Определяне на предприятията и респондентите, които ще вземат участие в изследването. За всяка отделна професия/длъжност - обект на изследване чрез онлайн анкета - Въпросник С-1, трябва да се определят не по-малко от 2-ма респонденти, които са титуляри - заемащи позицията,
- Документиране, обобщаване и отразяване на резултатите от изследването в описаните по-горе формати: Таблица - Приложение 13; Обобщен за сектора формат - Приложение 13; КОДУ на отделните професии/длъжности - Приложение 12; Обобщена за сектора КОДУ - Приложение 12.
- Анализ на данните и извеждане на изводи в Раздел IV. на доклада, Подраздел В. „Изследване и анализ на предлаганите общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими за успешното изпълнение на трудовите задачи и задължения на лицата, заемащи изследваните длъжности/професии. Установяване на дефицитите и потребностите от развитие в дигиталните умения“;
- Верифициране на резултатите от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности и на данните в КОДУ със заинтересованите страни:
 - ✓ определяне и ангажиране на заинтересованите страни (участници в изследването, секторни, браншови експерти, специалисти по проучване

----- www.eufunds.bg -----

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДДРЕПАНА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 126 от 236
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

и анализ на пазара на труда; специалисти по ИКТ; социални партньори, специалисти от системата на средното ПОО и от висшето образование и др.);

- ✓ изпращане на резултатите от изследването до заинтересованите страни;
- ✓ провеждане на секторна кръгла маса с представители на заинтересованите страни;
- ✓ обобщаване на информацията от обратната връзка със заинтересованите страни и окончателно прецизиране на анализа.

----- www.eufunds.bg -----

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДДРЕПНА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

Проектът е финансиран от Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Стр. 127 от 236
Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

6.3. ПРИЛОЖЕНИЕ 3: ФОРМАТ НА ПРИЛОЖЕНИЕ 10

Приложение 10.

„Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на търсените общи и специфични дигитални умения/компетентности, необходими на заетите лица за успешното изпълнение на ежедневните им задачи, свързани с професията/длъжността“.

Икономическа дейност/сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“

Инструмент за изследване № 1	Метод „Анкета“ - Въпросник В-1
Аргументация на избора на инструмента „Анкета“	Инструментът „Анкета“ бе избран поради ефективността за структуриране на изследването; Анкетата е инструмент, подходящ за бързото и лесно събиране на количества данни, за извършване на количествен и качествен анализ. Добро качество на отговорите (надеждност на информацията); по-лесна събираемост. Предоставянето на анкетата онлайн с линк за достъп, улеснява респондентите да попълват в удобно за тях време и попълването да е анонимно.
Списък на обхванатите длъжности/професии	<ul style="list-style-type: none">• Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци• Технологи, производство на плодови и зеленчукови консерви• Ръководител/Мениджър качество• Управител, продажби и маркетинг• Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци
Описание на извадката - брой респонденти, брой предприятия, брой мъже, жени, професионален	Участие в изследването взеха общо 26 мениджъри, служители в предприятия от сектора, от които 18 жени и 8 мъже. Общия брой включени предприятия от сектор

www.eufunds.bg

статус, образователно ниво, възраст и пр.	„Преработка на плодове и зеленчуци“ са 11. Анкетираните лица са предимно с висше образование, малка част от тях са със средно. По-голяма част от представителите попадат във възрастовата група 27-39, следвани от възрастовата група 40-54 и е наличен 1 представител на групата 18-26 години.		
Въпроси в анкетната карта (въпросник за експертна оценка)	Общ брой въпроси	Брой „затворени“ въпроси	Брой „отворени“ въпроси
	22	10	12

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владееене				
		Няма потребност от дигитални умения (=0)	Основно (=1/2)	Средно (=3/4)	Напреднало (=5/6)	Високо специализирано (=7/8)
Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви	Търсени общи дигитални умения/компетентности					
	<i>За всяка професия/ длъжност, включена в изследването на търсените дигитални умения/компетентности с този инструмент и за всяка област по DigComp 2.1 следва да се маркират кои от изброените дигитални умения/компетентности съответстват и на кое ниво се препоръчва да бъдат притежавани от заетите лица. Описват се на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2.</i>					
	Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни 1.1. Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание			Средно		

----- www.eufunds.bg -----

	<p>1.2. Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.3. Управление на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество</p> <p>2.1. Взаимодействие чрез дигитални технологии</p> <p>2.2. Споделяне чрез дигитални технологии</p> <p>2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии</p> <p>2.4. Сътрудничество чрез дигитални технологии</p> <p>2.5. Онлайн етикет</p> <p>2.6. Управление на дигиталната идентичност</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>3.1. Разработване на дигитално съдържание</p> <p>3.2. Интегриране и преработване на дигитално съдържание</p> <p>3.3. Авторско право и лицензи</p> <p>3.4. Програмиране</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>4.1. Защита на устройства</p> <p>4.2. Защита на личните данни и поверителност</p> <p>4.3. Защита на здравето и благосъстоянието</p>			<p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p>	<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p>	
--	---	--	--	---	---	--

www.eufunds.bg

	<p>4.4. Защита на околната среда</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>5.1. Решаване на технически проблеми</p> <p>5.2. Идентифициране на нуждите и технологични решения</p> <p>5.3. Креативно използване на дигиталните технологии</p>			Средно					
	<p>Търсени специфични дигитални умения/компетентности</p>	<p>Препоръчително ниво на владееене</p> <table border="1"> <tr> <td data-bbox="1303 600 1523 683">Основно</td> <td data-bbox="1523 600 1655 683">Средно</td> <td data-bbox="1655 600 1859 683">Напреднало</td> <td data-bbox="1859 600 2130 683">Високо специализирано</td> </tr> </table>				Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано						
	<p><i>Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владееене на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владееене. От препоръчителните нива на владееене, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p> <p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p>								

www.eufunds.bg

	Област на компетентност 5: Решаване на проблеми				
	Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1				

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеење				
		Няма потребност от дигитални умения (=0)	Основно (=1/2)	Средно (=3/4)	Напреднало (=5/6)	Високо специализирано (=7/8)
		Търсени общи дигитални умения/компетентности				
	<i>За всяка професия/ длъжност, включена в изследването на търсените дигитални умения/ компетентности с този инструмент и за всяка област по DigComp 2.1 следва да се маркират кои от изброените дигитални умения/ компетентности съответстват и на кое ниво се препоръчва да бъдат притежавани от заетите лица. Описват се на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/ компетентности по изследваните длъжности/ професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2.</i>					
Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци	Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни 1.1. Сърфиране, търсене и филтриране на данни,				Напреднало	

----- www.eufunds.bg -----

	<p>информация и дигитално съдържание</p> <p>1.2. Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.3. Управление на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество</p> <p>2.1. Взаимодействие чрез дигитални технологии</p> <p>2.2. Споделяне чрез дигитални технологии</p> <p>2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии</p> <p>2.4. Сътрудничество чрез дигитални технологии</p> <p>2.5. Онлайн етикет</p> <p>2.6. Управление на дигиталната идентичност</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>3.1. Разработване на дигитално съдържание</p> <p>3.2. Интегриране и преработване на дигитално съдържание</p> <p>3.3. Авторско право и лицензи</p> <p>3.4. Програмиране</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>4.1. Защита на устройства</p> <p>4.2. Защита на личните данни и поверителност</p>	<p>Няма потр.</p> <p>Няма потр.</p>	<p>Основно</p> <p>Основно</p> <p>Основно</p> <p>Основно</p>	<p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p>	<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
--	--	-------------------------------------	---	---	---	--

www.eufunds.bg

	<p>4.3. Защита на здравето и благосъстоянието</p> <p>4.4. Защита на околната среда</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>5.1. Решаване на технически проблеми</p> <p>5.2. Идентифициране на нуждите и технологични решения</p> <p>5.3. Креативно използване на дигиталните технологии</p>		<p>Основно</p> <p>Основно</p> <p>Основно</p> <p>Основно</p>		<p>Средно</p>				
	Търсени специфични дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеее				Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
<p><i>Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владеее на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владеее. От препоръчителните нива на владеее, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>									
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p>								

www.eufunds.bg

Област на компетентност 4: Безопасност				
Област на компетентност 5: Решаване на проблеми				
Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1				

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владение				
		Няма потребност от дигитални умения (=0)	Основно (=1/2)	Средно (=3/4)	Напреднало (=5/6)	Високо специализирано (=7/8)
Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци	Търсени общи дигитални умения/компетентности					
	<i>За всяка професия/ длъжност, включена в изследването на търсените дигитални умения/компетентности с този инструмент и за всяка област по DigComp 2.1 следва да се маркират кои от изброените дигитални умения/компетентности съответстват и на кое ниво се препоръчва да бъдат притежавани от заетите лица. Описват се на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2.</i>					
	Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни 1.1. Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				Напреднало	

www.eufunds.bg

	<p>1.2. Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.3. Управление на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество</p> <p>2.1. Взаимодействие чрез дигитални технологии</p> <p>2.2. Споделяне чрез дигитални технологии</p> <p>2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии</p> <p>2.4. Сътрудничество чрез дигитални технологии</p> <p>2.5. Онлайн етикет</p> <p>2.6. Управление на дигиталната идентичност</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>3.1. Разработване на дигитално съдържание</p> <p>3.2. Интегриране и преработване на дигитално съдържание</p> <p>3.3. Авторско право и лицензи</p> <p>3.4. Програмиране</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>4.1. Защита на устройства</p> <p>4.2. Защита на личните данни и поверителност</p> <p>4.3. Защита на здравето и благосъстоянието</p>		<p>Основно</p>	<p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p> <p>Средно</p>	<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
--	---	--	----------------	---	---	--

www.eufunds.bg

	<p>4.4. Защита на околната среда</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>5.1. Решаване на технически проблеми</p> <p>5.2. Идентифициране на нуждите и технологични решения</p> <p>5.3. Креативно използване на дигиталните технологии</p>			Средно	<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
<p>Търсени специфични дигитални умения/компетентности</p>		<p>Препоръчително ниво на владее</p>				
		<p>Основно</p>	<p>Средно</p>	<p>Напреднало</p>	<p>Високо специализирано</p>	
<p><i>Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владее на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владее. От препоръчителните нива на владее, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>						
<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p>						

www.eufunds.bg

	<p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1</p>				
--	---	--	--	--	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеење				
		Няма потребност от дигитални умения (=0)	Основно (=1/2)	Средно (=3/4)	Напреднало (=5/6)	Високо специализирано (=7/8)
Управител, продажби и маркетинг	Търсени общи дигитални умения/компетентности					
	<p><i>За всяка професия/ длъжност, включена в изследването на търсените дигитални умения/ компетентности с този инструмент и за всяка област по DigComp 2.1 следва да се маркират кои от изброените дигитални умения/ компетентности съответстват и на кое ниво се препоръчва да бъдат притежавани от заетите лица. Описват се на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/ компетентности по изследваните длъжности/ професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2.</i></p>					
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни</p> <p>1.1. Сърфиране, търсене и филтриране на данни,</p>				Напреднало	

----- www.eufunds.bg -----

	<p>информация и дигитално съдържание</p> <p>1.2. Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.3. Управление на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество</p> <p>2.1. Взаимодействие чрез дигитални технологии</p> <p>2.2. Споделяне чрез дигитални технологии</p> <p>2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии</p> <p>2.4. Сътрудничество чрез дигитални технологии</p> <p>2.5. Онлайн етикет</p> <p>2.6. Управление на дигиталната идентичност</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>3.1. Разработване на дигитално съдържание</p> <p>3.2. Интегриране и преработване на дигитално съдържание</p> <p>3.3. Авторско право и лицензи</p> <p>3.4. Програмиране</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>4.1. Защита на устройства</p> <p>4.2. Защита на личните данни и поверителност</p>		<p>Основно</p>		<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	<p>Високо спец.</p>
--	--	--	----------------	--	---	---------------------

www.eufunds.bg

	<p>4.3. Защита на здравето и благосъстоянието</p> <p>4.4. Защита на околната среда</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>5.1. Решаване на технически проблеми</p> <p>5.2. Идентифициране на нуждите и технологични решения</p> <p>5.3. Креативно използване на дигиталните технологии</p>		Основно		<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>				
	Търсени специфични дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владее				Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
<p><i>Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владее на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владее. От препоръчителните нива на владее, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>									

www.eufunds.bg

<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1</p>				
--	--	--	--	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владене				
		Няма потребност от дигитални умения (=0)	Основно (=1/2)	Средно (=3/4)	Напреднало (=5/6)	Високо специализирано (=7/8)

www.eufunds.bg

Ръководител/Мениджър	Търсени общи дигитални умения/компетентности				
качество	<p>За всяка професия/длъжност, включена в изследването на търсените дигитални умения/компетентности с този инструмент и за всяка област по DigComp 2.1 следва да се маркират кои от изброените дигитални умения/компетентности съответстват и на кое ниво се препоръчва да бъдат притежавани от заетите лица. Описват се на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2.</p>				
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни</p> <p>1.1. Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.2. Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>1.3. Управление на данни, информация и дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество</p> <p>2.1. Взаимодействие чрез дигитални технологии</p> <p>2.2. Споделяне чрез дигитални технологии</p> <p>2.3. Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии</p> <p>2.4. Сътрудничество чрез дигитални технологии</p> <p>2.5. Онлайн етикет</p> <p>2.6. Управление на дигиталната идентичност</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на</p>		Основно		<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>

www.eufunds.bg

	<p>дигитално съдържание</p> <p>3.1. Разработване на дигитално съдържание</p> <p>3.2. Интегриране и преработване на дигитално съдържание</p> <p>3.3. Авторско право и лицензи</p> <p>3.4. Програмиране</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>4.1. Защита на устройства</p> <p>4.2. Защита на личните данни и поверителност</p> <p>4.3. Защита на здравето и благосъстоянието</p> <p>4.4. Защита на околната среда</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>5.1. Решаване на технически проблеми</p> <p>5.2. Идентифициране на нуждите и технологични решения</p> <p>5.3. Креативно използване на дигиталните технологии</p>	Няма потр.	Основно	Средно	Напреднало				
	Търсени специфични дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владене				Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано

www.eufunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 143 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

<p>Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владеење на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владеење. От препоръчителните нива на владеење, отпада „Няма потребност от дигитални умения“.</p>				
<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <p>Област на компетентност 4: Безопасност</p> <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми</p> <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1</p>				

www.eufunds.bg

Инструмент за изследване № 2	Метод „Стандартизирано интервю“ - Въпросник В-2		
Аргументация на избора на инструмента „Стандартизирано интервю“	Директната комуникация с респондента, възникваща по време на интервюто, създава много предимства за получаване на информация. Възможност за получаване на допълнителна характеризираща, дълбинна информация, която няма как да бъде получена с анкетата.		
Списък на обхванатите длъжности/професии	Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци Технолог, производство на плодови и зеленчукови консерви Ръководител/Мениджър качество Управител, продажби и маркетинг Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци		
Описание на извадката - брой респонденти, брой предприятия, брой мъже, жени, професионален статус, образователно ниво, възраст и пр.	Участие в изследването взеха общо 26 мениджъри, служители от предприятия в сектора, от които 18 жени и 8 мъже. Общия брой включени предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ са 11. Анкетиранията лица са предимно с висше образование, малка част от тях са със средно. По-голяма част от представителите попадат във възрастовата група 27-39, следвани от възрастовата група 40-54 и е наличен 1 представител на групата 18-26 години.		
Въпроси в интервюто (Въпросник В-2)	Общ брой въпроси	Брой „затворени“ въпроси	Брой „отворени“ въпроси
	12	0	12

Наименование на професията/длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеене			
		Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
Технолог,	Търсени специфични дигитални умения/компетентности				

www.eufunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 145 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

<p>производство на плодови и зеленчукови консерви</p>	<p>Разписват се аналогично на Инструмент №1. Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владее на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владее. От препоръчителните нива на владее, отпада „Няма потребност от дигитални умения“.</p>				
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <ul style="list-style-type: none"> Работи с ERP системи - работа с данни (филтриране и видове филтри, групиране и сортиране, калкулации и референтни стойности), анализиране (създаване на стойности, таблични калкулации, прогнозиране и др.) Следи и контролира спазването на производствената технология, на технологичните и качествените параметри на произвежданите продукти чрез специализирани технологии Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация чрез използването на офис пакет или фирмен софтуер Търси онлайн новостите в технологиите на аналогични производства в страната и в чужбина <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Дава указания във връзка с технологията на производство на продуктите /email, zoom, viber, телефон/ Организира работата и следи за изпълнението на възложените задачи от подчинените му технолози в производствените звена. /email, zoom, viber, телефон,фирмен софтуер/ <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <ul style="list-style-type: none"> Издава вътрешни инструкции във връзка с технологията на 		<p>Средно</p>	<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	

	<p>производство на продуктите./email, zoom, viber, телефон,фирмен софтуер/</p> <ul style="list-style-type: none"> • Организира оформянето и утвърждава технологичната документация /MS Office, фирмен софтуер/ • Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими. <p>Област на компетентност 4: Безопасност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Организира и упражнява контрол по спазването на технологичната и производствена дисциплина, техниката на безопасност и производствена хигиена, по- целесъобразното използване на личните и колективните предпазни средства. • Организира контрола за съответствието на произвежданите продукти с установените стандарти и изисквания за качество. • Обучава екипа за безопасни условия на работа на производствените технологии на служителите <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Решава текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми. <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1:</p>			<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
--	---	--	--	---	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владееене			
		Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано

www.eufunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 147 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци	Търсени специфични дигитални умения/компетентности									
<p><i>Разписват се аналогично на Инструмент №1. Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владее на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владее. От препоръчителните нива на владее, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>										
<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p>										
<ul style="list-style-type: none"> • Използва различни регистри -НАП, НОИ, статистически регистри и др. • Организира и съхранява данни на дигитален носител • Извлича данни, информация и съдържание в дигитална среда 						Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало
<p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p>										
<ul style="list-style-type: none"> • Разпределя и обработва входяща и изходяща онлайн кореспонденция • Комуникира с вътрешни и външни клиенти и доставчици по телефон, електронна поща, zoom 						Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало
<p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p>										
<ul style="list-style-type: none"> • Дигитално класифицира документация ; • Дигитално архивира технически досиета за обектите; • Изготвя дигитални справки за текущата дейност; 						Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало
<p>Област на компетентност 4: Безопасност:</p>										
<ul style="list-style-type: none"> • Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа. 						Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало	Напреднало

	<p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> Следи за техническото състояние на ползваната техника и при необходимост взема мерки за своевременното отстраняване на повредите. <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1:</p>			Напреднало	
--	---	--	--	------------	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владееене			
		Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
Началник производство, преработка плодове зеленчуци на и	Търсени специфични дигитални умения/компетентности				
	<p><i>Разписват се аналогично на Инструмент №1. Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владееене на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владееене. От препоръчителните нива на владееене, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>				
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <ul style="list-style-type: none"> Води и съхранява производствената документация в дигитална среда Съставя и управлява бюджети чрез електронни таблици Проучва задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет; 			Напреднало	Високо спец.

----- www.eufunds.bg -----

	<p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сътрудничи на екипа при разработването на проекти за разширение, подобрене или реконструкция • Планира, организира и контролира обслужването и ремонта на обзавеждането, машините и съоръженията в цеха. • Консултира и информира други ръководители относно производството <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обобщава производствените резултати чрез дигитални инструменти • Създава графици на работното време, разпределението на смените и графици за дежурство. /MS Office/ • Създава елементи от анализи на безопасността на труда /MS Office/ <p>Област на компетентност 4: Безопасност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Защита на личните данни и поверителността в дигитална среда. • Изготвя задания за безопасност касаещо производствените уреди, оборудване и свързания софтуер. • Изгражда корпоративна политика във връзка с безопасността на устройствата. <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Отстранява възникнали нередности с правилното и ефективно използване на машините, съоръженията, апаратурата • Информира по-високите звена за забелязани отклонения в качеството на произвежданата продукция /email, zoom, viber, телефон/ • Дигитално оптимизира процеси 			<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
--	--	--	--	--	--

----- www.eufunds.bg -----

	Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1:				
--	--	--	--	--	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеење			
		Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
Управител, продажби и маркетинг	Търсени специфични дигитални умения/компетентности				
	<i>Разписват се аналогично на Инструмент №1. Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владеење на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владеење. От препоръчителните нива на владеење, отпада „Няма потребност от дигитални умения“.</i>				
	Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни: <ul style="list-style-type: none"> • Провежда дигитални маркетингови проучвания за реализация на продукцията на предприятието • Събира данни за маркетинговите условия на пазара • чрез цифрови технологии • Анализира резултатите от изследванията на пазара чрез електронни таблици, статистически или друг софтуер 			Напреднало	
Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:			Напреднало		
			Напреднало		

----- www.eufunds.bg -----

	<ul style="list-style-type: none"> • Координира връзките и графици с фирмите за експедиция на продукцията и доставките на суровини и материали чрез имейли, телефонни разговори, вайбър • Разпределя задачите в екипа и проследява напредъка по постигането им чрез инструментите на офис пакет • Води преговори, изгражда и поддържа партньорски взаимоотношения с доставчици, клиенти, агенции чрез онлайн платформи за комуникация (Zoom, Teams и т.н.). <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на предприятието. • Разработва методи за популяризиране на продуктите чрез онлайн платформи, социални медии • Изготвя маркетингов бюджет и ценообразува чрез електронни таблици и други дигитални инструменти • Разработва кампании и промоции за популяризиране на продукти и самата компания в Интернет • Изгражда и поддържа актуална база данни с клиентите на предприятието в електронен формат. <p>Област на компетентност 4: Безопасност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа. <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Решава проблеми, свързани с дигиталния маркетинг <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по</p>			<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	
--	--	--	--	---	--

www.eufunds.bg

	DigComp 2.1:				
--	--------------	--	--	--	--

Наименование на професията/ длъжността	Област на компетентност по DigComp 2.1 и дигитални умения/компетентности	Препоръчително ниво на владеење			
		Основно	Средно	Напреднало	Високо специализирано
Ръководител/ мениджър качество	Търсени специфични дигитални умения/компетентности				
	<p><i>Разписват се аналогично на Инструмент №1. Описват се по области на компетентност и препоръчително ниво на владеење на основата на Приложение 8. „Работна карта за описание на търсени дигитални умения/компетентности по изследваните длъжности/професии, свързани с рамката DigComp 2.1“ - Формат 2. Специфичните за длъжността/професията дигитални умения, които не попадат в обхвата на областите по DigComp 2.1, се описват отделно, като за всяко от тях се посочва ниво на владеење. От препоръчителните нива на владеење, отпада „Няма необходимост от дигитални умения“.</i></p>				
	<p>Област на компетентност 1: Грамотност, свързана с информация и данни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството(СУК). • Текущо следи за стандартите за производство на продуктите и на суровините, влагани в тях. • Контролира правилното съставяне и състоянието на записите в системата за управление на качеството • Текущо следи за поява на рекламации в производството чрез контролиращи дигитални параметри на машините • Контролира точността на документацията при внедряване на нова продукция чрез СУК и офис пакет <p>Област на компетентност 2: Комуникация и сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предлага въвеждането на нови системи за подобряване на 			<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	<p>Високо спец.</p> <p>Високо спец.</p>

----- www.eufunds.bg -----

	<p>качеството на произвежданата продукция.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Информира колегите си за дейности и събития, които касаят работата им с различни дигитални средства(електронна поща) <p>Област на компетентност 3: Създаване на дигитално съдържание</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за качество на продукцията на предприятието. • Внедрява дигитални системи за контрол на качеството <p>Област на компетентност 4: Безопасност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта. / дигитални показатели на машините/ • Контролира качеството на готовата продукция чрез лабораторни инструменти • Контролира качеството на постъпващите суровини, преди тяхното влагане в производството. /лабораторни изследвания/ <p>Област на компетентност 5: Решаване на проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обучава и повишава квалификацията на работниците и служителите при усвояване на нови техника и технология. <p>Специфични дигитални умения/компетентности извън областите по DigComp 2.1:</p>			<p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p> <p>Напреднало</p>	<p>Високо спец.</p> <p>Високо спец.</p> <p>Високо спец.</p> <p>Високо спец.</p>
--	---	--	--	---	---

Инструмент за изследване № 3	Метод „Desk research“
Аргументация на избора на инструмента „Desk research“	Бърз достъп до нови данни; Лесен достъп до съществуващите знания; Бързо провеждане на проучвания; Прозрачност и без загуба на информация
Описание на обхванатите източници на информация, свързана с потребностите, търсенето на дигитални умения/компетентности. Брой и типология на анализирани документи (нормативни актове, международни, европейски, национални програмни документи, статистика, класификатори и речници на компетенции, стандарти и референтни рамки, изследвания, публикации в интернет и специализирани издания, доклади, браншови документи и анализи, фирмени документи - стратегии, програми, длъжностни характеристики, технологични изисквания и др.)	По време на изследването бяха проучени множество научни статии, научни издания, публикации и доклади. Бяха разгледани длъжностните характеристики на ключовите длъжности за сектора. Запознахме се с проучвания за дигиталните компетенции в други сектори на икономиката. Бяха разгледани международни специализирани издания, както и доклади и документи на Европейската комисия и други учреждения на европейско равнище.
Списък на идентифицираните (чрез документален анализ) общи и специфични дигитални умения на работната сила в сектора.	Умения за намиране на информация в интернет, работа с програмни продукти и продукти за създаване на документи; Създаване на писмено съдържание; Управление на кампании; Управление на проекти; Управление на съдържание в социални медии; Анализ на данни

----- www.eufunds.bg -----

6.4. ПРИЛОЖЕНИЕ 4: ФОРМАТ НА ПРИЛОЖЕНИЕ 14

Приложение 14.

„Формат за представяне на обобщени резултати от изследването и анализа на общите и специфични дигитални умения/компетентности, притежавани от заетите лица“.

Икономическа дейност/сектор Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия (код 10.3 по КИД-2008)

Инструмент за изследване	Онлайн анкета
Аргументация на избора на инструмента „Онлайн анкета“	Инструментът „Анкета“ бе избран поради ефективността за структуриране на изследването; Добро качество на отговорите (надеждност на информацията); полесна събираемост.
Списък на обхванатите длъжности/професии	<ul style="list-style-type: none">• Началник производство, преработка на плодове и зеленчуци• Технологи, производство на плодови и зеленчукови консерви• Ръководител/Мениджър качество• Управител, продажби и маркетинг• Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци
Описание на извадката - брой респонденти, брой предприятия, брой мъже, жени, професионален статус, образователно ниво, възраст и пр.	Участие в изследването взеха общо 13 служители от структуроопределящи предприятия от сектора - 8 жени и 5 мъже. Общият брой включени предприятия от сектор „Преработка на плодове и зеленчуци“ са 5. Анкетираните лица са предимно с висше образование, само един представител е със средно образование. По-голяма част от представителите (7 човека) попадат във възрастовата група 27-39, следвани

www.eufunds.bg

	от възрастовата група 40-54.		
Въпроси в анкетната карта (въпросник за експертна оценка)	Общ брой въпроси	Брой „затворени“ въпроси	Брой „отворени“ въпроси
	7	7	0

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентност по DigComp2.1	ОБЩИ Дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владееене				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
<i>Технолог, производство на плодове и зеленчукови консерви</i>	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание			X		
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание			X		
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание			X		
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии			X		
		Споделяне чрез дигитални технологии			X		
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии			X		

www.eufunds.bg

		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X		
		Онлайн етикет		X			
		Управление на дигиталната идентичност		X			
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание		X			
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание		X			
		Авторско право и лицензи		X			
		Програмиране		X			
	4. Безопасност	Защита на устройства		X			
		Защита на личните данни и поверителност		X			
		Защита на здравето и благосъстоянието		X			
		Защита на околната среда		X			
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми		X			
		Идентифициране на нуждите		X			

----- www.eufunds.bg -----

		и технологични решения					
		Креативно използване на дигиталните технологии		X			
	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владееене				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
1. Грамотност, свързана с информация и данни		Работи с ERP системи - обработка данни (филтриране и видове филтри, групиране и сортиране, калкулации и референтни стойности), анализира (създаване на стойности, таблични калкулации, прогнозиране и др.)		X			
		Следи и контролира спазването на производствената технология, на технологичните и качествените параметри на произвежданите продукти чрез специализирани технологии		X			
		Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация чрез използването на офис пакет или фирмен софтуер		X			
		Търси онлайн новостите в технологиите на аналогични производства в страната и в		X			

----- www.eufunds.bg -----

		чужбина					
	2. Комуникация и сътрудничество	Дава указания във връзка с технологията на производство на продуктите /email, zoom, viber, телефон/					X
		Организира работата и следи за изпълнението на възложените задачи от подчинените му технолози в производствените звена. /email, zoom, viber, телефон, фирмен софтуер/				X	
	3. Създаване на дигитално съдържание	Издава вътрешни инструкции във връзка с технологията на производство на продуктите. /email, zoom, viber, телефон, фирмен софтуер/			X		
		Организира оформянето и утвърждава технологичната документация /MS Office, фирмен софтуер/			X		
		Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими.		X			

----- www.eufunds.bg -----

	4. Безопасност	Организира и упражнява контрол по спазването на технологичната и производствена дисциплина, техниката на безопасност и производствена хигиена, по-целесъобразното използване на личните и колективните предпазни средства.			X		
		Организира контрола за съответствието на произведените продукти с установените стандарти и изисквания за качество.			X		
		Обучава екипа за безопасни условия на работа на производствените технологии на служителите			X		
	5. Решаване на проблеми	Решава текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми.				X	

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владееене				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)

www.eufunds.bg

Проектът е финансиран от Оперативна програма
 „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. **161** от **236**
 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Технически сътрудник, координация на процеси при преработка на плодове и зеленчуци	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X	
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X	
		Споделяне чрез дигитални технологии				X	
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии				X	
		Сътрудничество чрез дигитални технологии				X	
		Онлайн етикет				X	
	3. Създаване на дигитално съдържание	Управление на дигиталната идентичност				X	
		Разработване на дигитално съдържание				X	
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание				X	

----- www.eufunds.bg -----

	4. Безопасност	Защита на личните данни и поверителност				X	
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми				X	
	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владееене				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
1. Грамотност, свързана с информация и данни		Използва различни регистри -НАП, НОИ, статистически регистри и др.			X		
		Организира и съхранява данни на дигитален носител				X	
		Извлича данни, информация и съдържание в дигитална среда				X	
2. Комуникация и сътрудничество		Разпределя и обработва входяща и изходяща онлайн кореспонденция				X	
		Комуникира с вътрешни и външни клиенти и доставчици по телефон, електронна поща, zoom				X	
3. Създаване на дигитално съдържание		Дигитално класифицира документация ;				X	
		Дигитално архивира технически досиета за обектите;				X	
		Изготвя дигитални справки за текущата дейност;				X	
	4. Безопасност	Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.				X	

----- www.eufunds.bg -----

	5. Решаване на проблеми	Следи за техническото състояние на ползваната техника и при необходимост взема мерки за своевременното отстраняване на повредите.					X	
--	-------------------------	---	--	--	--	--	---	--

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владеење				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
Началник производство на плодови и зеленчукови консерви	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание			X		
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание			X		
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание			X		
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии			X		

www.eufunds.bg

		Споделяне чрез дигитални технологии			X		
		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X		
		Онлайн етикет			X		
		Управление на дигиталната идентичност			X		
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание			X		
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание			X		
		Авторско право и лицензи		X			
		Програмиране		X			
	4. Безопасност	Защита на устройства			X		
		Защита на личните			X		

----- www.eufunds.bg -----

		данни и поверителност					
		Защита на здравето и благосъстоянието			X		
		Защита на околната среда			X		
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми		X			
		Идентифициране на нуждите и технологични решения			X		
		Креативно използване на дигиталните технологии			X		
	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владеење				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Води и съхранява производствената документация в дигитална среда			X		

www.eufunds.bg

		Съставя и управлява бюджети чрез електронни таблици			X		
		Проучва задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет;			X		
	2. Комуникация и сътрудничество	Сътрудничи на екипа при разработването на проекти за разширение, подобрене или реконструкция			X		
		Планира, организира и контролира обслужването и ремонта на обзавеждането, машините и съоръженията в цеха.			X		
		Консултира и информира други ръководители			X		

----- www.eufunds.bg -----

		относно производството					
	3. Създаване на дигитално съдържание	Обобщава производствените резултати чрез дигитални инструменти			X		
		Създава графици на работното време, разпределението на смените и графици за дежурство.			X		
		Създава елементи от анализи на безопасността на труда			X		
	4. Безопасност	Защита на личните данни и поверителността в дигитална среда.			X		
		Изготвя задания за безопасност касаещо производствените уреди, оборудване и свързания софтуер.			X		

www.eufunds.bg

		Изгражда корпоративна политика във връзка с безопасността на устройствата.		X			
	5. Решаване на проблеми	Отстранява възникнали нередности с правилното и ефективно използване на машините, съоръженията, апаратурата			X		
		Информира по-високите звена за забелязани отклонения в качеството на произвежданата продукция /email, zoom, viber, телефон/				X	
		Дигитално оптимизира процеси			X		

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владееене				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)

----- www.eufunds.bg -----

Проектът е финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Стр. 169 от 236 Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Управител продажби и маркетинг	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X	
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X	
		Споделяне чрез дигитални технологии			X		
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии		X			
		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X		
		Онлайн етикет			X		
		Управление на дигиталната		X			

----- www.eufunds.bg -----

		идентичност					
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание		X			
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание		X			
		Авторско право и лицензи	X				
		Програмиране					
	4. Безопасност	Защита на устройства			X		
		Защита на личните данни и поверителност			X		
		Защита на здравето и благосъстоянието			X		
		Защита на околната среда			X		
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми		X			
		Идентифициране на нуждите и технологични решения			X		

----- www.eufunds.bg -----

		Креативно използване на дигиталните технологии			X		
	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Реално ниво на владеење				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
1. Грамотност, свързана с информация и данни		Провежда дигитални маркетингови проучвания за реализация на продукцията на предприятието			X		
		Събира данни за маркетинговите условия на пазара чрез цифрови технологии			X		
		Анализира резултатите от изследванията на пазара чрез електронни таблици, статистически или друг софтуер			X		
2. Комуникация и сътрудничество		Координира връзките и графичите с фирмите				X	

----- www.eufunds.bg -----

		за експедиция на продукцията и доставките на суровини и материали					
		Разпределя задачите в екипа и проследява напредъка по постигането им				X	
		Води преговори, изгражда и поддържа партньорски взаимоотношения с доставчици, клиенти, агенции чрез онлайн платформи за комуникация				X	
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на предприятието.			X		
		Разработва методи за популяризиране на продуктите чрез онлайн платформи, социални медии				X	
		Изготвя маркетингов				X	

----- www.eufunds.bg -----

		бюджет и ценообразува чрез електронни таблици и други дигитални инструменти					
		Разработва кампании и промоции за популяризиране на продукти и самата компания в Интернет			X		
		Изгражда и поддържа актуална база данни с клиентите на предприятието в електронен формат.				X	
	4. Безопасност	Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.			X		
	5. Решаване на проблеми	Решава проблеми, свързани с дигиталния маркетинг			X		

----- www.eufunds.bg -----

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Реално на владеене ниво				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
Ръководител/ Мениджър качество	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X	
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X	
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X	
		Споделяне чрез дигитални технологии				X	
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии			X		
		Сътрудничество чрез дигитални технологии				X	

----- www.eufunds.bg -----

		Онлайн етикет			X		
		Управление на дигиталната идентичност			X		
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание			X		
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание		X			
		Авторско право и лицензи	X				
	4. Безопасност	Защита на устройства			X		
		Защита на личните данни и поверителност			X		
		Защита на здравето и благосъстоянието			X		
		Защита на околната среда			X		
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми			X		
		Идентифициране на			X		

----- www.eufunds.bg -----

		нуждите и технологични решения					
		Креативно използване на дигиталните технологии		X			
	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Реално на владеене ниво				
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)
1. Грамотност, свързана с информация и данни		Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството				X	
		Текущо следи за стандартите за производство на продуктите и на суровините, влагани в тях.				X	
		Контролира правилното съставяне и състоянието на записите в системата за управление на				X	

www.eufunds.bg

		качеството					
		Текущо следи за поява на рекламации в производството			X		
		Контролира точността на документацията при внедряване на нова продукция			X		
	2. Комуникация и сътрудничество	Предлага въвеждането на нови системи за подобряване на качеството на произвежданата продукция.			X		
		Информира колегите си за дейности и събития, които касаят работата им с различни дигитални средства				X	
	3. Създаване на дигитално съдържание	Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за				X	

----- www.eufunds.bg -----

		качество на продукцията на предприятието.					
		Внедрява дигитални системи за контрол на качеството			X		
	4. Безопасност	Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта.				X	
		Контролира качеството на готовата продукция чрез лабораторни инструменти				X	
		Контролира качеството на постъпващите суровини, преди тяхното влагане в производството.				X	
	5. Решаване на проблеми	Обучава и повишава квалификацията на работниците и служителите при усвояване на нови техника и технология.			X		

----- www.eufunds.bg -----

Инструмент за изследване № 2	Метод „Desk research“
Аргументация на избора на инструмента „Desk research“	Бърз достъп до нови данни; Лесен достъп до съществуващите знания; Бързо провеждане на проучвания; Прозрачност и без загуба на информация
Описание на обхванатите източници на информация	По време на изследването бяха проучени множество научни статии, научни издания, публикации и доклади. Бяха разгледани длъжностните характеристики на ключовите длъжности за сектора. Запознахме се с проучвания за дигиталните компетенции в други сектори на икономиката. Бяха разгледани международни специализирани издания, както и доклади и документи на Европейската комисия и други учреждения на европейско равнище.
Описание на идентифицираните (чрез документален анализ) дефицити и проблеми в общите и специфичните дигитални умения/компетентности на работната сила в сектора	Умения за намиране на информация в интернет, работа с програмни продукти и продукти за създаване на документи; Създаване на писмено съдържание; Управление на кампании; Управление на проекти; Управление на съдържание в социални медии; Анализ на данни

----- www.eufunds.bg -----

6.5. ПРИЛОЖЕНИЕ 5: КОДУ

Приложение 12.

Обобщена за сектора Карта за оценка на дигиталните умения (КОДУ) на професии/длъжности - унифициран формат на документ за идентифициране на потребностите от специфични дигитални умения/компетентности по икономически дейности/сектори.

Икономическа дейност/сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия“ Код по НКИД 10.3

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владеее					Реално ниво на владеее					Разлика	Количествен и качествен анализ
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)		
Технолог, производство на плодове и зеленчукови консерви	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание			X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Оценяване на данни, информация и дигитално				X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

www.eufunds.bg

2. Комуникация и сътрудничество	съдържание												от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
	Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X					X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Споделяне чрез дигитални технологии				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

----- www.eufunds.bg -----

															сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Онлайн етикет			X					X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и

www.eufunds.bg

														консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Управление на дигиталната идентичност			X				X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание				X			X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание				X			X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и

----- www.eufunds.bg -----

															зеленчуци“	
		Авторско право и лицензи				X			X						Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Програмиране				X			X						Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	4. Безопасност	Защита на устройства				X			X						Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

www.eufunds.bg

		Защита на личните данни и поверителност				X			X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на здравето и благосъстоянието				X			X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на околната среда				X			X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
5. Решаване на	Решаване на					X			X				Дефицит	Информацията е налична в

www.eufunds.bg

проблеми	технически проблеми													Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
	Идентифициране на нуждите и технологични решения				X				X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Креативно използване на дигиталните технологии				X				X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владеее					Реално ниво на владеее					Разлика	Количествен и качествен анализ		
		НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)				

www.eufunds.bg

1. Грамотност, свързана с информация и данни	Работи с ERP системи		X						X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Следи и контролира спазването на производствената технология						X		X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Организира и контролира изготвянето и оформянето на технологичната документация						X		X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

www.eufunds.bg

						X								Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
2. Комуникация и сътрудничество	Търси новостите в технологиите на аналогични производства														
	Дава указания във връзка с технологията на производство на продуктите					X						X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
	Организира работата и следи за изпълнението на възложените задачи от подчинените му технолози в производствените звена.					X						X	няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
3. Създаване на	Издава вътрешни					X						X	Дефицит	Информацията е налична в	

www.eufunds.bg

	дигитално съдържание	инструкции във връзка с технологията на производство на продуктите.												Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Организира оформянето и утвърждава технологичната документация				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Разработва, внедрява нови и подпомага усъвършенстването на прилаганите технологии и технологични режими.					X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
4. Безопасност		Организира и упражнява контрол по спазването на				X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на	

www.eufunds.bg

		технологичната и производствена дисциплина, техниката на безопасност и производствена хигиена, по-целесъобразното използване на личните и колективните предпазни средства.												потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Организира контрола за съответствието на произвежданите продукти с установените стандарти и изисквания за качество.				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Обучава екипа за безопасни условия на работа на производствените технологии на служителите				X				X					Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

www.eufunds.bg

	5. Решаване на проблеми	Решава текущи въпроси относно технологията на производството във връзка с изпълнение на производствените програми.			X								Наа нивото	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
--	-------------------------	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	------------	---

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владееене					Реално ниво на владееене					Разлика	Количествен и качествен анализ
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)		
Технически сътрудник	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Оценяване на данни, информация и дигитално				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

www.eufunds.bg

2. Комуникация и сътрудничество	съдържание												потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Управление на данни, информация и дигитално съдържание			X						X		Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Споделяне чрез дигитални технологии				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на

www.eufunds.bg

														Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии		X									X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X								X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Онлайн етикет			X								X	Надвишава	Информацията е налична в

----- www.eufunds.bg -----

														Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Управление на дигиталната идентичност			X							X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание			X							X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Интегриране и			X							X	Надвишава	Информацията е

----- www.eufunds.bg -----

		преработване на дигитално съдържание											a	налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на личните данни и поверителност		X									Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
5. Решаване на проблеми		Решаване на технически проблеми		X									Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

www.eufunds.bg

	Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владеее					Реално ниво на владеее					Разлика	Количествен и качествен анализ
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)		
1. Грамотност, свързана с информация и данни		Използва различни регистри -НАП, НОИ, статистически регистри и др.				X			X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Организира и съхранява данни на дигитален носител				X				X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Извлича данни, информация и съдържание в дигитална среда				X				X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

www.eufunds.bg

														умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
	2. Комуникация и сътрудничество	Разпределя и обработка входяща и изходяща онлайн кореспонденция				X							X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Комуникира с вътрешни и външни клиенти и доставчици по телефон, електронна поща, zoom				X							X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	3. Създаване на дигитално съдържание	Дигитално класифицира документация ;				X							X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

----- www.eufunds.bg -----

														от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Дигитално архивира технически досиета за обектите;				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Изготвя дигитални справки за текущата дейност;				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	4. Безопасност	Използва софтуер за защита от изтичане на служебна				X						X	Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

----- www.eufunds.bg -----

		информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.												потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	5. Решаване на проблеми	Следи за техническото състояние на ползваната техника и при необходимост взема мерки за своевременното отстраняване на повредите.				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владееене					Реално ниво на владееене					Разлика	Количествен и качествен анализ	
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)			
Началник производство на плодове и зеленчукови консерви	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и

www.eufunds.bg

														консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор

----- www.eufunds.bg -----

														„Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Споделяне чрез дигитални технологии			X					X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Сътрудничество чрез дигитални технологии			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Онлайн етикет			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

----- www.eufunds.bg -----

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Управление на дигиталната идентичност			X						X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание			X						X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Интегриране и преработване на дигитално съдържание			X						X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

----- www.eufunds.bg -----

														умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Авторско право и лицензи		X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Програмиране			X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	4. Безопасност	Защита на устройства			X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

----- www.eufunds.bg -----

														от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Защита на личните данни и поверителност			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на здравето и благосъстоянието			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на околната среда			X					X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

----- www.eufunds.bg -----

													потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми					X		X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Идентифициране на нуждите и технологични решения					X			X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Креативно					X			X				Дефицит	Информацията

www.eufunds.bg

		използване на дигиталните технологии													е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владеее					Реално ниво на владеее					Разлика	Количествен и качествен анализ		
		НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)				
1. Грамотност, свързана с информация и данни	Води и съхранява производствената документация в дигитална среда				X				X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Съставя и управлява бюджети чрез електронни таблици				X				X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

www.eufunds.bg

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Проучва задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности в Интернет;					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
2. Комуникация и сътрудничество		Сътрудници на екипа при разработването на проекти за разширение, подобрение или реконструкция					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Планира, организира и контролира обслужването и ремонта на обзавеждането,					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

----- www.eufunds.bg -----

		машините и съоръженията в цеха.												умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Консултира и информира други ръководители относно производството				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
3. Създаване на дигитално съдържание		Обобщава производствените резултати чрез дигитални инструменти				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Създава графици на работното време, разпределението на смените и				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

----- www.eufunds.bg -----

		графиците за дежурство.												от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Създава елементи от анализи на безопасността на труда				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	4. Безопасност	Защита на личните данни и поверителността в дигитална среда.				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Изготвя задания за безопасност касаещо производствените				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

----- www.eufunds.bg -----

		уреди, оборудване и свързания софтуер.												потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Изгражда корпоративна политика във връзка с безопасността на устройствата.				X			X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	5. Решаване на проблеми	Отстранява възникнали нередности с правилното и ефективно използване на машините, съоръженията, апаратурата				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Информира по-високите звена за забелязани				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на

----- www.eufunds.bg -----

		отклонения в качеството на произвежданата продукция												Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Дигитално оптимизира процеси				X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владееене					Реално ниво на владееене					Разлика	Количествен и качествен анализ	
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)			
Управител продажби и маркетинг	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X						X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор

www.eufunds.bg

														„Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

----- www.eufunds.bg -----

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Споделяне чрез дигитални технологии				X				X				Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Сътрудничество чрез дигитални технологии				X				X				няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

----- www.eufunds.bg -----

														умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Онлайн етикет				X				X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Управление на дигиталната идентичност				X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание					X			X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

www.eufunds.bg

														от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Авторско право и лицензи				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Програмиране			X			X						Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

www.eufunds.bg

														потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
4. Безопасност	Защита на устройства				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Защита на личните данни и поверителност				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Защита на здравето и благосъстоянието				X					X			Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на

----- www.eufunds.bg -----

														Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Защита на околната среда				X								Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
5. Решаване на проблеми		Решаване на технически проблеми				X			X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Идентифициране на нуждите и		X						X				Надвишава	Информацията е налична в

----- www.eufunds.bg -----

	технологични решения													Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Креативно използване на дигиталните технологии				X					X				Дефицит Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
Област на компетентно по DigComp2.1	СПЕЦИФИЧНИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владеење					Реално ниво на владеење					Разлика	Количествен и качествен анализ	
		НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)			
1. Грамотност, свързана с информация и данни	Провежда дигитални маркетингови проучвания за реализация на продукцията на предприятието				X					X				Дефицит Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

www.eufunds.bg

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Събира данни за маркетинговите условия на пазара чрез цифрови технологии				X					X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Анализира резултатите от изследванията на пазара чрез електронни таблици, статистически или друг софтуер				X					X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	2. Комуникация и сътрудничество	Координира връзките и графици с фирмите за експедиция на продукцията и				X						X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

----- www.eufunds.bg -----

	доставките на суровини и материали												умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Разпределя задачите в екипа и проследява напредъка по постигането им				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Води преговори, изгражда и поддържа партньорски взаимоотношения с доставчици, клиенти, агенции чрез онлайн платформи за комуникация				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
3. Създаване на дигитално съдържание	Разработва дигитални стратегии за реализация на стоките на				X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

----- www.eufunds.bg -----

		предприятието.												от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Разработва методи за популяризиране на продуктите чрез онлайн платформи, социални медии				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Изготвя маркетингов бюджет и ценообразува чрез електронни таблици и други дигитални инструменти				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Разработва кампании и промоции за популяризиране на				X				X			Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

----- www.eufunds.bg -----

	продукти и самата компания в Интернет												потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Изгражда и поддържа актуална база данни с клиентите на предприятието в електронен формат.				X					X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	4. Безопасност	Използва софтуер за защита от изтичане на служебна информация и лични данни, които са му станали известни във връзка с изпълняваната работа.				X				X		Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	5. Решаване на проблеми	Решава проблеми, свързани с дигиталния				X				X		Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на

www.eufunds.bg

		маркетинг													Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
--	--	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Професии/ Длъжности Код по НКПД	Област на компетентно по DigComp2.1	ОБЩИ дигитални умения/ компетентности	Препоръчително ниво на владееене					Реално ниво на владееене					Разлика	Количествен и качествен анализ	
			НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)			
Ръководител/ Мен иджър качество	1. Грамотност, свързана с информация и данни	Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание				X						X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Оценяване на данни, информация и дигитално съдържание				X						X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор

www.eufunds.bg

														„Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Управление на данни, информация и дигитално съдържание				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	2. Комуникация и сътрудничество	Взаимодействие чрез дигитални технологии				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Споделяне чрез дигитални технологии				X						X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за

----- www.eufunds.bg -----

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Участие в гражданските процеси чрез дигитални технологии				X					X			Надвишава	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Сътрудничество чрез дигитални технологии				X						X		Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Онлайн етикет				X								Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

----- www.eufunds.bg -----

																		умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Управление на дигиталната идентичност				X					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	3. Създаване на дигитално съдържание	Разработване на дигитално съдържание				X					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Интегриране и преработване на дигитално съдържание				X					X							Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

----- www.eufunds.bg -----

														от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Авторско право и лицензи		X					X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
4. Безопасност		Защита на устройства				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на личните данни и поверителност				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на

----- www.eufunds.bg -----

														потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Защита на здравето и благосъстоянието				X								Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Защита на околната среда				X								Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	5. Решаване на проблеми	Решаване на технически проблеми				X								Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на

----- www.eufunds.bg -----

														Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Идентифициране на нуждите и технологични решения				X				X				Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Креативно използване на дигиталните технологии				X			X					Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Област на компетентно по	СПЕЦИФИЧНИ дигитални	Препоръчително ниво на владеее				Реално ниво на владеее				Разлика	Количествен и качествен			

www.eufunds.bg

DigComp2.1	умения/ компетентности	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)	НП (=0)	Осн. (=1/2)	Ср. (=3/4)	Нап. (=5/6)	ВС (=7/8)		анализ
1. Грамотност, свързана с информация и данни	Поддържа актуалността на нормативните документи на системата за управление на качеството					X				X		Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Текущо следи за стандартите за производство на продуктите и на суровините, влагани в тях.					X				X		Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
	Контролира правилното съставяне и състоянието на записите в системата за управление на качеството					X					X		Няма

www.eufunds.bg

														сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Информира колегите си за дейности и събития, които касаят работата им с различни дигитални средства				X							X	Няма	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
3. Създаване на дигитално съдържание		Създава и поддържа информационна система за съществуващите стандартизационни документи, свързани с изискванията за качество на продукцията на предприятието.											X	Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Внедрява дигитални системи за контрол на качеството				X							X	Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални

www.eufunds.bg

																		умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“		
4. Безопасност		Контролира стриктното спазване на технологичните етапи в производството на продукта.					X											Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
		Контролира качеството на готовата продукция чрез лабораторни инструменти					X												Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“
		Контролира качеството на постъпващите суровини, преди тяхното влагане в					X												Дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите

www.eufunds.bg

		производството.												от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“	
	5. Решаване на проблеми	Обучава и повишава квалификацията на работниците и служителите при усвояване на нови техника и технология.				X					X			дефицит	Информацията е налична в Раздел 4 на Анализ на потребностите от дигитални умения за сектор „Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци“

„дефицит„ - притежаваните компетенции са на по-ниско ниво от търсените;

„надвишава“ - притежаваните компетенции са на по-високо ниво от търсените;

„Няма“ - притежаваните компетенции са на същото ниво като на търсените;

www.eufunds.bg

